

Møteinnkalling

Utval: Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne
Møtestad: kommunestyresalen, Ulstein rådhus
Dato: 12.03.2019
Tid: 14:00

ORIENTERING:

- Cecilie Roppen, planleggar, vil orientere om status på handikap-parkering i sentrum og parkering for handikappa ved turstiane i Ulstein.

Vi ber om at fråfall vert melde snarast råd til møtesekretæren.

Medlemmer som er ugilde i ei sak vert bedne om å gi melding, slik at varamedlemmer kan kallast inn.

Varamedlemmer som får saksdokumenta til orientering, får ei særskilt melding når dei skal møte.

Møtet er ope for publikum, bortsett frå når det eventuelt skal behandlast saker som er unnatekne offentleg innsyn.

Saksdokumenta er publiserte under «Politikk, påverknad og val» på www.ulstein.kommune.no.
Dei kan lesast i servicetorget på rådhuset.

SAKLISTE

Saksnr	Tittel	Arkivsaknr
PS 19/8	GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKLISTE	
PS 19/9	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRÅ SISTE MØTE	
PS 19/10	MELDINGSSAKER	
RS 19/4	FOLKEHELSEPROFILEN ULSTEIN KOMMUNE 2019	2019/402
RS 19/5	MINIMUMSKRAV TIL UNIVERSELL UTFORMING - BYGGESAKER OG TEK 17 (BYGGTEKNISK FORSKRIFT)	2019/384
RS 19/6	HØYRINGSUTTALE FRÅ PENSJONISTFORBUNDET I MØRE OG ROMSDAL - FORSKRIFT OM RÅD FOR ELDRE OG PERSONAR MED FUNKSJONSNEDESETJING	2018/1869
PS 19/11	HØYRING - NY FORSKRIFT OM RÅD FOR ELDRE, FOR PERSONAR MED FUNKSJONSNEDESETJING OG FOR UNGDOM	2018/1869
PS 19/12	UTTALE - NY HANDLINGSDEL TIL KLIMAPLAN OG NY TILTAKSPLAN MOT PLAST- OG MARIN FORUREINING	2018/1708
PS 19/13	STRATEGI FOR NYSKAPING	2018/1467
PS 19/14	ÅRSMELDING 2018 - FELLESRÅDET FOR ELDRE OG MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE	2017/818

Eventuelt

Ulsteinvik, 06.03.2019

Ottar Kaldhol
leiar

Kari Marie Øvrebøe
utvalssekretær

PS 19/8 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKLISTE

PS 19/9 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRÅ SISTE MØTE

PS 19/10 MELDINGSSAKER

Ulstein

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Også andre informasjonskilder må benyttes i oversiktsarbeidet, se figuren nedenfor.

Statistikken er hentet fra Kommunehelsestatistikkbank per februar 2019 og er basert på kommunegrenser per 1.1.2018.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Avdeling for helse og ulikhet
Postboks 222 Skøyen
0213 Oslo
E-post: kommunehelse@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg, ansvarlig redaktør
Else Karin Grøholt, fagredaktør
Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: Public Health England
Illustrasjon: Fete typer

Bokmål

Batch 0502191558.0702191513.0502191558.0702191513.11/02/2019 9:12

Nettside:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Trygghet og trivsel i oppveksten er temaet for folkehelseprofilen 2019, og indikatorer og figurer tar utgangspunkt i dette temaet.

Indikatorene som presenteres er generelt valgt med tanke på helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. All statistikk må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- Andelen barn (0-17 år) i kommunen er høyere enn i landet som helhet.

Oppvekst og levekår

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. Lav husholdningsinntekt vil si at husholdningen har under 60 prosent av medianinntekten for husholdninger i Norge, og at brutto finanskapital er under 1G.
- Frafallet i videregående skole er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Frafall er imidlertid en viktig folkehelseutfordring i hele landet. Klikk på indikator nummer 14 i folkehelsebarometeret for å se hvordan frafallet i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.

Miljø, skader og ulykker

- Ungdata-undersøkelsen er ikke gjennomført i kommunen i perioden 2016-2018, eller det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet. Utilstrekkelig betyr at tallene er for små eller at det mangler opplysninger om klassetrinn og kjønn, noe som er nødvendig for å kunne sammenlikne med landsnivået.

Helserelatert atferd

- Andelen gravide som røyker i begynnelsen av svangerskapet, er lavere enn i landet som helhet. På kommunenivå er det lite tilgjengelig informasjon om røyking. Gravides røykevaner kan imidlertid gi en pekepinn på hvordan kommunen ligger an når det gjelder røyking i den voksne befolkningen generelt.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole som høyeste utdanning og de som har videregående eller høyere utdanning, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.
- Andelen i aldersgruppen 15-29 år som har psykiske symptomer og lidelser, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

Trygt og godt oppvekstmiljø i kommunen

Et godt oppvekstmiljø er viktig for at barn og unge skal kjenne seg trygge og oppleve mestring. Kommunen har virkemidler for å skape gode miljø i barnehagen, skolen og lokalsamfunnet. Kommunale tiltak kan også ha betydning for fritidsaktiviteter og oppvekstforhold i familien.

Barn og unges helse og livskvalitet dannes i samspill med andre barn og voksne. Dette samspillet foregår i de ulike miljøene som barn og unge er en del av, se figur 1. Unge som opplever støtte fra foreldre, lærere og medelever har mindre helseplager og er mer tilfredse med livet.

Familien

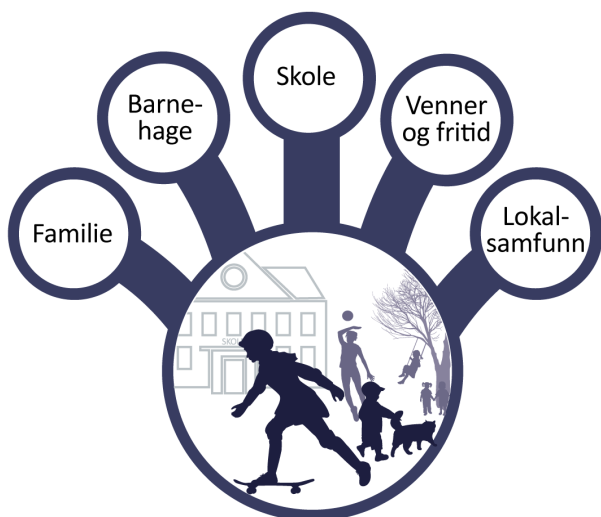
Familien danner grunnlaget for barns livskvalitet og psykiske helse. I en trygg familie får barna omsorg og kjenner tillit, noe som er viktig når de senere i livet skal skape gode relasjoner til andre mennesker.

Familieøkonomien har mye å si for barnas oppvekst. I planarbeidet er det viktig at kommunen er spesielt oppmerksom på lavinntektsfamilier og andre utsatte familier, se figur 2. Økonomiske bekymringer kan begrense tid og energi som foreldrene kan bruke på aktiviteter med barna. Økonomiske problemer kan også føre til stress i hjemmemiljøet og dermed påvirke foreldrenes egen psykiske helse, foreldreferdigheter og oppdragerstil. Sammenliknet med andre barn har barn i familier med lav inntekt oftere psykiske og fysiske helseplager.

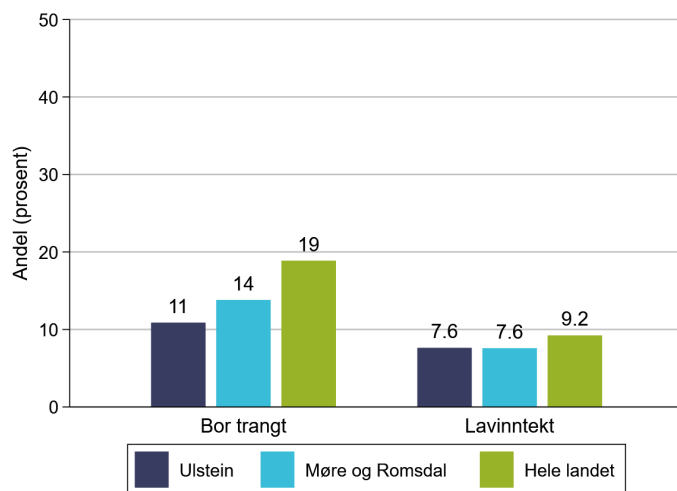
Årlig opplever om lag 20 000 barn og unge at foreldrene deres skilles eller tar ut separasjon. I tillegg er det mange samboende foreldre som går fra hverandre. Skilsmisse og samlivsbrudd er ikke nødvendigvis et problem i seg selv. Konflikter og dårlig samspill i familien kan derimot være skadelig, særlig dersom konfliktene er langvarige og intense, eller at barnet involveres i konflikten.

Forebyggingstiltak som tar sikte på å styrke foreldrerollen kan ha positiv effekt på barnas psykiske helse og livskvalitet. Det finnes en rekke foreldreveiledningsprogrammer. Her kan helsestasjonene ha en viktig rolle.

Figur 1. Oppvekstarenaer.

Figur 2. Andelen barn som bor i trange boliger, og andelen som bor i lavinntektshusholdninger (2017).

TRANGBODDHET_2018-12-14-10-15, LAVINNT_1G_POSTPROS_2019-01-24-15-37

Venner og fritid

Med økende alder får venner og skolen stadig større betydning. Vennskap er en kilde til sosial og følelsesmessig støtte. Gode vennskap kan fremme god psykisk helse og livskvalitet og beskytte mot negative virkninger av mobbing og utestenging. Dersom det i lokalsamfunnet er gode og rimelige fritidstilbud og møteplasser for barn og unge, kan dette være med på å fremme gode relasjoner mellom ungdommene og hindre at noen blir stående utenfor.

Sosiale medier er i dag en viktig arena for barn og unge. Sosiale medier kan gjøre det lettere å ha kontakt med venner, finne nye venner og følge med på hva som skjer i lokalmiljøet og ute i verden. Noen bruker imidlertid så mye tid på sosiale medier at det går utover søvn, skole og venner. Figur 3 viser hvor stor andel som bruker mye tid på skjermaktiviteter.

Flere kommuner har gode erfaringer med å opprette egne møteplasser for ungdommer som bruker så mye tid på dataspill at det går utover søvn, skole eller andre fritidsaktiviteter. Slike møteplasser kan hjelpe ungdommer tilbake til skole og jobb.

Skole og barnehage

Skolen er en arena for faglig og sosial utvikling. Barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø. De aller fleste trives på skolen, men noen mistrives og står i fare for å falle fra. Det å oppleve skolemiljøet som belastende eller stressende kan føre til psykiske plager og dårlige forutsetninger for læring. Å lære elevene strategier for problemløsning, samarbeid og kommunikasjon kan styrke barn og unges selvoppfatning, øke sjansene for at de opplever mestring, og bedre muligheten for læring, i tillegg til å forebygge angst og depresjon.

Gode barnehager kan bidra til at barna mestrer skolen bedre og til utjevning av sosiale forskjeller. Særlig for barn fra familier med lav sosioøkonomisk status, kan barnehagen ha stor betydning for språkutvikling og psykisk helse.

Mobbing

Barn og unge som opplever mobbing har betydelig økt risiko for å få psykiske problemer, søvnvansker og kroppslige plager som hodepine og magesmerter.

Figur 4 viser andelen ungdommer i kommunen som opplever mobbing.

Det finnes en rekke verktøy og programmer som kan forebygge mobbing og fremme god samhandling mellom barn og unge.

Når det gjelder digital mobbing, er det flere grunner til å være bekymret for konsekvensene: Det er vanskeligere å skjerme seg fra digital mobbing enn fra annen mobbing. Anonymiteten gjør at naturlige grenser for hvordan man oppfører seg mot andre, opphører. For den som blir mobbet er det vanskelig å stoppe eller begrense spredningen av digitalt innhold, og dette gjør situasjonen mer uforutsigbar og skremmende. Mobbingen kan nå ut til et stort publikum, noe som gjør at den som blir mobbet kan kjenne seg utrygg i alle sosiale situasjoner.

Lokalsamfunn

Å vokse opp i et nabolag og lokalsamfunn preget av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse blant barn og unge.

I arealplanleggingen kan kommunen legge til rette for trygge og aktivitetsfremmende omgivelser der barn og unge får varierte muligheter for sosialt samvær, og for å leke og utfolde seg sammen med andre.

Figur 5 viser hvordan ungdom i kommunen vurderer lokalmiljøet.

Fritidstilbud som utformes på en slik måte at de er tilgjengelige for alle, kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. For unge med mindre nettverk og for flyktninger og unge utenfor skole og arbeidsliv, kan slike tiltak bidra til å styrke tilhørigheten til lokalmiljøet.

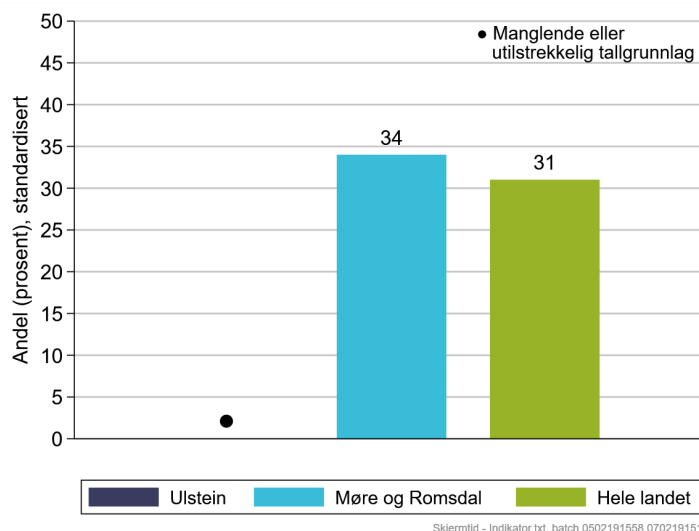
Gang- og sykkelveier og kollektivtransport kan gjøre det lettere og tryggere for barn og unge å treffes på fritiden.

Det at barn og unge deltar aktivt i planleggingen sammen med voksne, for eksempel gjennom ungdomsråd, er viktig for å lykkes med utviklingen av gode lokalsamfunn. Når barn og unge deltar, skaper det engasjement og ansvarsfølelse, og tiltakene treffer ungdommenes behov bedre.

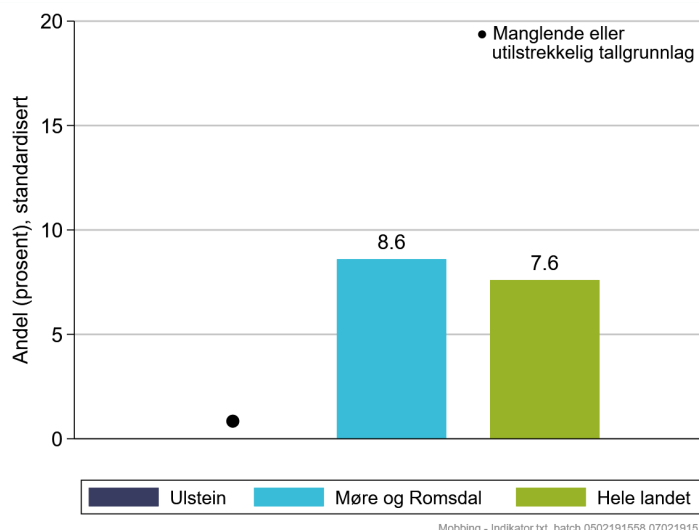
Les mer:

- Utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkehelseprofiler
- [Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelse tiltak](#) (rapport)
- Kapitler i [Folkehelse rapporten](#)
- Helsedirektoratet: [Program for folkehelsearbeid i kommunene](#)

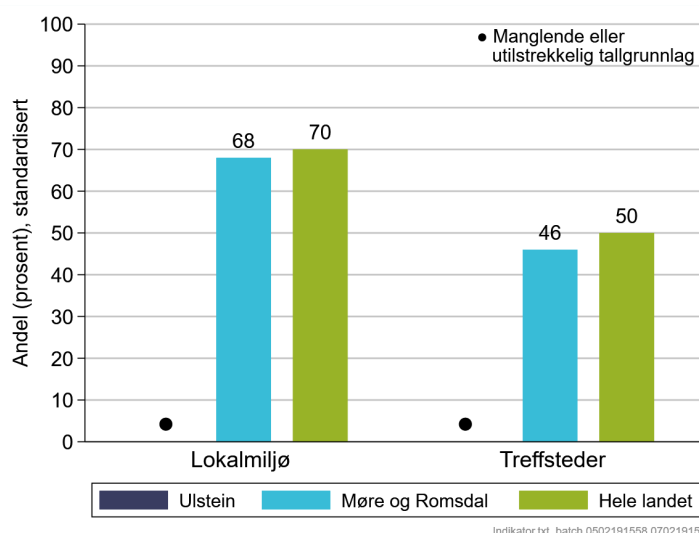
Figur 3. Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de daglig bruker mer enn fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden (Ungdata 2016-2018).

Figur 4. Andelen ungdomsskoleelever som opplever at de blir mobbet minst hver 14. dag (Ungdata 2016-2018).

Figur 5. Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet, og andelen som synes det i kommunen er et bra tilbud av lokaler der de kan treffe andre unge på fritida (Ungdata 2016-2018).

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Ulstein	
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	24	21	21	prosent		
	2 Personer som bor alene, 45 år +	22,6	23,8	25,4	prosent		
	3 Andel over 80 år, framskrevet	4,5	5,7	4,9	prosent		
Oppvekst og levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	84	80	81	prosent		
	5 Lavinntekt (hushold.), 0-17 år (ny def.)	7,6	7,6	9,2	prosent		
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,7	2,6	2,8	-		
	7 Bor trangt, 0-17 år	11	14	19	prosent		
	8 Barn av enslige forsørgere	10	14	15	prosent		
	9 Stønad til livsopphold, 20-29 år	9,4	9,3	8,5	prosent (a,k)		
	10 Trives på skolen, 10. klasse	89	86	86	prosent (k)		
	11 Blir mobbet, Ungd. 2018	-	8,6	7,6	prosent (a,k)		
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	22	27	24	prosent (k)		
	13 Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	15	24	23	prosent (k)		
	14 Frafall i videregående skole	20	19	21	prosent (k)		
	15 Tror på et lykkelig liv, Ungd. 2018	-	69	72	prosent (a,k)		
	Miljø, skader og ulykker	16 Fornøyd m/ lokalmiljø, Ungd. 2018	-	68	70	prosent (a,k)	
		17 Fritidsorganisasjon, Ungd. 2018	-	66	66	prosent (a,k)	
		18 Fornøyd m/ treffsteder, Ungd. 2018	-	46	50	prosent (a,k)	
19 Ensomhet, Ungd. 2018		-	21	20	prosent (a,k)		
20 God drikkevannsforsyning (ny def.)		88	90	91	prosent		
21 Forsyningsgrad, drikkevann		75	90	88	prosent		
22 Skader, behandlet i sykehus		11,5	14,4	13,7	per 1000 (a,k)		
Helserelatert atferd	23 Lite fysisk aktive, Ungd. 2018	-	13	14	prosent (a,k)		
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2018	-	34	31	prosent (a,k)		
	25 Røyking, kvinner	3,5	6,2	6	prosent (a)		
Helsestilstand	26 Forventet levealder, menn	80,4	79,8	79,1	år		
	27 Forventet levealder, kvinner	85,0	84,2	83,3	år		
	28 Utd.forskjeller i forventet levealder	3,5	4	5	år		
	29 Fornøyd med helse, Ungd. 2018	-	67	71	prosent (a,k)		
	30 Psykiske sympt./lid., 15-29 år	152	153	159	per 1000 (a,k)		
	31 Muskel og skjelett	377	343	319	per 1000 (a,k)		
	32 Overvekt og fedme, 17 år	24	26	23	prosent (k)		
	33 Hjerter- og karsykdom	15,6	16,6	17,7	per 1000 (a,k)		
	34 Antibiotikabruk, resepter	419	350	340	per 1000 (a,k)		

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

1. 2018. 2. 2018, i prosent av befolkningen. 3. 2025, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 4. 2017, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 5. 2017, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median, og brutto finanskapital under 1G. 6. 2017, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 7. 2017, trangbodddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 8. 2015-2017, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 9. 2017, omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetsstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 10. Skoleåret 2013/14-2017/18. 11. U.skole, opplevd mobbing hver 14. dag eller oftere. 12/13. Skoleåret 2015/16-2017/18. 14. 2015-2017, omfatter elever bosatt i kommunen. 15. U.skole, svarer «ja» på at de tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. 16. U.skole, svært eller litt fornøyd. 17. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 18. U.skole, svært bra eller nok så bra tilbud. 19. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 20. 2017, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil drikkevannsløseleveranse. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. 21. 2017, andel av totalbefolkningen som er tilknyttet vannverk som forsyner minst 50 personer. 22. 2015-2017, inkludert forgiftninger. 23. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 24. U.skole, daglig utenom skolen. 25. 2013-2017, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 26/27. 2003-2017, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 28. 2002-2016, vurdert etter forskjellen i forventet levealder, ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 29. U.skole, svært eller litt fornøyd. 30. 2015-2017, brukere av primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor. 31. 2014-2017, KMI som tilsvarer over 25 kg/m², basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 33. 2015-2017, omfatter innlagte på sykehus og/eller døde. 34. 2017, 0-79 år, utleveringer av antibiotika på resept.

Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Norsk pasientregister, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet - Storbyuniversitetet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Medisinsk fødselsregister, Hjerter- og karregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor (KUHR-databasen i Helsedirektoratet) og Reseptregisteret. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

Fra: Marita Helene Halvari[marita.helene.halvari@mrfylke.no]
Sendt: 06.03.2019 10:59:42
Til: sadm.kommuner.mrfk
Tittel: Til kommunale råd for likestilling av funksjonshemma

Hei.

I rådet for likestilling av funksjonshemma sitt møte 19.02.19 på fylkeshuset i Molde ble det gjort følgende vedtak i sak FF -2/19 Minimumskrav universell utforming – byggesaker og TEK 17

Samrøystes vedtak i Rådet for likestilling av funksjonshemma - 19.02.2019

Fylkesrådet for likestilling av funksjonshemma oppmodar dei kommunale råda for likestilling av funksjonshemma om å sette universell utforming på dagsorden, og be om avklaring frå eigen kommuneadministrasjon om korleis rådet skal få medverke i byggesaker.

Byggteknisk forskrift (TEK17) gir minimumskrav som byggverk og opparbeidd uteområde må ha for å kunne utformast lovleg. Rådet for likestilling av funksjonshemma presiserer at dette er eit minimumskrav.

Lenke til politisk møteplan:

<https://mrfylke.no/Politikk/Moeteplan>

Protokollen finn du under rådet for likestilling av funksjonshemma sitt møte 19.02.19.

Med helsing
Marita Helene Halvari
rådgivar
kulturavdelinga – seksjon for folkehelse og fysisk aktivitet
Møre og Romsdal fylkeskommune

Tlf. 71 28 04 21 /936 62 666
marita.helene.halvari@mrfylke.no
mrfylke.no

Fra: Eyvind Frilseth[Eyvind.Frilseth@pensjonistforbundet.no]

Sendt: 22.02.2019 12:09:01

Til: Eyvind Frilseth

Tittel: Til eldrerådet/sekretæren for eldrerådet i kommunen

Til eldrerådet/sekretæren for eldrerådet

Pensjonistforbundet oppfordrer alle landets eldreråd til å avgi høringsuttalelse om den forskrift til kommuneloven § 5-12 («eldrerådsloven»). Vedlagt er derfor to dokumenter for å hjelpe rådene til dette:

1. Vår høringsuttalelse
2. En oversikt over våre argumenter for å endre forskriften

Det er viktig at alle eldreråd så snart som mulig behandler forskriften og lager egne høringsuttalelser. Det er nå slaget om eldrerådernes arbeidsvilkår og rettigheter i årene fremover står!

Eldrerådsloven (1991) ble opphevet i 2016 og erstattet med en paragraf i kommuneloven (§ 5-12). Forskrift til den paragrafen er nå på høring med frist 1. april 2019. Ny paragraf med tilhørende forskrift gjelder f.o.m. valget i 2019. Samtidig kommer en veileder som skal utdype hvordan paragraf 5-12 og forskriften skal forstås.

Høringsbrev og -notat finner du her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---ny-forskrift-om-rad-for-eldre-for-personer-med-funksjonsnedsettelse-og-for-ungdom/id2623250/>

Hørings svar leveres her: https://svar.regjeringen.no/nb/registrer_horingsuttalelse/H2623250/

Pensjonistforbundet ønsker alle eldrerådene lykke til med behandlingen av forslaget til forskrift!

Vennlig hilsen

Eyvind Frilseth
Områdeleder for fag og politikk
Pensjonistforbundet

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

22.02.2019

Pensjonistforbundets høringsuttalelse om forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom (deres ref.18/5561)

Pensjonistforbundet uttaler seg også på vegne av SAKO-organisasjonene: LO-Stats Pensjonistutvalg, Telepensjonistenes Landsforbund, Fagforbundets sentrale pensjonistutvalg, Postens Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund og Statens vegvesens Pensjonistforbund.

Eldre har erfaringer, klokskap, interesser, meninger og perspektiver som bør være godt representert i folkevalgte organer. Likevel er eldre underrepresentert i fylkestingene og kommunestyrene. For at eldre over 67 år skal få en forholdsmessig representasjon i kommunestyre og fylkesting, må andelen representanter nesten tredobles.

Eldrerådene er derfor svært viktige for å kompensere for underrepresentasjonen og sikre eldre innflytelse. Allerede i 1978 gikk Pensjonistforbundet inn for å lovfeste kommunale og fylkeskommunale elderråd. Det var en stor seier for oss da loven ble vedtatt i 1991 og trådte i kraft året etter. Vi er fortsatt svært opptatt av at elderrådene har gode arbeidsvilkår og reell innflytelse.

I 2017 vedtok Stortinget å erstatte elderrådsloven med en paragraf i kommuneloven. Pensjonistforbundet var imot dette. Vi mente elderrådenes rettigheter ble svekket ved å overføres fra en detaljert særlov til en kortfattet paragraf i kommuneloven. Samtidig forsikret regjeringen i høringsnotatet (2016) at «Rettene som eldre og personar med nedsett funksjonsevne har etter dei lovene vi har i dag, blir førte vidare, og ingen av desse gruppene kjem dårlegare ut.». I kombinasjon med ny forskrift skulle paragrafen i kommuneloven gi elderrådene like gode rettigheter som før.

Etter å ha gjennomgått regjeringens forslag til *forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom*, viser det dessverre seg at elderrådenes arbeidsvilkår og rettigheter samlet sett er svekket. Det står riktignok veldig mye klokt i høringsnotatets tekst om intensjonene bak forskriften, men når man kommer til selve forskriften (s. 17-19 i høringsnotatet), så består den kun av fem paragrafer som er omtrentlig formulert, med lav grad av konkret rettighetsfesting.

I dette høringssvaret vil vi derfor fremme forslag til endringer. Primært bør disse fremgå direkte i selve forskriften, sekundært i veilederen til forskriften.

Lov og forskrift

Eldrerådsloven fra 1991 fikk virke i sju valgperioder, med kun noen mindre endringer underveis. Ny kommunelov § 5-12 trer i kraft når nye elderråd skal velges etter kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Lovendringer må vedtas av Stortinget, mens forskriftsendringer kan foretas av et departement. Det gjør forskrifter mer utsatt for endringer og mindre eksponert for demokratisk kontroll.

Endringer av forskrift må være i tråd med lovens intensjon. Ettersom § 5-12 er forholdsvis rundt formulert vil Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) anledning til senere å endre forskriften likevel være stor. Både lovteksten og forslaget til forskrift bekrefter at nåværende regjering vektlegger kommunalt selvstyre høyere enn like rettigheter for eldre over hele landet.

Pensjonistforbundet er derfor bekymret for at endringer i forskriften kan medføre ytterligere innskrenkninger i elderrådernes arbeidsvilkår og rettigheter. Samtidig ser vi at en forskrift kan åpne for raskere endringer i positiv retning også.

Mandat

I elderrådsloven fra 1991 står det at «Eldrerådet skal ha til handsaming alle saker som gjeld levekåra til eldre.». I forslaget til forskrift § 1 a) er dette endret til «Forskriften skal sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra eldre gjennom elderrådet i saker som angår dem».

Det er en åpenbar fare for at mandatet med dette innsnevres, slik at elderrådet får færre saker til behandling. Denne bekymringen understrekes ved at det i forskriften § 3 står at «Kommunestyret og fylkestinget vedtar mandatet for elderrådet». En slik formulering åpner for at rådernes virkeområde kan avgrenses, f.eks. at de mottar og behandler saker om eldreomsorg, men ikke om samferdsel eller andre saker som angår Eldres levekår.

Det er stor avstand mellom intensjonene slik de fremgår av høringsnotatet og ordlyden i forskriften. På side 11 står det at «En rekke saker skal forelegges rådene, eksempelvis kommuneplaner og budsjett.». Og på side 12: «Med bred medvirkning menes at rådet har rett til å gi rådgivende uttalelse i et bredt spekter av saker.».

Vi foretrekker formuleringen fra 1991, fordi den er mer omfattende. Den nevner eksplisitt «alle saker som gjeld levekåra til eldre.», ikke kun «saker som angår eldre». Kommunestyre og fylkesting må ikke få anledning til å snevre inn elderrådernes mandat. Det bør være likt i alle kommuner og bestemt på nasjonalt nivå. Mandatet bør derfor fremgå helt tydelig av forskriften.

Pensjonistforbundet vil derfor at forskriften § 1 endres til «alle saker som gjeld levekåra til eldre.», samt at § 3 endres slik at kommunestyre og fylkesting ikke kan bestemme elderrådernes mandat.

Sammenslåing av eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse

§§ 4a og 8a i eldrerådsloven fra 1991 slår fast at kommunene og fylkeskommunene «kan vedta å opprette felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne.». Det står imidlertid ingenting i loven om hvilke forutsetninger som må ligge til grunn for å rettferdiggjøre en sammenslåing. Det fremgår av *A-32/2007 Rundskriv om kommunale og fylkeskommunale eldreråd*:

«Skal ei representasjonsordning fungere godt, må ho ha legitimitet. Dersom menneske med nedsett funksjonsevne og eldre ikkje opplever å ha sterke nok felles interesser og dermed ikkje vil medverke til eit felles råd, så vil ikkje eit felles råd oppfylle formålet med lova. Departementet ser det som avgjerande for ordninga at både organisasjonane, etablerte frivillige råd for menneske med nedsett funksjonsevne og eldreråda vert høyrde før kommunen/fylkeskommunen tek stilling til kva for representasjonsordning dei skal ha.»

Vår erfaring er at mange sammenslåinger er vedtatt uten at organisasjonene ble tatt med på råd. Årsaken er antakelig at loven åpner for dette, samtidig som rundskrivet - som definerer vilkårene - er lite kjent.

§ 4 i forslaget til forskrift innebærer derfor en forbedring, fordi der er det tatt med at organisasjonen skal tas med på råd:

«Kommunen eller fylkeskommunen kan opprette ett felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse hvis det er vanskelig å få opprettet to separate råd.»

Organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse og etablerte råd for eldre og for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen eller fylket, skal bli hørt før kommunestyret eller fylkestinget avgjør om det skal opprettes ett felles råd.»

I høringsnotatet står det (s. 16) at «Den klare hovedregelen er separate råd, felles råd er kun mulig når det er vanskelig å få opprettet to separate råd:», samt at «terskelen for å opprette felles råd skal være høy, og forbeholdt de tilfeller hvor det f.eks. ikke er mulig å finne nok medlemmer som kan påta seg et slikt verv.». Pensjonistforbundet er enig i dette og ønsker derfor at forskriften blir enda tydeligere på at terskelen må være høy og at sammenslåing kun skal være unntak. Om ordlyden i forskriften beholdes, må dette fremkomme av den medfølgende veilederen.

Det er imidlertid svært positivt at det er tatt med et avsnitt i forskriften § 4 at et vilkår for sammenslåing at berørte organisasjoner skal høres før man avgjør å opprette felles råd.

Alder

Eldrerådsloven fra 1991 angir ingen nedre aldersgrense for å være medlem i eldrerådet, men presiserer at et flertall må være alderspensjonister. I høringsnotatet fra 2016 (forslaget om å erstatte eldrerådsloven med en paragraf i kommuneloven), ble en absolutt nedre aldersgrense på 60 år for medlemmer i eldreråd foreslått hjemlet i forskrift. I forslaget til forskrift § 1 er dette imidlertid endret til: «Flertallet av medlemmene i eldrerådet skal på valgtidspunktet ha fylt 60 år».

Tidligere var alderspensjonist synonymt med at man ikke lenger var i arbeid, i praksis som regel at man var eldre enn 67 år. I dag kan man kombinere uttak av pensjon fra folketrygden fra 62 år med fortsatt å stå i arbeid. Derfor er det gode grunner til å erstatte begrepet alderspensjonist med en nedre aldersgrense.

Vi mener imidlertid at 60 år er for lavt. Eldrerådene ble etablert for å rette opp det demokratiske underskuddet ved at eldre ikke er forholdsmessig representert i kommunestyre og fylkesting. Statistisk sentralbyrås (SSB) tall for de tre siste kommune- og fylkestingsvalgene viser at aldersgruppen 60-65 år er forholdsmessig representert. Det er eldre over 65 år som er underrepresentert.

Samtidig kan for rigide aldersbestemmelser medføre at gode kandidater utelukkes fra eldrerådene. Vi gjentar derfor vårt innspill fra 2016: Medlemmer foreslått av organisasjonene må være 65 år eller eldre. Medlemmer foreslått av folkevalgte har ingen nedre aldersgrense. Medlemmer foreslått av organisasjonene skal utgjøre et flertall av eldrerådets medlemmer. Rådet skal selv velge leder og nestleder og disse må være 65 år eller eldre. *Vennligst se påfølgende avsnitt for ytterlige detaljer om rådenes sammensetning.*

Rådenes sammensetning

§§ 2 og 6 i eldrerådsloven fra 1991 gir kommunestyret og fylkestinget rett til å bestemme hvor mange medlemmer eldrerådet skal ha. Videre at pensjonistorganisasjoner har rett til å foreslå medlemmer til eldrerådet, at et flertall av rådets medlemmer skal være alderspensjonister, samt at eldrerådet selv skal utpeke leder og nestleder og at disse velges blant alderspensjonistene.

I § 3 i forslaget til forskrift står det at:

«Kommunestyret og fylkestinget vedtar mandatet for og sammensetningen av eldrerådet, rådet for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom. De bestemmer også hvor mange medlemmer og varamedlemmer rådene skal ha.

Rådene velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene.

Organisasjoner for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom har rett til å fremme forslag om medlemmer til det rådet som representerer deres interesser.»

Tilsynelatende er forskriften kun en videreføring av gjeldende rett, men her er det flere ting å merke seg (adgangen til å vedta mandat er omtalt tidligere):

Antall medlemmer

Stadig flere oppgaver overføres til kommunene. Det innebærer også flere og mer krevende oppgaver for elderrådene. Ett eksempel på dette er rådenes rolle i forbindelse med innføringen av *Leve hele livet*. Eldrerådene sammensetning bør gjenspeile at rådene får flere og mer krevende oppgaver, både i forhold til antall medlemmer og det enkelte medlems erfaringer og kompetanse.

Departementet mener det ikke er behov for å sette krav til et minimum antall medlemmer i forskriften. Heller ikke i veilederen ønsker man å legge føringer, fordi i høringsnotatet (s. 14) står det tvert imot at «Det er hensiktsmessig at det er lokalt handlingsrom, slik at f.eks. mindre kommuner kan stå fritt til å velge råd som består av færre medlemmer, mens større kommuner kan stå fritt til å velge flere medlemmer til rådene.».

Det er prisverdig at det samme sted står at man bør innhente uttalelser fra eldres organisasjoner før man bestemmer antall. Vi mener likevel det burde fremgå av forskriften at elderrådet burde bestå av minst fem personer.

Det vil ivareta at flere perspektiver kommer til ordet og at man overholder minstekravet til kjønnsbalanse, samt kunne gi flertall ved uenighet i rådet. Det vil også, som regel, være tilstrekkelig stort til at man kan ta hensyn til flere av organisasjonene med forslagsrett. Samtidig er dette et minstekrav. Enkelte kommuner og fylker bør vurdere flere medlemmer, for eksempel av hensyn til geografisk representativitet. Dette er særlig viktig i forbindelse med kommunesammenslåinger.

Valg av leder og nestleder

Som nevnt over har elderrådsloven fra 1991 en bestemmelse om at «eldrerådet selv skal utpeke leder og nestleder og at disse velges blant alderspensjonistene». Når denne foreslås erstattet med «Rådene velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene.», har vi ikke lenger noen garanti for at leder og nestleder er eldre («alderspensjonister»), fordi alle medlemmer er valgbare og forskriften ikke har en absolutt nedre aldersgrense.

Forslaget til forskrift § 1 slår kun fast at et flertall av medlemmene skal være over 60 år, slik at leder og nestleder kan velges blant personer yngre enn 60 år. Pensjonistforbundet ønsker som nevnt at rådet selv velge leder og nestleder, samt at disse må være 65 år eller eldre.

Forslagsrett for organisasjoner

Formuleringen «Organisasjoner for eldre har rett til å fremme forslag om medlemmer til det rådet som representerer deres interesser.», er tilsynelatende en videreføring av gjeldende rett. Men i høringsnotatet (s. 14) fremgår det at departementet ønsker å utvide forslagsretten: Begrepet «pensjonistorganisasjoner» er endret til «organisasjoner for eldre og andre

organisasjoner som representerer eldre». I praksis innebærer det at de eldres organisasjoner (pensjonistorganisasjonenes) forslagsrett svekkes.

Vi stiller oss undrende til hvordan departementet mener det tjener de eldre at deres organisasjoners forslagsrett svekkes? Til sammenlikning presiserer høringsnotatet at forslagsretten for medlemmer til råd for personer med funksjonsnedsettelse videreføres, slik at det kun er organisasjoner som representerer denne gruppa som kan foreslå medlemmer til rådet som representerer deres interesser.

Pensjonistforbundet mener forslagsretten til medlemmer av eldrerådene fortsatt bør beholdes pensjonistorganisasjoner, dvs. organisasjoner som har som hovedformål å arbeide for eldres rettigheter og levekår, samt har et flertall av medlemmer som er eldre. Om dette ikke kan presiseres i forskriften bør det fremgå av veilederen.

Habilitet

Eldrerådsloven fra 1991 problematiserer ikke eldrerådsmedlemmers habilitet. Rundskriv A-32/2007 advarer mot å oppnevne ansatte i administrasjonen i kommunen/fylket som medlemmer av eldrerådet, men har ingen tilsvarende advarsel om kommunestyre- og fylkestingsmedlemmer.

Eldrerådene skal være selvstendige, korrigerende og rådgivende organer. De skal representere en aldersgruppe som er underrepresentert i kommunestyre og fylkesting, samt kommentere saker administrasjonen legger fram. Det kan derfor være uheldig om politikere og ansatte er medlemmer av eldrerådene. Aktive politikere kan velge partiloyalitet fremfor lojalitet overfor eldre, og ansatte kan kvie seg for å kritisere administrasjonens prioriteringer. Selv om eldrerådene er underlagt de generelle regler for habilitet i kommuneloven og forvaltningsloven, er vi overrasket over at høringsnotatet overhodet ikke drøfter disse utfordringene.

Vårt prinsipielle utgangspunkt tilsier at det er uheldig med dobbeltroller for både ansatte og politikere. Samtidig er det vår erfaring at råd med politikere i dobbeltroller kommer tidligere inn i prosessene og har større innflytelse. I dag har en tredjedel av eldrerådene aktive politikere som medlemmer. Politikerne er effektive kanaler mellom kommunestyrene/fylkestingene og eldrerådene og bidrar til at eldrerådene kommer tidligere inn i saksforløpet og blir lyttet til. Vi ønsker derfor ikke et forbud mot at aktive politikere sitter i eldrerådene. Det er likevel av avgjørende betydning at de er i mindretall, slik at eldrerådenes uavhengighet opprettholdes.

Pensjonistforbundet mener veilederen til forskriften bør omtale habilitetsutfordringer knyttet til både ansatte og politikere. Den bør, som i rundskriv A-32/2007 i dag, advare mot å oppnevne ansatte i administrasjonen i kommunen/fylket som medlemmer av eldrerådet. Og den bør presisere at politikere i rådet må være i mindretall.

Tidlig involvering og tilstrekkelig sekretærhjelp

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) gjennomførte i 2014 en undersøkelse blant alle landets eldreråd. Den viste at de to viktigste forutsetningene for at eldrerådene skal ha innflytelse, er tidlig involvering og tilstrekkelig sekretærhjelp. Disse henger sammen, fordi sekretæren ofte er den som i praksis vurderer om saker angår eldre og som sørger for at rådene involveres.

Tidlig involvering

§§ 3 og 7 i eldrerådsloven fra 1991 hjemler eldrerådernes rett til tidlig involvering:

«Alle saksdokumenta skal leggjast fram for rådet i god tid før kommunestyret handsamar sakene.»

Forslaget til forskrift § 2 viderefører denne rettigheten:

«Kommunestyret og fylkestinget skal etablere rutiner som sikrer at rådene mottar sakene på et så tidlig tidspunkt i saksbehandlingen, at uttalelsene fra rådene har mulighet til å påvirke saken.»

Til tross for at eldrerådene alltid har hatt rett til tidlig involvering, er det vår erfaring at rådene ofte involveres for sent, slik at de ikke kan påvirke beslutningene i de politiske organene. Enkelte ganger er det saklige grunner til dette, men oftere skyldes det svake rutiner, lite hjelp fra sekretæren og manglende kjennskap til og respekt for rådernes rolle og rettigheter. Vi mener derfor forslaget til forskrift representerer en forbedring. Like fullt bør veilederen definere «på et så tidlig tidspunkt» som «i god tid før de politiske organ fatter beslutninger».

Tilstrekkelig sekretærhjelp

§§ 4 og 8 i eldrerådsloven fra 1991 slår fast at kommunen/fylket:

«skal skipa høveleg sekretariathjelp for rådet.»

I forslaget til forskrift § 2 videreføres dette:

«Rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.»

Verken i høringsnotatet eller i selve forskriften er det noen form av kvantifisering av hva dette innebærer. Dette var også en svakhet ved loven fra 1991, men det fremgår av rundskriv A-32/2007 at i forarbeidene til eldrerådsloven var dette anslått til en tredjedels årsverk.

Eldrerådernes særlige status som rådgivende organ tilsier at de må tildeles en egen administrativ ressurs som kan fange opp saker, utrede dem og formidle rådernes vedtak. NIBR (2014) viste at de fleste eldrerådene mottar sekretariatshjelp på under 20 prosent av et årsverk, samt at sekretariatet er «den instansen som i størst grad bestemmer hvilke saker som skal takast opp i råda». Vi etterlyser derfor en definisjon av hva «tilstrekkelig sekretariatshjelp» innebærer. Det bør presiseres i veilederen at eldrerådene har rett til sekretariatshjelp tilsvarende en tredjedels årsverk.

Rett til opplæring

Det følger av ny kommunelov § 5-2 at medvirkningsorganer (som eldreråd) er omfattet av definisjonen *andre kommunale organer*. Av samme bestemmelse går det fram at de bestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer også skal gjelde for andre kommunale organer. Med *folkevalgte* menes i ny kommunelov medlemmer av kommunestyret og fylkestinget og personer som et folkevalgt organ har valgt inn i et folkevalgt organ eller et annet kommunalt organ etter § 5-2. Bestemmelsene for folkevalgte gjelder dermed også medlemmer i medvirkningsorganene.

Ny kommunelov kapittel 8 omhandler folkevalgtes rettigheter og plikter, men rett til opplæring er ikke hjemlet der. Den rettigheten fremkommer av det enkelte kommunestyre og fylkestings vedtak. Ettersom eldrerådsmedlemmer nå defineres som folkevalgte, får de også de rettigheter og plikter som kommunestyrene og fylkestingene pålegger øvrige folkevalgte.

Det er vår erfaring at kommuner og fylker alltid tar opplæring av folkevalgte svært seriøst og grundig. Omfattende kurs gjennomføres som regel på høsten rett etter valget. Men opplæringen av eldrerådene, som gjerne først tiltrer på våren etter valget, har ofte vært svært mangelfull. Mange råd har ikke fått opplæring, noen har blitt tilbudt generelle kurs arrangert av andre enn kommunen, og enkelte har fått vite at kommunen ikke kan prioritere slike kurs.

Pensjonistforbundet har selv arrangert en rekke kurs for å kompensere for dette, alene og sammen med Fagakademiet, som vi også har forfattet *Håndbok for eldrerådsarbeid* med. Vi er tilfreds med at eldrerådsmedlemmer nå får samme rettigheter som folkevalgte. Det må føre til at kommuner og fylker tar ansvaret for opplæring av eldrerådene mer alvorlig enn de har gjort hittil.

Nevnte erfaringer med opplæring av eldrerådene gjør oss likevel bekymret for at hver enkelt kommune og KS fortsatt ikke vil prioritere opplæring av eldrerådene. Det er derfor av avgjørende betydning at veilederen understreker at fylkeskommunene og kommunene nå må ta opplæringsansvaret for medvirkningsorganer like seriøst som de alltid har gjort for fylkesting- og kommunestyrerepresentanter.

Samtidig som medlemmene av eldrerådene får bedre opplæring, er det viktig at politikere og administrasjon får nødvendig kunnskap om rådenes rolle og rettigheter. Med innføring av ny kommunelov og innlemming av eldrerådene i denne, forventer vi at det blir økt oppmerksomhet om rådenes rolle og rettigheter for flere enn eldrerådsmedlemmene. Vi foreslår derfor at veilederen anbefaler fylkeskommunene og kommunene å gjennomføre opplæring av eldrerådene sammen og samtidig med opplæring av politikere og administrasjon.

Møte- og talerett

Både etter forrige og ny kommunelov er det kun medlemmer av fylkestinget og kommunestyret som i kraft av sitt verv har møte- og talerett. Eldrerådene (og andre medvirkningsorganer) kan på eget initiativ ta opp saker og forelegge dem for kommunestyret og fylkestinget, men de har ingen plikt til å behandle sakene.

Den nye kommuneloven åpner ikke for at departementet i forskrift kan gi eldrerådene flere rettigheter enn det som fremgår av loven. Samtidig hevder høringsnotatet (s.11) at: «Det enkelte kommunestyret kan vedta å gi medlemmer av rådene møte- og talerett i kommunestyremøter.». Det er en videreføring av praksis under forrige kommunelov, der kommunestyret og fylkesting kunne gi møte- og talerett til ikke-folkevalgte, f.eks. ansatte og representanter for ulike råd. I en tolkningsuttalelse fra 2015 (sak 99/3335) skrev KMD at det fremgikk av forarbeidet til kommuneloven at - selv om det ikke fremgikk direkte av loven – burde være opp til det enkelte kommunestyre og fylkesting å avgjøre om det vil gi møte- og talerett til andre organ.

Pensjonistforbundet har forståelse for at selve forskriften ikke kan gi eldrerådene møte- og talerett. Derfor er det helt avgjørende at det fremgår av veilederen at det enkelte kommunestyre og fylkesting kan og bør gi møte- og talerett til eldrerådene i alle saker som angår eldres levekår. Vi ber også departementet vurdere om det kunne være hensiktsmessig å gi eldrerådene (og andre tilsvarende medvirkningsorganer) en forslagsrett som medfører at kommunestyret og fylkesting plikter å behandle rådernes forslag.

Vedtakskompetanse

Eldrerådene er rådgivende organer. Ny kommunelov § 5-3 åpner opp for at kommunestyret og fylkesting kan delegerer vedtakskompetanse. Samtidig hevder departementet i høringsnotatet at § 5-12 innskrenker muligheten for å delegerer vedtakskompetanse til rådene. Derfor presiserer departementet i forslag til forskrift § 2 at eldrerådene ikke kan få delegert vedtaksmyndighet.

Pensjonistforbundet mener det ville vitalisere rådene om de fikk (beholde) en begrenset vedtakskompetanse. Det er riktig at de har en mulighet til å påvirke gjennom å gi råd til kommunestyret og fylkestinget, men det ville løfte rådernes status om de selv kunne bestemme over enkelte saker som naturlig hører hjemme der, f.eks. lokal forvaltning av midler til Den kulturelle spaserstokk.

Veileder

Departementet foreslår å lage tre veiledere til forskriften, en for hver av de tre rådene for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Pensjonistforbundet støtter at det er behov for en veileder for hvert råd. En omfattende veileder er særlig viktig for eldrerådene som mister en

omfattende særlov med tilhørende rundskriv, og nå må forholde seg til en paragraf i kommuneloven med en relativt kortfattet forskrift.

Som nevnt ønsker vi primært at våre foreslåtte endringer fremgår av selve forskriften. Vår erfaring med eldrerådsloven fra 1991 med tilhørende rundskriv A-32/2007, er at svært mange kun forholder seg til lovteksten og ikke kjenner til rundskrivet. Det har blant annet medført at flere eldreråd og råd for funksjonshemmede er slått sammen uten at rådene selv og berørte organisasjoner har fått uttalt seg.

I rundskrivet fremgår lovgivers intensjoner, f.eks. hvilke regler som gjelder for sammenslåing, hvor mye sekretariatshjelp rådene har krav på og eksempler på hvilke sakstyper rådene bør arbeide med. De som kun har forholdt seg til loven har derfor gått glipp av mye vesentlig informasjon. Vi frykter at det samme kan gjenta seg nå, dvs. at forskriften tolkes etter eget forogtdbefinnende, mens veilederen blir mindre kjent. Det er av avgjørende betydning at veilederen blir omfattende, tydelig og godt kjent blant eldrerådsmedlemmene, øvrige folkevalgte og administrasjonen i alle kommuner og fylker.

I høringsnotatet (s. 10) står det at det i «arbeidet med veilederne vil være av stor betydning å få innspill fra personer som har praktisk erfaring med arbeid i medvirkningsordninger.». Pensjonistforbundet har medlemmer i nesten alle landets eldreråd og vi har holdt kurs i eldrerådsarbeid for nesten 600 personer i inneværende eldrerådsperiode. Vi ønsker derfor å komme med innspill til veilederen og ser frem til å bli invitert til dette.

Avsluttende bemerkninger

Departementet beskriver i høringsnotatet hvilke fordeler en felles forskrift for de tre ulike medvirkningsordningene gir. Men høringsrunden i 2016 viste at der eldres organisasjoner ønsket å beholde sin særlov, var organisasjonene for personer med funksjonsnedsettelse og ungdom langt mer positive til at deres rettigheter ble del av en ny kommunelov.

Forsikringene fra den gang om at eldrerådenes arbeidsvilkår og rettigheter i hovedsak ville bli videreført, er dessverre ikke realiteter med regjeringens forslag til forskrift til § 5-12 i kommuneloven. Eldrerådene har måtte betale enn høyere pris for en felles forskrift, enn ungdomsrådene og rådene for personer med funksjonsnedsettelse.

Akkurat som vi i 2016 måtte ta stilling til å erstatte en særlov med en paragraf i kommuneloven uten å kjenne til hvordan forskriften til paragrafen ble, må vi i 2019 ta stilling til en forskrift som delvis er omtrentlig formulert uten å kjenne til hvordan veilederen til forskriften blir. Vi kan derfor ikke være sikre på at de intensjoner og føringer som fremgår av høringsnotatet, men som ikke fremgår av selve forskriften, faktisk vil fremgå av veilederen.

Primært ønsker vi derfor endringer i selve forskriften, sekundært at veilederen blir omfattende og tydelig, med klare føringer og eksempler på hva rådet skal arbeide med, hvilke rettigheter

de har til opplæring, sekretærhjelp og tidlig involvering, og at det er ønskelig at kommunestyre og fylkesting delegerer vedtakskompetanse til eldrerådene og gir dem tale-, møte- og forslagsrett.

Vennlig hilsen

Harald Olimb Norman
Generalsekretær

Eyvind Frilseth
Områdeleder

Argumenter til høringsvar om forskrift til kommuneloven § 5-12 («eldrerådsloven»)

Pensjonistforbundet leverte sitt høringsvar 22. februar. Det er et omfattende svar på 11 sider. Her er en kortere oversikt over hvilke argumenter vi har for endringer av forskriften:

1. Forskrift veier tyngre enn veileder

Flest mulig av elderrådenes rettigheter bør fremgå av selve forskriften, fordi en forskrift veier tyngre og er mer kjent enn en veileder (på samme måte som elderrådsloven fra 1991 var mer kjent enn det tilhørende rundskrivet fra 2007). Mye av det som fremgår av høringsnotatet om rådenes rettigheter og virkeområde, står ikke i selve forskriften. Det burde det gjøre. I hvert fall må dette fremgå av veilederen.

2. Like (nasjonale) rettigheter er bedre enn lokalt handlingsrom

Forskriften gir kommunene for stort handlingsrom, f.eks. kan de bestemme mandat og antall medlemmer, samt at «tilstrekkelig sekretærhjelp» ikke er definert. Det bør være større vekt på like nasjonale rettigheter (samme rettigheter for råd i alle kommuner), enn lokalt handlingsrom. Dette er særlig viktig når det gjelder mandatet (hvilke saker rådene skal uttale seg om).

3. Mandatet må presisere at rådene skal behandle **alle** saker som angår eldres levekår

Forskriften/veilederen må være tydeligere på at rådene skal få til behandling alle saker som angår eldres levekår. Eldrerådsloven fra 1991: «Eldrerådet skal ha til handsaming **alle** saker som gjeld levekåra til eldre.». Forslaget til forskrift § 1 a) er svakere: «Forskriften skal sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra eldre gjennom elderrådet i **saker som angår dem**». Det er en åpenbar fare for at rådene da får færre saker totalt, og at saksområdene snevres inn, f.eks. at man kun tas med på råd om eldreomsorg.

4. Kriteriene for sammenslåing av råd må defineres klart

§ 4 i forslaget til forskrift er en forbedring, fordi det er tatt med at organisasjonene skal tas med på råd:

«Kommunen eller fylkeskommunen kan opprette ett felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse hvis det er vanskelig å få opprettet to separate råd. Organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse og etablerte råd for eldre og for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen eller fylket, skal bli hørt før kommunestyret eller fylkestinget avgjør om det skal opprettes ett felles råd.»

Dette fremgikk tidligere kun av rundskriv 32A/2007 (og var derfor lite kjent). Men veilederen må definere at sammenslåing kun skal være sjeldne unntak, og at det ikke er opp til kommunene å definere hva som skal til for å tilfredsstille kriteriet «vanskelig».

5. Flertallet av medlemmene bør ha fylt 65 år

Eldrerådene skal oppveie eldres underrepresentasjon i kommunestyret og fylkesting. Forslaget til forskrift § 1: «Flertallet av medlemmene i elderrådet skal på

valgtidspunktet ha fylt 60 år». Det bør endres til 65 år, fordi personer opptil 65 år er godt representert i fylkesting og kommunestyre.

6. Leder og nestleder bør ha fylt 65 år

Forslaget til forskrift § 1 slår kun fast at et flertall av medlemmene skal være over 60 år, slik at leder og nestleder dermed kan velges blant personer yngre enn 60 år. Rådene skal - som før – selv velge leder og nestleder. § 1 bør derfor endres til: «Rådene skal selv velge leder og nestleder. Disse må være må ha fylt 65 år på valgtidspunktet.».

7. Rådene bør ha minimum fem medlemmer

Det er ikke krav til minimum antall medlemmer i forskriften. Dette vil heller ikke fremgå av veilederen. Forskriften bør presisere at det må være minimum 5 medlemmer, for å kunne ta hensyn til alder, kjønn og organisasjonenes forslagsrett. Store/sammenslåtte kommuner kan ha behov for enda flere medlemmer for å sikre geografisk representativitet. Dette bør fremgå av veilederen.

8. Forslagsretten bør kun gjelde for rene pensjonistorganisasjoner

Begrepet «pensjonistorganisasjoner» som ble brukt i §§ 2 og 6 i eldrerådsloven (1991) om hvem som har forslagsrett til medlemmer i eldrerådene, er i forskriften endret til «organisasjoner for eldre og andre organisasjoner som representerer eldre». Det betyr at organisasjoner som Røde Kors o.l. - som har (noen) eldre som medlemmer - kan foreslå eldrerådsmedlemmer. Det innebærer en svekkelse av forslagsretten for Pensjonistforbundet o.l. pensjonistorganisasjoner. Forslagsretten bør være forbeholdt organisasjoner med et flertall av eldre som medlemmer og som jobber hovedsakelig med å forbedre eldres levekår.

9. «Tilstrekkelig sekretærhjelp» må tallfestes

De to viktigste forutsetningene for at eldrerådene skal ha innflytelse, er tidlig involvering og tilstrekkelig sekretærhjelp. Disse henger sammen, fordi sekretæren ofte er den som vurderer om saker angår eldre og som sørger for at rådene involveres. Forslaget til forskrift § 2 er bra på tidlig involvering og dårlig på tilstrekkelig sekretærhjelp:

«Kommunestyret og fylkestinget skal etablere rutiner som sikrer at rådene mottar sakene på et så tidlig tidspunkt i saksbehandlingen, at uttalelsene fra rådene har mulighet til å påvirke saken.»

«Rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.»

Verken i høringsnotatet eller i selve forskriften er det noen form av tallfesting av hva «tilstrekkelig» innebærer. De fleste råd mottar mindre enn 20 prosents hjelp. Forarbeidet til eldrerådsloven (1991) anslo behovet til om lag en tredjedels årsverk. Det bør derfor presiseres i veilederen at eldrerådene har rett til sekretariatshjelp tilsvarende en tredjedels årsverk.

10. Rett til opplæring må fremgå av forskriften

Rett til opplæring for eldrerådene er ikke nevnt i forskriften (eller omtalt i høringsnotatet). Men f.o.m. valget i 2019 regnes eldrerådsmedlemmer som folkevalgte. Bestemmelsene for folkevalgte gjelder dermed også medlemmer i

medvirkningsorganene, herunder også rett til opplæring. Det må føre til at kommuner og fylker tar ansvaret for opplæring av eldrerådene mer alvorlig enn de har gjort hittil. Rett til opplæring bør likevel fremkomme klart av forskriften og omtales i veilederen.

11. Kommunestyrene og fylkestingene bør gi rådene møte og talerett

Det enkelte kommunestyret kan vedta å gi medlemmer av eldrerådene møte- og talerett i kommunestyremøter. Dette fremkommer ikke av forskriften, fordi det er hjemlet andre steder i kommuneloven. Men det må omtales og oppfordres til i veilederen.

12. Eldrerådene bør ha forslagsrett

Eldrerådene kan fremme og behandle saker på eget initiativ, men kommunestyrene/fylkestingene har ingen plikt til å behandle saker som eldrerådene fremmer. Forskriften burde hjemle en slik plikt. Veilederen burde omtale at det er ønskelig for å ivareta eldres representasjon at kommunestyrer og fylkesting behandler saker som eldrerådene fremmer.

13. Eldrerådene bør få delegert vedtakskompetanse

Forslag til forskrift § 2 presiserer at eldrerådene ikke kan få delegert vedtaksmyndighet. Eldrerådene burde få beholde en begrenset vedtakskompetanse, fordi det ansvarliggjør og vitaliserer rådene. Forskriften burde presisere at kommunestyrer og fylkesting kan innvilge rådene en begrenset vedtakskompetanse på saker som er særlig viktige for eldre. Da kunne f.eks. rådene disponere (begrensede) midler til kulturtiltak spesielt for eldre.

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Kari Marie Øvrebø

Arkivsak: 2018/1869

Løpenr.: 2620/2019

Utvalsaksnr.	Utval	Møtedato
19/11	Ungdomsrådet Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne Levekårsutvalet	12.03.2019

HØYRING - NY FORSKRIFT OM RÅD FOR ELDTRE, FOR PERSONAR MED FUNKSJONSNEDETJING OG FOR UNGDOM

Saka gjeld:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt på høyring eit forslag til ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom. Det er viktig at desse gruppene får delta i lokaldemokratiet og at dei vert høyrde. Høyringsfristen er 1. april 2019. Saka vert lagt fram utan tilråding fordi det er råda sine egne erfaringar og synspunkt som bør kome fram i høyringsuttalen.

Tilråding frå rådmannen:

Forslag til ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom vert lagt fram utan tilråding.

Saksfakta:**Ny forskrift om medverknadsordningar**

Stortinget vedtok ny lov om kommunar og fylkeskommunar (kommunelova) 11. juni 2018. Lova vil tre i kraft i løpet av 2019. I ny kommunelov § 5-12 er det fastsatt at alle kommunar og fylkeskommunar skal opprette eldreråd, råd for personar med funksjonsnedsetjing, og ungdomsråd eller anna medverknadsorgan for ungdom. Det inneber at reglane om brukarmedverknad er samla i ei lov. No skal detaljerte reglar om oppgåver, organisering og saksbehandling for råda fastsetjast i forskrift, og det er forslaget til ny forskrift som er gjenstand for høyring. Høyringsfristen er 1. april 2019. Dei nye føresegnene får først verknad når nye råd skal veljast etter kommunestyre- og fylkestingsvalet i 2019.

Kva vert nytt og lovfesta?

Eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom bruker mange kommunale tenester, og det er viktig at desse gruppene er representert i demokratiske fora og vert høyrde i saker som gjeld dei sjølve. Fram til no har kommunane berre vore lovpålagde å ha medverknadsordningar for eldre og personar med funksjonsnedsetjing. Det lovpålagde regelverket for desse to gruppene vert i hovudsak vidareført. Det nye er at reguleringa vert flytta frå særlover til ny kommunelov med forskrift. I ny kommunelov er det også lovfesta at kvar kommune og fylkeskommune skal opprette ungdomsråd eller anna medverknadsorgan for ungdom. Ungdom får dermed no ein lovfesta rett til medverknad på linje med eldre og personar med funksjonsnedsetjing.

Ungdomsrådet i Ulstein

Sjølv om det ikkje har vore lovfesta, så har Ulstein kommune i fleire år hatt eit velfungerande ungdomsråd. Ungdomsrådet består i dag av 9 representantar, derav 7 ungdomar og 2 politikarar der minst ein er frå kommunestyret. Ulstein kommunestyre har vedteke eigne vedtekter for ungdomsrådet, og desse ligg ved. Ungdomsrådet skal vere eit talerøyr for ungdom i kommunen, og skal gje uttale i følgjande kommunale saker som vedkjem ungdom:

- Budsjett- og økonomiplan
- Relevante plansaker
- Overordna saker og større kommunale prosessar som til dømes kommunereform.

Det er lagt ut korte spørsmål og svar for ungdom om høyringa her:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunalrett-og-kommunal-inndeling/kommunalrett/sporsmal-og-svar-om-horing-av--ungdomsrad/id2622981/>

Historikk – samanslåing av Rådet for funksjonshemma og Eldrerådet i Ulstein

Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. vart vedteke i Stortinget 17. juni 2005. I denne lova vart det opna opp for at det kunne vere eit felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne. Jf. rundskriv A-28/2007 fekk kommunane stor fridom til å velje kva ordning ein skulle ha. Departementet rådde til at det til vanleg vart oppretta eit eige råd for menneske med nedsett funksjonsevne, men såg at det av praktiske og andre omsyn kunne vere aktuelt med fellesråd eller andre ordningar. Ulstein kommunestyre vedtok i sak 06/102 om politisk struktur at Rådet for funksjonshemma og Eldrerådet skal slåast saman for valperioden 2007-2011, som ei prøveordning. Ordninga med fellesråd har sidan blitt vedteke vidareført. Ulstein kommunestyre vedtok retningsliner for Fellelrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne, jf. sak 07/100. Retningslinene er vedlagt.

Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne i Ulstein

Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne består i dag av 7 representantar; 3 representantar og 3 nummererte vararepresentantar frå pensjonistlaga. 3 representantar og 3 nummererte vararepresentantar frå organisasjonane. 1 representant og 2 nummererte vararepresentantar blant kommunestyrerepr.

Fellesrådet skal ha seg førelagt alle saker som er særleg viktige for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne og kan gje råd og uttalar til blant anna:

- Plansaker
- Budsjett
- Økonomiplanar
- Byggesaker; større offentlege og publikumsretta bygg
- Spesielt fokus på universell utforming
- Overordna saker og større kommunale prosessar som til dømes kommunereform.

Forskrift om budsjett og regnskap

Departementet foreslår også ei ny budsjett- og regnskapsforskrift. Denne vil erstatte tre av dagens forskrifter (budsjettforskrifta, rekneskapsforskrifta og særbudsjettforskrifta).

Ungdomsrådet, Fellesrådet og Levekårsutvalet i Ulstein skal ikkje gi uttale på den forskrifta, den er difor ikkje vedlagt.

Oppgåver, organisering og saksbehandling for råda

Forskrifta skal bidra til å sikre at medverknadsorgana kan utøve si rolle som rådgjevande organ, og forskrifta skal innehalde detaljerte reglar om oppgåver, organisering og saksbehandling for råda. Det er samtidig viktig å unngå ei omfattande og unødvendig detaljregulering i forskrifta som avgrensar det lokale handlingsromet. Det nye regelverket skal vere enkelt å praktisere, både for innbyggjarar og kommunane. Departementet foreslår at reglane så langt som mogleg bør vere like for dei tre medverknadsordningane, med mindre det er behov for ulik regulering.

Etter lova er det ulike alternativ for organisering å velje mellom:

- Eige råd for menneske med nedsett funksjonsevne (§2)
- Interkommunale representasjonsordningar/råd (§ 3)
- Eit felles råd for menneske med nedsett funksjonsevne og eldre (§ 4)
- Andre representasjonsordningar (§ 5)

Departementet foreslår i høyringsforslaget at moglegheita for felles råd for eldre og personar med funksjonsnedsetjing følgjer av forskrifta. Den klare hovudregelen er separate råd og departementet foreslår ei innstramming i forhold til det å etablere felles råd, slik Ulstein har det i dag. Dagens ordning gjev kommunane ei større friheit så lenge organisasjonane ikkje motset seg det, men i høyringsforslaget vert det lagt opp til at det berre er i særlege høve det kan etablerast felles råd. Eit eksempel på særleg høve er små kommunar som kan ha problem med å stille med eigne råd for begge grupper. Departementet vurderer at ein føresetnad for at eit felles råd skal fungere, er at både organisasjonar for eldre, organisasjonar for personar med funksjonsnedsetjing og eksisterande råd finn at eit felles råd kan sikre at begge gruppene sine interesser vert ivaretekne.

Kommunestyret må sørge for at organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsetjing og etablerte råd for disse gruppene vert høyrte, før kommunen avgjer om felles råd skal opprettast. Ulstein kommune har tidlegare valt ei samanslåing av Eldrerådet og Rådet for funksjonshemma. Dersom Fellesrådet ønskjer å legge til rette for eit felles råd vidare, bør ein påpeike dette i høyringsuttalen.

For at råda skal kunne utføre sine oppgåver er det nødvendig at råda får tilstrekkeleg sekretariatshjelp. Det vil kunne vere behov for hjelp til for eksempel møteinnkalling, utforming av saklister, bestilling av møterom, føring av møtereferat/-protokoll, og utsending av råda sine uttalar. Departementet foreslår at råda skal gis tilstrekkeleg sekretariatshjelp.

Vurderingar og konklusjon:

Stortinget har i og med vedtaking av ny kommunelov § 5-12 allereie tatt stilling til spørsmålet om val av tiltak for å sikre medverknad, og i lova er det plikt for kommunar og fylkeskommunar til å opprette eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsetjing og ungdomsråd eller anna medverknadsorgan for ungdom. Stortinget har også tatt stilling til kva rolle medverknadsorgana skal ha. Av ny kommunelov følgjer det at råda er rådgjevande organ for kommunar og fylkeskommunar og har rett til å uttale seg i saker som gjeld eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom.

Departementet har mynde til å gi forskrift om *oppgåver, organisering og saksbehandling for råda*, og det er desse områda i ny forskrift som er gjenstand for høyring. Forskrifta skal bidra til å sikre at medverknadsorgana kan utøve si rolle som rådgjevande organ. Det er samtidig viktig å unngå omfattande og unødvendig detaljregulering i forskrift som avgrensar det lokale handlingsromet.

Etter lova er det ulike alternativ for organisering å velje mellom, men den klare hovudregelen er separate råd. Departementet foreslår ei innstramming i forhold til det å etablere felles råd, slik Ulstein har det per i dag. Dersom Fellesrådet i Ulstein meiner dagens ordning fungerer godt, så bør det gå fram av høyringsuttalen.

Folkehelse- og miljøkonsekvensar:

- Ingen kjende.

Økonomiske konsekvensar:

- Dersom organiseringa vert tre separate råd, så vil det medføre til at kommunen får auke i utgifter til utbetaling av møtegodtgjersle og tapt arbeidsforteneste.

Beredskapsmessige konsekvensar:

- Ingen kjende.

Lenke til meir informasjon:

- [Høyring og høyringssvar - Forslag til ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom](#)

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev - ny budsjett og regnskapsforskrift og ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom
- 2 Høringsnotat om medvirkning 19.12(901322)(1)
- 3 E-post - høringsbrev - ny budsjett og regnskapsforskrift og ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom
- 4 Retningslinjer for fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne i Ulstein
- 5 Ungdomsrådet sine vedtekter

Verner Larsen
rådmann

Kari Marie Øvrebø
utvalssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Deres ref

Vår ref

Dato

18/5561-1

19. desember 2018

Høringsbrev - ny budsjett og regnskapsforskrift og ny forskrift om råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom

Stortinget vedtok 11. juni 2018 ny kommunelov. Som følge av dette, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet revidere alle forskriftene som hører til kommuneloven. I den forbindelse sender departementet nå på høring forslag til to nye forskrifter.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelsene blir publisert på departementets nettsider.

Forskrift om budsjett og regnskap

Departementet foreslår en ny budsjett- og regnskapsforskrift. Denne vil erstatte tre av dagens forskrifter (budsjettforskriften, regnskapsforskriften og særbudsjettforskriften).

Høringsuttalelser til budsjett- og regnskapsforskriften skal avgis digitalt her:

www.regjeringen.no/id2622959

Høringsfristen til budsjett- og regnskapsforskriften er **12. april 2019**.

Forskrift om medvirkningsordninger

I tillegg foreslår departementet en ny forskrift om kommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom. Forslaget omhandler oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene.

Departementet oppfordrer kommuner og fylkeskommuner til å sende høringen til elderråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd i kommunen eller fylkeskommunen.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling

Saksbehandler
Erland Aamodt
22 24 68 28

Det er lagt ut korte spørsmål og svar for ungdom om høringen her:

www.regjeringen.no/spm_svar_ungdomsraad

Høringsuttalelser til forskriften om medvirkningsordninger skal avgis digitalt her: :

www.regjeringen.no/id2623250

Høringsfristen til denne forskriften er **1. april 2019**.

Flere høringer til våren

Departementet vil i løpet av første halvår 2019 sende ut flere forskrifter på høring. I januar er det planlagt at forskrift om kontrollutvalg og revisjon kommer på høring. Etter dette vil forskrift om selvkost, forskrift om garantier, forskrift om finansforvaltning og forskrift om KOSTRA sendes på høring i løpet av våren.

Med hilsen

Siri Halvorsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Erland Aamodt
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Høringsnotat med forslag til forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

19. desember 2018

Høringsfrist 1. april 2019

1	Innledning og bakgrunn.....	2
1.1	Innledning.....	2
1.2	Bakgrunn.....	3
2	Gjeldende rett	5
2.1	Innledning.....	5
2.2	Eldreråd.....	5
2.3	Råd og annen medvirkning for personer med funksjonsnedsettelse	6
2.4	Ungdomsråd og annen ungdomsmedvirkning.....	6

2.5	Det europeiske charteret om lokalt selvstyre og tilleggsprotokoll om innbyggerdeltakelse	7
2.6	FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne	7
2.7	FNs konvensjon om barnets rettigheter	7
3	Forskrift til kommuneloven § 5-12 om medvirkning - vurderinger og forslag fra departementet	8
3.1	Innledning og kort oversikt over bestemmelsene i ny kommunelov	8
3.2	Lik regulering av de tre medvirkningsordningene så langt som mulig	9
3.3	Klar ordlyd	9
3.4	Veiledere	9
3.5	Målform	9
3.6	Tidlig involvering	10
3.7	Mulighet til møte- og talerett	10
3.8	Valg av medlemmer til rådene	11
3.9	Nærmere om forslag om formål	11
3.10	Nærmere om forslag om oppgaver	12
3.11	Nærmere om forslag om sammensetning og organisering	13
3.12	Mulighet for felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse	14
3.13	Ikrafttredelsestidspunkt	15
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	15
5	Forslag til forskrift	16
	Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom (forskrift om medvirkningsordninger)	16

Innledning og bakgrunn

Innledning

I dette høringsnotatet foreslår Kommunal- og moderniseringsdepartementet en felles forskrift for eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

Stortinget vedtok ny lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) 11. juni 2018. Loven vil tre i kraft i løpet av 2019. I ny kommunelov § 5-12 er det fastsatt at kommuner og fylkeskommuner skal opprette eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Denne bestemmelsen får først virkning når nye råd skal velges etter kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019.

Ny kommunelov § 5-12 lyder:

§ 5-12. Eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom

Kommunestyret og fylkestinget skal selv velge et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

Flertallet av medlemmene i eldrerådet skal på valgtidspunktet ha fylt 60 år.

Ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal ha en valgperiode på inntil to år. Medlemmene i ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal på valgtidspunktet ikke ha fylt 19 år.

Rådene eller annet medvirkningsorgan for ungdom er rådgivende organer for kommunen eller fylkeskommunen og har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom.

Departementet gir forskrift om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

Kommunenes og fylkeskommunenes plikt til å opprette råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse videreføres. Det nye er at reguleringen flyttes fra særlover til ny kommunelov med forskrift. I § 5-12 er det også lovfestet at hver kommune og fylkeskommune skal opprette et ungdomsråd eller et annet medvirkningsorgan for ungdom. Dermed får ungdom en lovfestet rett til medvirkning på linje med eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Det følger av ny kommunelov at departementet får hjemmel til å gi forskrift om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Rammene for medvirkningsordningene er allerede i stor grad lagt ved Stortingets vedtak av § 5-12 i den nye kommuneloven. Det er forutsatt i forarbeidene at reglene i all hovedsak skal være en videreføring av gjeldende rett som følger av særlover for eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse.

Departementet foreslår at reglene så langt som mulig bør være like for de tre medvirkningsordningene, med mindre det er behov for ulik regulering. For ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom foreslår derfor departementet i all hovedsak tilsvarende forskriftsregler som for de to øvrige rådene.

Det som er gjenstand for høring, er forslaget til ny forskrift. Kommunelovens bestemmelse om medvirkningsordninger er ikke på høring, og i den grad Stortinget også har vedtatt føringer for medvirkningsordningene er heller ikke disse gjenstand for denne høringen. Kommunelovens bestemmelse om medvirkningsordninger gjelder for både kommuner og fylkeskommuner. For å forenkle fremstillingen i høringsnotatet bruker departementet i det følgende kommune som fellesbetegnelse for kommune og fylkeskommune, hvis ikke noe annet fremgår av sammenhengen. På samme måter omtaler departementet i det følgende kun kommunale organer, selv om høringsforslaget også gjelder for tilsvarende fylkeskommunale organer.

Ungdomsråd og annet medvirkningsorgan for ungdom er regulert på lik måte i ny kommunelov. Departementet foreslår at ungdomsråd og annet medvirkningsorgan for ungdom også skal reguleres likt i forslaget til forskrift. For å forenkle fremstillingen i høringsnotatet bruker departementet i det følgende ungdomsråd som fellesbetegnelse for både ungdomsråd og annet medvirkningsorgan for ungdom.

Bakgrunn

Lokaldemokratiet i Norge er bygd opp rundt en representativ ordning. Innbyggerne velger sine lokale ledere, representanter eller folkevalgte som gis fullmakt til å ivareta ansvaret for de oppgavene kommunen har. Dette betyr at innbyggernes representanter tar stilling til hvordan kommunens oppgaver skal prioriteres, hvordan tjenestetilbudet skal være og legger rammer for hvordan lokalsamfunnet skal utvikles. En viktig del av de folkevalgtes arbeid vil skje i et samspill med innbyggerne. Innbyggernes medvirkning i kommunale beslutningsprosesser er derfor en viktig del av et levende lokaldemokrati.

Eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom er ofte underrepresentert i folkevalgte organer. Ungdom under 18 år kan ikke velges inn i kommunestyret og har da heller ikke muligheter for å få valgt inn representanter som kan påvirke direkte i saker som behandles i kommunestyret. I og med at både eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom ofte er underrepresentert i folkevalgte organer, vil ikke alltid deres synspunkter være del av saksgrunnlaget og debatten før kommunestyret fatter sine beslutninger. For å sikre at beslutninger ikke tas før konsekvenser for berørte grupper er vurdert, er det nødvendig at eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom får uttale seg. Lovfestede medvirkningsordninger sikrer en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i saker som gjelder disse gruppene og bidrar til at saken blir bedre opplyst.

Uten en lovfestet plikt til medvirkning for disse gruppene, ville hver enkelt kommune selv avgjøre hvorvidt de ville opprettet medvirkningsordninger og hvordan disse ordningene eventuelt skulle utformes. Medvirkningsordningene kunne dermed vært mer tilpasset lokale forhold i kommunen – f.eks. avhengig av størrelsen på kommunen. Konsekvensen ville bli at medvirkningsordningene for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom ville variert fra kommune til kommune, og noen kommuner kunne også valgt ikke å opprette noen form for medvirkning.

Stortinget har i og med vedtakelsen av ny kommunelov § 5-12 allerede tatt stilling til spørsmålet om valg av tiltak for å sikre medvirkning, og i loven er det plikt for kommuner og fylkeskommuner til å opprette eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Stortinget har også tatt stilling til hvilken rolle medvirkningsorganene skal ha. Av ny kommunelov følger det at rådene er rådgivende organer for kommuner og fylkeskommuner og har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Departementet har myndighet til å gi forskrift om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene. Forskriften skal bidra til å sikre at medvirkningsorganene kan utøve sin rolle som rådgivende organer. Det er samtidig viktig å unngå omfattende og unødvendig detaljregulering i forskrift som begrenser det lokale handlingsrommet. Medvirkningsorganene skal være rådgivende organer, og deres rolle må dermed også sees i sammenheng med rollen til øvrige kommunale organer – f.eks. kommunestyret. Medvirkningsorganene kan dermed i forskrift ikke gis rettigheter eller oppgaver som går ut over deres lovfestede rolle og som er i strid med kommunelovens regulering av rollen til andre kommunale organer.

Regelverket om medvirkning har til nå vært fragmentert i ulike lover og administrert av flere departementer. Det var bakgrunnen for at det ble foreslått en ny bestemmelse i kommuneloven om egne råd for disse gruppene med tilhørende forskrift. Ved å samle regelverket om medvirkning i kommuneloven, blir det ett ansvarlig departement, og dermed mer oversiktlig og brukervennlig for både innbyggerne og kommunene.

Endringer i medvirkningsordningene har blitt foreslått flere ganger i løpet av de siste par årene. Departementet sendte i 2016 på høring forslag om en ny bestemmelse i gjeldende kommunelov - § 10 b om råd i kommuner og fylkeskommuner for ungdom, eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Bakgrunnen for forslaget var blant annet å sikre like regler og å gjøre det enklere for å kommunene og fylkeskommunene å forvalte medvirkningsordningene.

Høringen ble fulgt opp med lovproposisjon til Stortinget, Prop. 65 L (2016–2017), som ble behandlet i kommunal- og forvaltningskomiteen, jf. Innst. 319 L (2016–2017). Stortinget vedtok lovendringene våren 2017, jf. lovvedtak 90 (2016–2017). Årsaken til at ny § 10 b i gjeldende kommunelov fortsatt ikke er trådt i kraft, er fordi arbeidet med den nye kommuneloven hadde kommet langt da bestemmelsen ble vedtatt.

I forslaget til ny kommunelov, ble § 10 b foreslått videreført i § 5-11, jf. Prop. 46 L (2017–2018). I innstillingen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen var det flertall for at medvirkningsordningene skulle reguleres i ny kommunelov § 5-12 og at også ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom skulle være obligatorisk, jf. Innst. 369 L (2017–2018). Dette ble vedtatt av Stortinget da forslaget til ny kommunelov ble behandlet, jf. lovvedtak 81 (2017–2018).

Departementet viser til bakgrunn, begrunnelse og kunnskapsgrunnlag om medvirkningsordningene som er omtalt i tidligere forarbeider, blant annet Prop. 65 L (2016–2017).

Gjeldende rett

Innledning

Det er bare to grupper, eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse, som gjennom lovfesting har egne representasjonsordninger i kommuner. De fleste kommunene har imidlertid vedtatt en rekke ordninger som sikrer andre særlige grupper og aktører arenaer for å ivareta sine interesser.

Mest utbredt er ulike former for medvirkningsordninger for barn og unge. I følge tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets database for kommunal organisering hadde 76 prosent av kommunene i 2016 opprettet ungdomsråd og 24 prosent hadde barn- eller ungdommens kommunestyre. 57 prosent av fylkene hadde barne- og/eller ungdomsråd og 67 prosent hadde barn og unges fylkesting. Samlet hadde ca. 90 prosent av kommunene og fylkeskommunene en av de to eller begge formene for representasjonsordning.

Eldreråd

Kommuner og fylkeskommuner skal opprette eldreråd for hver valgperiode. Denne plikten følger av lov 8. november 1991 nr. 76 om kommunale og fylkeskommunale eldreråd (eldrerådsloven) §§ 1 og 5. Formålet med eldrerådene er å sikre at eldre gis innflytelse i saker som gjelder Eldres levekår. Eldrerådets syn i disse sakene blir del av grunnlaget for de avgjørelser som fattes i kommunen.

Eldrerådet er et rådgivende organ for kommunen og eldrerådet kan gi uttalelser i alle saker som gjelder levekårene for eldre, jf. eldrerådsloven §§ 3 og 7. Alle saksdokumenter skal legges frem for eldrerådet i god tid før kommunestyret behandler sakene. Dersom det er tvil om saken gjelder eldre, følger det av forarbeidene at saken bør forelegges eldrerådet. Eldrerådene har ikke avgjørelsesmyndighet. De kan ta opp saker av eget initiativ og kan foreslå at kommunestyret setter saker på dagsordenen.

Antall medlemmer og oppnevning av medlemmene blir besluttet av kommunestyret eller fylkestinget, jf. §§ 2 og 6. Pensjonistforeninger har rett til å komme med forslag til medlemmer i eldrerådet. Flertallet av medlemmene i eldrerådet skal være alderspensjonister i kommunen. Det er en forutsetning i kommuneloven § 10 nr. 3 at det også skal velges

varamedlemmer til rådet. Kommunen og fylkeskommunen kan vedta at det opprettes et felles råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, jf. §§ 4a og 8a.

Råd og annen medvirkning for personer med funksjonsnedsettelse

Alle kommuner og fylkeskommuner skal ha et råd eller annen representasjonsordning for mennesker med nedsatt funksjonsevne, jf. lov 17. juni 2005 nr. 58 om råd eller annen representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. §§ 1 og 2.

Kommunene skal sørge for at mennesker med nedsatt funksjonsevne blir sikret en åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i arbeidet med saker som er særlig viktige for dem. Dette gjelder blant annet arbeid mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne, tilgjengelighet og likeverdige tjenester. Medvirkning skal i hovedsak skje gjennom rådgivning og uttalelser.

Intensjonen med rådene er blant annet å medvirke til at mennesker med nedsatt funksjonsevne får tilgang til nødvendige kommunale tjenester. Det vil kunne gjelde både lovpålagte og ikke-lovpålagte tjenester. Rådet skal medvirke til å synliggjøre de behovene som ulike grupper med nedsatt funksjonsevne har, og hva som er gode løsninger for dem. Kommunestyret avgjør hvor mange medlemmer rådet skal ha. Etter loven er det ulike alternativer for organisering å velge mellom:

- Eget råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne (§ 2)
- Interkommunale representasjonsordninger/råd (§ 3)
- Et felles råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldre (§ 4)
- Andre representasjonsordninger (§ 2).

Ungdomsråd og annen ungdomsmedvirkning

Det har vært opp til den enkelte kommune å bestemme om den ønsker å ha en formell medvirkningsordning for ungdom. Barn og unge har tradisjonelt vært mindre aktive i lokalpolitikken enn den øvrige befolkningen. Fordi barn og unge under 18 år ikke har stemmerett, har de ikke samme mulighet til deltakelse i lokal politikk som personer med stemmerett. Det er få organisasjoner for barn som driver med medvirkning i samfunnsprosesser, de fleste er knyttet til idrett og andre aktiviteter. Barn og unge har derfor ikke mange arenaer der samfunnsengasjement og medvirkning inngår. Mange kommuner og fylkeskommuner har derfor iverksatt tiltak for å sikre denne gruppen medvirkning. En medvirkningsordning for ungdom kan f.eks. være i form av ungdomsråd, barn- og unges kommunestyre og ungdommens fylkesting.

Ordnings med ungdomsråd er mest brukt, men det er ulike typer organisering, og hvilken myndighet disse rådene har, varierer. Ungdomsrådene tar opp saker på eget initiativ og uttaler seg om relevante saker til kommunestyret. Rekrutteringen foregår med utgangspunkt i skolene, som oftest med bistand av elevrådene. Noen kommuner har gitt ungdomsrådene delegert beslutningsmyndighet over en tildelt sum i budsjettprosessen. Ungdomsrådene mangler et klart lovfestet mandat og formalisering. Det har derfor i stor grad vært opp til hver kommune og fylkeskommune hvordan rådene skal organiseres og hvor stor innflytelse de skal få.

Det følger av Grunnloven § 104 at barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv. Barns mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Det europeiske charteret om lokalt selvstyre og tilleggsprotokoll om innbyggerdeltakelse

Norge ratifiserte 1. september 1989 Det europeiske charteret om lokalt selvstyre. Charteret inneholder bestemmelser om lokalt selvstyre og om forholdet mellom nasjonale myndigheter og lokale myndigheter med sikte på å sikre lokalt selvstyre. Norge reservert seg ikke mot noen av artiklene i charteret og er folkerettslig forpliktet av alle bestemmelsene. Charteret er ikke inkorporert som en del av norsk rett. Det innebærer at norsk rett vil gå foran dersom det skulle være motstrid mellom charteret og norsk rett. Charteret kan likevel ha en viss påvirkning på norsk rett som et tolkningsmoment der norsk rett er uklar.

Norge ratifiserte 16. desember 2009 også en tilleggsprotokoll om innbyggerdeltakelse til charteret om lokalt selvstyre. Charteret omfatter forholdet mellom staten og lokale myndigheter. Tilleggsprotokollen utvider virkeområdet for charteret til å omfatte forholdet mellom de lokale myndighetene og innbyggerne. Protokollen inneholder bestemmelser om medlemsstatenes ansvar for å legge til rette for innbyggerdeltakelse lokalt - ikke bare i valg - men også mellom valg. Medlemsstatene skal gjennom ulike tiltak realisere retten til innbyggerdeltakelse. Dette kan blant annet skje gjennom informasjonstiltak, etablering av prosedyrer for involvering av innbyggerne, ordninger for dokumentinnsyn hos lokale myndigheter og mekanismer for håndtering av klager. Fra norsk side vurderte man det slik at det regelverket vi har i kommuneloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven til sammen oppfyller kravene i tilleggsprotokollen.

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne fra 2006 skal sikre lik tilgang til menneskerettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonens fortale uttaler at menneskerettighetene er allmenne og udelelige, og at det er nødvendig å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan nyte sine rettigheter fullt ut, uten forskjellsbehandling. Konvensjonen inneholder en rekke bestemmelser som angir hvordan menneskerettighetene skal forstås når det gjelder mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonen bygger på en erkjennelse av at de andre FN-konvensjonene ikke har vært tilstrekkelige effektive for å hindre barrierer som først og fremst rammer personer med nedsatt funksjonsevne.

Konvensjonspartene har plikt til å treffe alle nødvendige tiltak, også gjennom lovgivning, for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i konvensjonen og bekjempe diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne, jf. artikkel 4. Statene skal respektere den enkeltes rett til ikke å bli diskriminert, beskytte personer med nedsatt funksjonsevne mot diskriminering fra andre, og iverksette tiltak for å fremme likestilling. Konvensjonen omfatter både sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Norge ratifiserte konvensjonen i 2013. Konvensjonen er ikke inkorporert i norsk lov.

FNs konvensjon om barnets rettigheter

Barn og unges rett til å si sin mening og å bli hørt er hjemlet i FNs konvensjon om barnets rettigheter artikkel 12.

Det følger av artikkel 12 at barnet skal ha rett til å gi uttrykk for sine synspunkter i saker som berører det, og at barnets synspunkter skal tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Denne retten gjelder også i rettssaker og forvaltningssaker. Bestemmelsen gir uttrykk for et generelt prinsipp. Det vil være opp til statene å presisere og konkretisere bestemmelsen på de forskjellige saksområder.

Barnekonvensjonen, har vært gjeldende som norsk lov siden 2003. FNs barnekomité har anbefalt norske myndigheter å styrke barn og unges muligheter til deltakelse samt sikre at deres synspunkter blir tillagt vekt.

Forskrift til kommuneloven § 5-12 om medvirkning - vurderinger og forslag fra departementet

Innledning og kort oversikt over bestemmelsene i ny kommunelov

Stortinget har vedtatt at regulering av råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom eller annet medvirkningsorgan skal følge av ny kommunelov § 5-12 med tilhørende forskrift. De gjeldende særlovene om henholdsvis eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse, oppheves fra det tidspunktet ny kommunelov og ny forskrift om medvirkning trer i kraft.

Ny kommunelov § 5-12 fastslår at det er kommunestyret og fylkestinget som selv velger et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller et annet medvirkningsorgan for ungdom. Rådene og medvirkningsorgan skal være et rådgivende organ for kommunen eller fylkeskommunen, som har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Loven fastslår også at for eldreråd skal flertallet av medlemmene på valgtidspunktet ha fylt 60 år. Loven regulerer også at for ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom er valgperioden på inntil to år og medlemmene skal på valgtidspunktet ikke ha fylt 19 år.

I samme bestemmelse slås det fast at departementet kan gi forskrift om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene og annet medvirkningsorgan for ungdom. I forarbeidene til ny kommunelov er det lagt til grunn at reglene fra de to særlovene i all hovedsak videreføres med noen endringer.

Det følger av ny kommunelov § 5-2 at medvirkningsorganene er omfattet av definisjonen *andre kommunale organer*. Av samme bestemmelse går det også frem at de bestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer også skal gjelde for andre kommunale organer. Dette innebærer at bestemmelser i ny kommunelov som gjelder for folkevalgte organer, også gjelder for medvirkningsordningene. Noen av de mest sentrale bestemmelsene er i kapittel 7 om valg til organet og i kapittel 11 om saksbehandling.

Med *folkevalgte* menes i ny kommunelov medlemmer av kommunestyret og fylkestinget og personer som et folkevalgt organ har valgt inn i et folkevalgt organ eller et annet kommunalt organ etter § 5-2. Siden medlemmene til medvirkningsorganene skal velges av kommunestyret eller fylkestinget, betyr dette at medlemmene inngår i definisjonen av *folkevalgte* etter § 5-1. Bestemmelsene i den nye kommuneloven som gjelder for folkevalgte vil dermed også gjelde for medlemmene i medvirkningsorganene. Noen av de mest sentrale bestemmelsene er i kapittel 8 om rettigheter og plikter for folkevalgte.

Lik regulering av de tre medvirkningsordningene så langt som mulig

De tre medvirkningsordningene er rådgivende organer innen ulike saksområder. Målet med medvirkningsordningene er imidlertid det samme – å sikre medvirkning. Departementet foreslår at utgangspunktet er like regler for de tre medvirkningsordningene, med mindre det er særlige grunner som taler for at det er behov for ulik regulering. Lik utforming av bestemmelser om oppgaver, organisering og saksbehandling for rådene vil innebære at regelverket for de tre rådene blir mer oversiktlig. Dette vil kunne være en fordel for både medlemmer i rådene, kommuneadministrasjonen og politikerne i kommunen.

Siden det i de to eksisterende særlovene for henholdsvis eldreråd og råd for personer med nedsatt funksjonsevne, er noe ulik regulering, vil dette innebære at det foreslås enkelte endringer i den nye forskriften sammenliknet med gjeldende rett. For ungdomsråd foreslås i all hovedsak tilsvarende regler som for de to øvrige rådene. Siden det i all hovedsak foreslås like regler for de tre rådene, foreslår departementet at reglene gis i en felles forskrift.

Klar ordlyd

Den nye forskriften vil blant annet bli benyttet av medlemmer i rådene, i tillegg til lokalpolitikere og ansatte i administrasjonen i samtlige kommuner. Siden dette er en forskrift som vil rette seg mot personer med ulik erfaringsbakgrunn og tilknytning til lokalpolitikken, er det ekstra viktig at ordlyden i forskriftene er klar.

En klar ordlyd vil sikre at regelverket er brukervennlig ved at det er enkelt både å forstå og å bruke i praksis. Det kan også bidra til å forhindre feiltolkninger og usikkerhet om hva som er gjeldende rett. Departementet ber spesielt om høringsinnspill om hvorvidt ordlyden er tilstrekkelig klar eller om det er deler av ordlyden som bør klargjøres ytterligere.

Veiledere

En forutsetning for at regelverket for medvirkningsordningene skal fungere, er at det gis tilgjengelig og klar informasjon om regelverket. For gjeldende regulering er det utarbeidet ulike typer veiledningsmateriale. For eldreråd er det laget både veileder og rundskriv. Det samme gjelder for rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Når det gjelder ungdomsråd er det også utarbeidet en del informasjonsmateriale, selv om denne medvirkningsordningen ikke har vært lovregulert tidligere.

Departementet foreslår at det i tillegg til en ny felles forskrift for medvirkningsordningene, også bør lages veiledere for hver av de tre rådene. Veilederne vil f.eks. inneholde oversikt over hvilke regler som gjelder for rådene, både i ny kommunelov og andre relevante lover, og i ny forskrift om medvirkning. Veilederne vil også inneholde praktisk informasjon om arbeidet i rådet og gode eksempler.

Veilederne bør være tilgjengelig fra samme tidspunkt som den nye forskriften trer i kraft. I arbeidet med veilederne vil det være av stor betydning å få innspill fra personer som har praktisk erfaring med arbeid i medvirkningsordninger.

Målform

Departementet har vurdert målformen for den nye forskriften. Både lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd og lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m er på nynorsk, mens ny kommunelov er på bokmål. For å sikre god sammenheng i regelverket mellom ny

kommunelov og forskrift som gis med hjemmel i kommuneloven, foreslår departementet at forskriften om medvirkning gis på bokmål.

Tidlig involvering

Departementet foreslår at rådene skal sikres involvering på et tidlig tidspunkt i den kommunale saksbehandlingen, slik at rådenes uttalelse kan ha mulighet til å påvirke utfallet av saken. I gjeldende lov om eldreråd følger det blant annet at alle saksdokumenter skal legges frem for rådet i god tid før kommunestyret behandler saken, jf. §§ 3 og 7. Tilsvarende bestemmelse følger også av lov om råd for menneske med nedsatt funksjonsevne § 5. I rundskriv A-32/2007 til eldrerådsloven fremgår at det er viktig at kommunene legger frem sakene for eldrerådet på et tidspunkt i saksbehandlingen "...der rådet har høve til å påvirke sakene."

Opgaven til rådene er å være rådgivende organer for kommunen. Rådene har rett til å uttale seg om saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. For at rådenes rettighet til å uttale seg skal være en realitet, er det en forutsetning at rådene mottar saker på et så tidlig tidspunkt at rådets uttalelse kan ha mulighet til å påvirke utfallet av saken. Dersom saken i realiteten er avgjort på det tidspunktet rådet mottar saken, vil ikke rådet kunne utføre sin lovpålagte oppgave som rådgivende organ for kommunen.

Departementet foreslår at det i forskriften fastsettes at saker skal sendes rådene på et tidlig tidspunkt i saksbehandlingen, slik at rådets uttalelse kan ha mulighet til å påvirke utfallet i saken. Dette følger allerede av gjeldende rett slik gjeldende eldrerådslov er tolket i rundskriv. Departementet foreslår at dette skal følge direkte av ordlyden i ny forskrift, slik at det fremgår klart at saken skal legges frem på et tidspunkt slik at rådene har mulighet til å påvirke det endelige vedtaket. Det er likevel unntak f.eks. for hastesaker etter kommuneloven § 11-8. I de tilfellene kommunen er i tvil om saken skal forelegges rådene, bør rådenes syn innhentes. En rekke ulike typer saker skal forelegges rådene, eksempelvis kommuneplaner og budsjett. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å foreslå en mer detaljert regulering i forskrift av når ulike sakstyper skal forelegges rådene. Den enkelte kommunen må vurdere saksgangen ut i fra type sak og på bakgrunn av dette sikre at rådene mottar saken på så tidlig tidspunkt at rådets uttalelse kan ha mulighet til å påvirke utfallet i saken.

Mulighet til møte- og talerett

Spørsmålet om medlemmer av eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd skal få møte- og talerett har vært praktisert ulikt fra kommune til kommune. Etter gjeldende kommunelov er det kun medlemmene i kommunestyret som i kraft av sitt verv har møte- og talerett i saker som kommunestyret behandler. Møte og taleretten står ikke direkte i ordlyden i gjeldende kommunelov, men det følger av kommunelovens § 40 nr. 1 og 2 at medlemmene i kommunestyret har både en rett og en plikt til å møte og stemme. I den nye kommuneloven følger denne møte- og stemmeretten av § 8-1. Medvirkningsordningene kan på eget initiativ ta opp saker innenfor sitt saksområde og anmode kommunestyret om å følge opp saken. Det er imidlertid opp til kommunestyret selv å avgjøre om de vil behandle saken.

Både etter den gamle og den nye kommuneloven er det bare kommunestyremedlemmer som i kraft av sitt verv har ordinær tale-, forslags- og stemmerett i saker som kommunestyret

behandler. Det enkelte kommunestyret kan vedta å gi medlemmer av rådene møte- og talerett i kommunestyremøter.

Kommuneloven - både den gjeldende og den nye - åpner derfor ikke for at departementet i forskrift kan gi medlemmene i eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd flere rettigheter enn det som er fastsatt i kommuneloven. Departementet foreslår dermed ingen forskriftsbestemmelser om møte- og talerett.

Valg av medlemmer til rådene

Utgangspunktet er at valg av medlemmer og varamedlemmer til rådene er regulert i den nye kommuneloven kapittel 7. Departementet har vurdert om det i tillegg er behov for særregulering av valg av medlemmer og varamedlemmer til rådene i forskriften.

På grunn av at medlemmer til rådene velges på bakgrunn av at de representerer henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse eller ungdom, antar departementet at det i de fleste tilfeller trolig vil være enstemmighet i kommunestyret ved valg av medlemmer til rådene. Departementet er ikke kjent med at det har vært tilfeller hvor det ikke har vært mulig å gjennomføre valg av medlemmer til eldreråd eller råd for personer med funksjonsnedsettelse, selv om det for disse to rådene etter gjeldende særlover kun har vært mulig å benytte avtalevalg.

Siden avtalevalg er betinget av et enstemmig vedtak i kommunestyret, vil det være nødvendig med en annen måte å regulere valg på enn avtalevalg for de tilfeller hvor det ikke er enighet i kommunestyret. Forholdsvalg innebærer at partier eller grupper representert i kommunestyret leverer hver sin liste med kandidater. Medlemmer til rådene velges på bakgrunn av sin erfaring som henholdsvis eldre, person med funksjonsnedsettelse eller ungdom og ordningen med lister fra partier og grupper vil derfor trolig være mindre egnet enn avtalevalg. Ved forholdsvalg til eldreråd, må listene til partiene utformes slik at det sikres at flertallet i rådet er over 60 år. Ved valg til samtlige råd vil det være viktig å sikre at medlemmene som velges har ulik bakgrunn. Forholdsvalg er trolig en mindre egnet måte å gjennomføre valg av medlemmer til rådene på, men det er likevel en mulig måte å gjennomføre valget på. Andre måter å gjennomføre valg på enn avtalevalg og forholdsvalg, f.eks. flertallsvalg som gjelder ved valg av leder og nestleder, er ikke egnet ved valg av flere medlemmer til rådene. Forholdsvalg vil dermed være det eneste aktuelle alternativet for de tilfeller der det ikke er enighet om avtalevalg.

Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at det er behov for særregulering av valgordningen for valg av medlemmer og varamedlemmer til rådene, utover de bestemmelser i ny kommunelov som gjelder for valg til rådene.

Nærmere om forslag om formål

Departementet foreslår at formålet fremgår av forskriften § 1. Det foreslås at formålet med forskriften skal være å legge til rette for en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom i saker som gjelder dem.

Med bred medvirkning menes at rådet har rett til å gi rådgivende uttalelse i et bredt spekter av saker. Med bred medvirkning vises det også til at de som velges som medlemmer til rådene bør ha ulike erfaringer. Eldrerådet bør bestå av personer med et vidt aldersspenn for å sikre kunnskap om ulike deler av alderdommen. Det følger av loven at flertallet av medlemmer i eldrerådet skal ha fylt 60 år på valgtidspunktet. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse bør bestå av personer med ulik erfaring og bakgrunn for å sikre at

rådet representerer personer med ulike funksjonsnedsettelse. Ungdomsrådet bør bestå av ungdom i forskjellige aldre, med ulik erfaring og utdannelse for å sikre at forskjellige ungdomsgrupper blir representert.

Med åpen og tilgjengelig medvirkning menes at kommunen må sikre at rådene mottar alle relevante saker hvor rådene kan avgi uttalelse. Rådene kan også ta opp saker på eget initiativ. Møtene i rådene skal være åpne og tilgjengelige for enhver som ønsker å overvære møtene og rådets uttalelser skal være offentlige.

Departementet foreslår at formålet angis på et overordnet nivå, og at formålet dermed ikke inneholder opplisting av eksempler på hvilke saker som skal legges frem for rådene. Siden rådene vil kunne ta opp et bredt spekter av ulike saker, kan en opplisting av eksempler tolkes som en avgrensning.

Nærmere om forslag om oppgaver

Departementet foreslår at bestemmelser om rådenes oppgaver følger av forskriften § 2. Rådene har som oppgave å være et rådgivende organ for kommunen, dette følger av ny kommunelov § 5-12. Rådene har rett til å komme med rådgivende uttalelser i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom og kan også ta opp saker på eget initiativ. Rådene vil kunne komme med uttalelse i en rekke ulike type saker og vil kunne bidra til å belyse sakene og sikre at perspektivet til eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom blir synliggjort. Som rådgivende organ vil rådenes fokus være mot saker på et overordnet nivå, blant annet budsjett og kommuneplaner.

Departementet foreslår at kommunestyret skal forelegge saker som gjelder eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom for rådene. Dette er en videreføring av tilsvarende bestemmelse som etter gjeldende rett følger av eldrerådsloven. Bestemmelsen er viktig for rådenes mulighet til å utføre sin oppgave som rådgivende organ og sikrer at rådet holdes oppdatert på relevante saker. For at rådenes rettighet til å uttale seg skal være en realitet, er det en forutsetning at rådene mottar saker på et så tidlig tidspunkt at rådets uttalelse kan ha mulighet til å påvirke utfallet av saken. Kommunestyret skal etablere rutiner som sikrer dette, dette er nærmere omtalt i punkt 3.6 i høringsnotatet.

Rådenes funksjon og rolle tilsier at de ikke skal behandle saker som gjelder enkeltpersoner. Departementet foreslår derfor å videreføre dette prinsippet, som etter gjeldende rett følger av tolkningen av de to særlovene om henholdsvis eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse. Departementet foreslår at dette bør følge direkte av ordlyden i ny forskrift.

Rådet for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og ungdom er i § 5-12 gitt kompetanse til å gi rådgivende uttalelser. Utgangspunktet etter ny kommunelov er at kommunestyret kan delegerer myndighet til å treffe vedtak til andre folkevalgte organer innenfor rammene av kommuneloven. Siden det følger av loven at medvirkningsordningenes oppgave er å være rådgivende organer, vurderer departementet at § 5-12 dermed innskrenker muligheten til å delegerer vedtakskompetanse til rådene etter § 5-3. Selv om dette allerede følger av tolkningen av den nye kommuneloven, foreslår departementet at det fremgår av ordlyden i forskriften at rådene ikke kan få delegert vedtakskompetanse. Bakgrunnen er at utøvelse av myndighet er utenfor det mandatet rådene har fått som rådgivende organer. I en rekke kommuner er det eksempler på at kommunestyret har delegert vedtakskompetanse til rådene, slik at rådene for eksempel kan disponere og fordele

midler. Etter ny kommunelov vil dette være mulig ved at kommunestyret ber om rådernes vurdering i saken, før kommunestyret fatter vedtak om tildeling av midlene.

Uttalelser fra rådene skal følge saken til det organet i kommunen som avgjør saken.

Kommunestyret er ikke forpliktet til å følge uttalelsene fra rådene, men rådernes uttalelse skal følge saken slik at dette er del av grunnlaget i saken som kommunestyret må vurdere før de tar sin avgjørelse. Rådets uttalelser er offentlige.

Departementet foreslår en bestemmelse om at rådene hvert år skal utarbeide en årsmelding, tilsvarende bestemmelse om årsmelding følger etter gjeldende rett av de to særlovene.

Årsmeldingen skal legges frem for kommunestyret. Departementet vurderer at det ikke er behov for detaljert regulering av innholdet i årsmeldingen. Årsmeldingen vil f.eks. kunne inneholde oversikt over medlemmer, mandat og hvilke saker rådet har behandlet i løpet av året som har gått, i tillegg til en oppsummering av rådets uttalelser.

Nærmere om forslag om sammensetning og organisering

Bestemmelser om sammensetning og organisering av rådene foreslås i § 3 i ny forskrift. Det er kommunestyret selv som velger et råd for eldre, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd, dette følger av ny kommunelov § 5-12. Valget kan ikke delegeres. Valgreglene følger av ny kommunelov, dette er nærmere omtalt under punkt 3.8 i dette høringsnotatet.

Det foreslås at det også skal være opp til kommunestyret å avgjøre antallet medlemmer og varamedlemmer som skal velges til de tre rådene. Departementet kan ikke se at det er behov for å regulere antallet medlemmer i forskriften. Det er derimot hensiktsmessig at det er lokalt handlingsrom, slik at f.eks. mindre kommuner kan velge råd som består av færre medlemmer, mens større kommuner kan stå fritt til å velge flere medlemmer til rådene.

Kommunestyret bør innhente uttalelser fra organisasjoner for henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom før antallet medlemmer i de ulike rådene fastsettes.

Det foreslås videre at kommunestyret vedtar mandatene for og sammensetningene av rådene. Tilsvarende regulering følger etter gjeldende rett av særloven for råd for personer med funksjonsnedsettelse. Kommunestyret kan i mandatet for rådene fastsette nærmere bestemmelser, f.eks. om rådets arbeidsmåte og saksgang. Rådene har rett til å uttale seg før kommunestyret fastsetter mandat for rådene.

Departementet foreslår at det er henholdsvis eldrerådet, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsrådet som selv velger sin leder og nestleder. Etter gjeldende lov om råd for menneske med nedsett funksjonsevne er det kommunestyret som oppnevner leder og nestleder. Valg av leder og nestleder er en oppgave som rådet bør gis kompetanse til å utføre selv. Departementet viser til at dette har vært gjeldende rett for valg av leder og nestleder til eldreråd, og kan ikke se at det er noen grunner som tilsier at valg av leder og nestleder skal reguleres annerledes for råd for personer med funksjonsnedsettelse. Leder og nestleder skal velges blant medlemmene i rådet. Det følger av ny kommunelov hvordan valget skal gjennomføres, blant annet at leder og nestleder skal velges ved flertallsvalg.

Departementet foreslår at organisasjoner for henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom skal ha rett til fremme forslag om medlemmer til rådene. Etter eldrerådsloven er det pensjonistforeninger som har rett til å fremme forslag om medlemmer til eldrerådet. Betegnelsen *organisasjoner for eldre* som foreslås i forskriften vil omfatte både pensjonistforeninger og andre organisasjoner som representerer eldre.

Departementet foreslår å videreføre at organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse skal ha rett til fremme forslag om medlemmer til rådet for personer med funksjonsnedsettelse. Departementet foreslår at organisasjoner som representerer ungdom skal ha rett til fremme forslag om medlemmer til rådet. Dette inkluderer også elevråd, fritidsklubber og ungdomshus m.v. Kommunen må kontakte organisasjonene slik at de mottar informasjon om retten til å fremme forslag om medlemmer i god tid før valget av medlemmer til rådene skal gjennomføres.

For at rådene skal kunne utføre sine oppgaver er det nødvendig at rådene får tilstrekkelig sekretariatshjelp, dette følger etter gjeldende rett av de to særlovene om henholdsvis eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse. Det vil kunne være behov for hjelp til for eksempel møteinnkalling, utforming av sakslister, bestilling av møterom, føring av møtereferat og utsending av rådenes uttalelser. Departementet foreslår at rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.

Departementet foreslår en videreføring av eldrerådslovens bestemmelse om at rådet har rett til å uttale seg før kommunestyret setter ned sekretariat, fastsetter saksbehandlingsregler og vedtar budsjett for rådet. Rådene kan dermed blant annet komme med uttalelse om hvor i kommunens administrasjon sekretariatet skal plasseres, hvilke oppgaver sekretariatet skal ha og hvor stor stillingsprosent sekretariatet skal gis. Departementet foreslår ikke en detaljregulering av saksbehandlingsreglene for rådene, slik at det gis lokalt handlingsrom for kommunestyret. Saksbehandlingsreglene som kommunestyret vedtar, må være i tråd med kravene til saksbehandling som følger av relevant regelverk for rådet, herunder kommuneloven og forvaltningsloven.

Utgangspunktet er at det skal opprettes et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd for hver kommune. Kommuner kan velge å opprette kommunedelsutvalg og overføre oppgaver som gjelder eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom til kommunedelsutvalgene. I disse tilfeller skal det opprettes råd for alle disse tre gruppene for hvert kommunedelsutvalg, i tillegg til et sentralt eldreråd, et sentralt råd for personer med funksjonsnedsettelse og et sentralt ungdomsråd for hele kommunen. Departementet foreslår tilsvarende reguleringen i forskrift som det som følger av eldrerådsloven om eldreråd i kommunedelsutvalg og sentralt eldreråd.

Departementet er i tvil om det er nødvendig med krav om et sentralt råd for disse tre gruppene i de tilfeller kommuner velger å opprette råd for hvert bydelsutvalg, og ber om høringsinnspill til dette.

Etter eldrerådsloven har det også vært adgang til å opprette eldreråd for annet geografisk område i kommunen etter søknad til Arbeids- og sosialdepartementet. Departementet vurderer at det ikke er behov for tilsvarende bestemmelse i ny forskrift fordi denne muligheten i svært liten grad har vært benyttet.

Mulighet for felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse

Utgangspunktet er at hver kommune skal opprette separate råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Departementet ser imidlertid at det for spesielt mindre kommuner kan være vanskelig å få tilstrekkelig mange medlemmer til to separate råd. Det bør derfor være en unntaksregel for de tilfeller der det vanskelig lar seg gjøre. Etter gjeldende rett følger adgang til å opprette felles råd av særlovene om eldreråd og råd for personer med nedsett funksjonsevne. Ordlyden i lovene inneholder ikke noen vilkår for å opprette felles råd. Det står i rundskrivet til eldrerådsloven at dersom personer med funksjonsnedsettelse og eldre

"... ikkje opplever å ha sterke nok felles interesser og dermed ikkje vil medverke til eit felles råd, så vil ikkje eit felles råd oppfylle formålet med lova."

Departementet foreslår at muligheten for felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse følger av forskriften. Den klare hovedregelen er separate råd, felles råd er kun mulig når det er vanskelig å få opprettet to separate råd. Departementet vurderer at en forutsetning for at et felles råd skal fungere, er at både organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse og eksisterende råd finner at et felles råd kan sikre at begge gruppers interesser blir ivaretatt. Kommunestyret må sørge for at organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse og etablerte råd for disse gruppene blir hørt, før kommunen avgjør om felles råd skal opprettes. Departementet foreslår at dette følger direkte av ordlyden i forskriften. I ordlyden foreslås også en presisering av at felles råd kan opprettes i de tilfeller det er vanskelig å få opprettet to separate råd. Kommunestyret må dermed i første omgang vurdere opprettelse av to separate råd. Felles råd kan kun opprettes i de tilfeller hvor det vanskelig lar seg gjøre å opprette separate råd. Dette innebærer at terskelen for å opprette felles råd skal være høy, og forbeholdt de tilfeller hvor det f.eks. ikke er mulig å finne nok medlemmer som kan påta seg et slikt verv.

Ikrafttredelsestidspunkt

Ny kommunelov er vedtatt av Stortinget og skal tre i kraft i løpet av 2019. Departementet vurderer at det er hensiktsmessig at forskriften om medvirkning trer i kraft i forbindelse med konstituerende møte i kommunestyret eller fylkestinget etter at kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019 er gjennomført. Fra samme tidspunkt legger departementet opp til at de to eksisterende særlovene om henholdsvis elderråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse, blir opphevet. Ikrafttredelsestidspunktet vil dermed kunne være noe ulikt for hver enkelt kommune, siden ikrafttredelsestidspunktet vil avhenge av tidspunktet for det konstituerende møtet i kommunen.

Etter valget skal det gjennomføres et konstituerende møte i kommunestyret senest innen utgangen av oktober måned. Det følger videre av ny kommunelov § 7-1 at dersom ikke nye medlemmer blir valgt i det konstituerende møtet, kan funksjonstiden til de sittende medlemmene i rådene utvides til det er avholdt nyvalg, men ikke lenger enn til første årsskifte i den nye valgperioden. Siden departementet legger opp til at særlovene om elderråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse oppheves fra og med det konstituerende møtet, vil det dermed kunne gå noe tid fra gjennomføringen av det konstituerende møtet til nye råd blir valgt. Det vil derfor kunne være behov for overgangsbestemmelser som sikrer at eksisterende råd kan fortsette frem til nye råd er valgt. Eventuelle overgangsbestemmelser vil bli vurdert og eventuelt foreslått i egen felles forskrift om overgangsbestemmelser.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår i all hovedsak at regelverket som etter gjeldende rett følger av særlovene om elderråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse, videreføres i forskriften. Departementet foreslår i all hovedsak tilsvarende regler for ungdomsråd. For kommuner og fylkeskommuner innebærer derfor ikke forslaget økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Ny kommunelov innebærer at kommuner og fylkeskommuner også får plikt til å ha ungdomsråd. De fleste kommuner og fylkeskommuner har allerede en form for medvirkningsordning for ungdom. Ifølge tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets database for kommunal organisering, hadde 76 prosent av kommunene i 2016 opprettet ungdomsråd og 24 prosent hadde barn- eller ungdommens kommunestyre. Samlet hadde ca. 90 prosent av kommunene en av de to eller begge formene for medvirkningsordning. Tall fra databasen viser også at de fleste fylkeskommuner har medvirkningsordninger for ungdom, 57 prosent av fylkene har barne- og/eller ungdomsråd og 67 prosent har barn og unges fylkesting. I alt har 89 prosent av fylkeskommunene en medvirkningsordning for ungdom i 2016. Departementet legger til grunn at sekretariat for ungdomsråd for eksempel vil kunne samordnes med sekretariatet til eldrerådet og rådet for personer med funksjonsnedsettelse. Videre vil en samling av regulering av de ulike medvirkningsordningene i kommuneloven med tilhørende forskrift bidra til en administrativ forenkling, også av ordningene kommunene og fylkeskommunene allerede er pålagt å ha. Departementets vurdering er derfor at forslaget ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for kommuner og fylkeskommuner.

Regelverket om medvirkningsordningene vil være innenfor fagområdet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. For departementet blir dette en ny oppgave. Departementets nye fagoppgave gjelder medvirkningsordningene, mens det fremdeles er Helse- og omsorgsdepartementet som er fagdepartement for saker som gjelder eldre og Barne- og likestillingsdepartementet som er fagdepartementet for saker som gjelder barn og ungdom, og saker som gjelder personer med funksjonsnedsettelse. Departementet vurderer at endringen ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dersom endringen har økonomiske konsekvenser for departementet vil dette dekkes innenfor departementets egne rammer.

Forslag til forskrift

Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom (forskrift om medvirkningsordninger)

Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet XXXX med hjemmel i lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner § 5-12.

§ 1 Formål

Forskriften skal sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra

- a) eldre gjennom eldrerådet i saker som angår dem
- b) personer med funksjonsnedsettelse gjennom rådet for personer med funksjonsnedsettelse i saker som angår dem
- c) ungdom gjennom ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom i saker som angår dem.

§ 2 Oppgaver

Eldrerådet, rådet for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom er rådgivende organer for kommunen og fylkeskommunen.

Rådene har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom. Slike saker skal kommunestyret og fylkestinget forelegge for dem. Kommunestyret og fylkestinget skal etablere rutiner som sikrer at rådene mottar sakene på et så tidlig tidspunkt i saksbehandlingen, at uttalelsene fra rådene har mulighet til å påvirke utfallet av saken. Rådene kan også ta opp saker på eget initiativ.

Uttalelsene skal følge saksdokumentene til det kommunale eller fylkeskommunale organet som avgjør saken endelig.

Rådene skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner. Rådene kan heller ikke få delegert vedtaksmyndighet.

Rådene skal hvert år utarbeide hver sin årsmelding som skal legges frem for kommunestyret eller fylkestinget.

§ 3 Sammensetning og organisering

Kommunestyret og fylkestinget vedtar mandatet for og sammensetningen av eldrerådet, rådet for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsrådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom. De bestemmer også hvor mange medlemmer og varamedlemmer rådene skal ha.

Rådene velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene.

Organisasjoner for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom har rett til å fremme forslag om medlemmer til det rådet som representerer deres interesser.

Rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.

Rådene har rett til å uttale seg før kommunestyret og fylkestinget setter ned et sekretariat, fastsetter saksbehandlingsreglene og vedtar budsjett og mandat for dem.

Hvis kommunene har overført oppgavene som gjelder eldre, personer med funksjonsnedsettelse eller ungdom til kommunedelsutvalg, skal det være et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom i alle kommunedelene. Kommunedelsutvalget ivaretar kommunestyrets rettigheter og plikter overfor rådene. Hvis oppgavene er overført til kommunedelsutvalg, skal det også velges et sentralt eldreråd, et sentralt råd for personer med funksjonsnedsettelse og et sentralt ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

§ 4 Felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse

Kommunen eller fylkeskommunen kan opprette ett felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse hvis det er vanskelig å få opprettet to separate råd.

Organisasjoner for eldre, organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse og etablerte råd for eldre og for personer med funksjonsnedsettelse i kommunen eller fylket, skal bli hørt før kommunestyret eller fylkestinget avgjør om det skal opprettes ett felles råd.

§ 5 *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019–2023.

Fra: Aamodt Erland[Erland.Aamodt@kmd.dep.no]

Sendt: 19.12.2018 16:13:33

Til:

Tittel: 18/5561-1 Høringsbrev - ny budsjett og regnskapsforskrift og ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom

---

Se vedlagte høringsnotater. Mottakere av denne høringen er høringsinstanser som er publisert på regjeringen.no:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--ny-budsjett--og-regnskapsforskrift/id2622959/>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---ny-forskrift-om-rad-for-eldre-for-personer-med-funksjonsnedsettelse-og-for-ungdom/id2623250/>

RETNINGSLINER FOR FELLESRÅDET FOR ELDERE OG MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE I ULSTEIN

Vedteke i kommunestyret under sak 07/100, på grunnlag av endringar gjort i kommunestyret den 30.11.2006 i sak 2006/1468 "Ny politisk struktur" under pkt. 7.

- § 1 Det kommunale fellestrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne er eit partipolitisk uavhengig, rådgjevande utval for dei kommunalpolitiske styresmaktene.

Fellestrådet skal ha seg førelagt alle saker som er særleg viktige for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne, og kan. avgi uttalar til desse.

Fellestrådet skal ha seg førelagt framlegg til budsjett og langtidsplanar frå administrasjonen før formannskapet og kommunestyret tek stilling til framlegga.

Med heimel i lov om råd for eldre og råd for menneske med nedsett funksjonsevne skal fråsegn frå fellestrådet leggest til organet som endeleg avgjer saka. Det vil vere feil i sakshandsaminga om dette ikkje vert gjort.

Rådet kan på eige initiativ ta opp saker som vedkjem eldre og menneske med nedsett funksjonsevne i kommunen. Rådet bør også gi informasjon om arbeidet sitt.

- § 2 Rådet består av 8 representantar med like mange vararepresentantar, og vert valt av kommunestyret for den kommunale valperioden. Brukarrepresentantane i rådet bør så langt som mogleg vere representative for kommunen sine innbyggjarar med nedsett funksjonsevne.

6 av representantane og 6 nummererte vararepresentantar skal veljast med 3 representantar og 3 vararepresentantar etter forslag frå pensjonistlaga i Ulstein, og 3 representantar og 3 vararepresentantar frå organisasjonar for menneske med nedsett funksjonsevne.

2 representantar og 2 nummererte vararepresentantar vert valde blant kommunestyreprerentantane. Kvant kjønn skal vere representert med minst 40 %.

Kommunestyret vel leiar og nestleiar for rådet.

Valnemnda førebur saka til kommunestyret.

- § 3 Rådet har møte etter fastsett møteplan for Ulstein kommune, men minst 4 gongar pr. år. Leiaren har ansvaret for at rådet vert kalla inn til møte. Dersom 2 av rådet sine medlemar krev det, skal rådet kallast inn til møte. Elles som reglar for møte, utsending osv. som for andre utval, råd og nemnder.

Rådet skal kallast inn med minst 1 veker varsel. Saman med møteinnkallinga må saksdokumenta sendast ut.

Rådet kan avgi uttale når minst halvparten av medlemane er tilstades.

Rådet fører protokoll. Utskrift av protokollen vert sendt representantane og vararepresentantane, ordføraren i kommunen og etatsjefar som saka vedkjem. Protokollen frå rådsmøtet skal følgje saksdokumenta til dei kommunale organa som tar endeleg avgjerd i saka. Politisk sekretariat har sekretærfunksjonen.

- § 4 Rådet sine medlemar skal ha godtgjersle for arbeidet på same vilkår som valde medlemar i kommunen sine øvrige organ.

Jf. Folkevalde sine arbeidsvilkår. Kommunestyret vedtek budsjettet for rådet sitt arbeid.

- § 5 Rådet utarbeider kvart år ei melding om verksemda si. Meldinga vert distribuert frå kommuneadministrasjonen til alle aktuelle organ.

VEDTEKTER FOR UNGDOMSRÅDET I ULSTEIN

Vedtatt i Kommunestyret i Ulstein 31.01.08

§ 1 Arbeidsområde og målsetjing

Ungdomsrådet skal vere eit:

- talerøyr for ungdom i kommunen
- høyringsorgan i kommunale saker som vedkjem ungdom

Ungdomsrådet er opptekne av at:

- ungdom skal ha best mulege levekår
- ungdom skal få større høve til å påverke vedtak i saker som vedkjem ungdom

Ungdomsrådet skal ha lagt føre seg alle saker som gjeld ungdom sine oppvekstvilkår og andre saker med interesse for ungdom.

Ungdomsrådet kan på eige initiativ ta opp saker som vedkjem ungdom i kommunen.

Ungdomsrådet skal fordele midlar til ungdomstiltak, når dette er vedteke av *Levekårsutvalet* eller eit av dei andre politiske organa.

§ 2 Samansetjing og valg

Ungdomsrådet har 9 medlemmar og 4 *varamedlemmar*. 7 av medlemmane skal vere ungdommar (2 *vara*), og 2 politikarar (2 *vara*). Elevrådsleiar ved Ulstein ungdomsskule og elevrådsleiar ved Ulstein vidaregåande skule bør sitje i Ungdomsrådet.

Ungdommane skal velgast av elevane ved Ulstein ungdomsskule og Ulstein vidaregåande skule. Det er også høve til å velje ein medlem av elevane ved Herøy vidaregåande skule. Det bør vere ei mest muleg jamn fordeling når det gjeld antall representantar frå ungdomskuletrinnet og vidaregåande.

Kun ungdomar som er busatt i Ulstein kommune er valbare til ungdområdet.

Medlemmane i ungdomsrådet vert valgt for to år om gongen.

Dei to politikarane skal veljast av kommunestyret. Politikarane vert valde for den kommunale valperioden.

Rådet konstituerer seg sjølv. Leiaren skal veljast mellom ungdomsrepresentantane.

§ 3 Møte

Ungdomsrådet skal i regelen ha faste møte kvar måned. Leiar kan i samråd med sekretær avlyse eit møte utifrå ei vurdering av behovet for møtet. Leiar har ansvaret for at rådet vert kalla inn til møte.

Rådet skal kallast inn med minst 1 veker varsel. Saman med møteinnkallinga må saksdokumenta sendast ut.

Rådet kan avgi uttale når minst halvparten av medlemmene er tilstades.

Rådet fører protokoll/møtebok. Utskrift av protokollen vert sendt medlemmene og varamedlemmene, elevråda, ordføraren, Oppvekst- og kultursjefen, Levekårsutvalet og rådmannen, og særutskrift til etatsjefar som saka vedkjem. Særutskrift skal følgje eventuelle saksdokumenta til kommunale organ.

Kommunen syter for høveleg sekretariatshjelp for ungdomsrådet gjennom ein av dei tilsette ved Oppvekst- og kulturetaten.

§ 4 Økonomi

Møtegodtgjerdse

Ungdomsrådet sine medlemmer skal ha godtgjerdse for arbeidet i rådet på same vilkår som valde medlemmer i kommunen sine øvrige organ.

Administrative utgifter

Naudsynte administrative utgifter vert dekkja gjennom Oppvekst- og kulturetaten sitt budsjett.

Tilskot til ungdomsstiltak

Ungdomsrådet disponerer midlar på Oppvekst- og kulturbudsjettet til tilskot til ungdomsstiltak.

§ 5 Årsmelding

Rådet utarbeider kvart år ei melding om verksemda si. Meldinga vert distribuert frå kommuneadministrasjonen til alle aktuelle organ.

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Cecilie Roppen

Arkivsak: 2018/1708

Løpenr.: 2699/2019

Utvaksaksnr.	Utval	Møtedato
19/12	Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne Levekårsutvalet Teknisk utval Ungdomsrådet	12.03.2019

UTTALE - NY HANDLINGSDEL TIL KLIMAPLAN OG NY TILTAKSPLAN MOT PLAST- OG MARIN FORUREINING

Saka gjeld:

Ei arbeidsgruppe, nedsett av rådmannen v/planforum i november 2018, fekk i oppgåve å revidere handlingsdelen til klimaplanen for Ulstein kommune, samt å utarbeide eit forslag til ein tiltaksplan mot plast- og marin forureining. Arbeidsgruppa har oppdatert eksisterande handlingsplan til klimaplanen med ny status pr. januar 2019, og utarbeidd eit forslag til ny handlingsplan for 2019-2022. I tillegg har gruppa utarbeidd forslag til tiltaksplan mot plast- og marin forureining jf. framdriftsplanen. Handlingsplanen og tiltaksplanen er no ute på høyring og det er ønskje om å få innspel til planane.

Tilråding frå rådmannen:

Ny handlingsdel til klimaplan og ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining vert lagt fram for uttale utan tilråding.

Saksfakta:

Ei arbeidsgruppe, nedsett av rådmannen/v planforum i november 2018, fekk i oppgåve å revidere handlingsdelen til klimaplanen for Ulstein kommune, samt å utarbeide eit forslag til ein tiltaksplan mot plast- og marin forureining.

Regjeringa har uttalt at:

«En av de største miljøutfordringene samfunnet står ovenfor er forsøpling av havet, og omfanget øker. Marin forsøpling og spredning av mikroplast i havet har negativ påverknad på marine økosystem, naturmangfold og bærekraftig utvikling. Plastavfall følger havstrømmene, på tvers av landegrensar og er et globalt problem som krev internasjonale løsningsar.»

Alle samfunnssektorer har i utgangspunktet et ansvar for å forhindre utslepp av plastavfall frå sine sektorområder. Miljøforvaltninga har et særleg myndighetsansvar for marin forsøpling på alle forvaltningsnivå.»

Miljødirektoratet

Ulstein kommune har eit slikt myndeansvar. Når også Ulstein er ei kystkommune, er det viktig at tek denne rolla, er vårt ansvar bevisst og forvaltar våre lokale ressursar med lokale ordningar som hindrar plast- og marin forureining så langt som mogleg.

Arbeidsgruppa er samansett av følgjande personar:

- Kristine Dale, folkehelsekoordinator – leiar for gruppa
- Arild Støylen, ingeniør byggesak/miljøvern
- Einar Heimdal frå SSR

Cecilie Roppen, planleggar, har også vore med på møta som ressurs og for å knyte arbeidet til kommunens øvrige plansystem.

Arbeidsgruppa har no gått igjennom handlingsdelen til klimaplanen, og prioritert tiltak basert på kost/nytte-vurderingar med ein realistisk tidsplan og ansvarlege for gjennomføring.

Arbeidsgruppa har i tillegg utarbeidd eit forslag til ein eigen tiltaksplan mot plast- og marin forureining. Vedtekne tilsvarande tiltaksplanar frå andre kommunar har blitt nytta som inspirasjon.

Arbeidsgruppa hadde først eit oppstartsmøte, og starta deretter arbeidet med å gå gjennom handlingsplanen til klimaplanen for å få oversikt over status for dei ulike tiltaka. Statusfeltet er difor oppdatert, medan resterande kolonnar/tekst står som før. Vi har lagt til ei ny kolonne der vi har vurdert kvart enkelt tiltak som *ikkje prioritert vidare, låg, middels* eller *høg* prioritering. Vidare utarbeidde vi ein ny handlingsplan, der vi la til alle tiltak frå eksisterande plan som vi har gjeve middels eller høg prioritet. I tillegg har vi lagt til nokre føreslåtte nye tiltak i ein eigen tabell til slutt. Arbeidsgruppa ynskjer meir konkrete tiltak enn det som ligg i den gjeldande planen.

Ulstein formannskap vedtok i sak 19/25, 12.02.2019, å leggje planane ut på høyring, og det er no mogleg å kome med innspel.

Vurderingar og konklusjon:

Ny handlingsdel til klimaplan og ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining vert lagt fram utan tilråding.

Vedlegg:

- 1 Handlingsplan 2011-2014, klimaplan - med statusoppdatering 01.01.2019
- 2 Handlingsplan 2019-2022, klimaplan
- 3 Tiltaksplan mot plast- og marin forureining 2019-2022
- 4 Saksframlegg

Verner Larsen
rådmann

Arne Runar Vik
kommunalsjef teknisk

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

1 Handlingsplan – revidert januar 2019

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
I.	Stasjonær energi						
1.	Samarbeide med aktører utafor kommuneorganisasjonen	Etablere 3 til 4 samarbeidsgrupper for klima- og energisparing innanfor lag, organisasjonar og næringsaktørar.	Ikkje utført		Kommunen initiativ + diverse samarbeidspart n.	2013	Ikkje prioritert
2.	Endre haldningar gjennom informasjon	Gjennomføre årleg informasjonskampanje for privathushald, barn og unge, for å bidra til auka fokus på energi og miljø og som i størst mogeleg grad kan gi målbare klimaresultat.	Delvis utført av SSR (miljødelen)		Kommunen/ oppvekstetaten	2011 (skulestart)	Høg
		Etablere informasjonshjørne i kommunehuset med aktuell informasjon både for nybygging og forbetringar av bustaden	Ikkje utført, men informasjon ligg på nettsidene		Kommunen	2011	Ikkje prioritert
3.	Auke energieffektiviteten i eksisterande bygg	Gjennomføre felles tilbodsprosess som sikrar tilbod på gode kvalitetssikra enøk-produkt til god pris, (gjerne i samarbeid med andre kommunar).	Ikkje utført		Kommunen/ interkommunalt samarbeid	2013	Låg
		Informasjons- og haldningstiltak for eksisterande bustad og næringsbygg (gjerne i samarbeid med andre kommunar)	Ikkje utført	Interkommunalt prosjekt	Kommunen/ interkommunalt samarbeid	Etter 2014	Låg
4.	Påverke og legge til rette for energi- og miljøvenleg nybygging	Prioritere utvikling av nye utbyggingsområde for lågenergibygg	Ikkje utført	Jfr. nye byggforskrifter	Teknisk etat	2011-2014 2022	Middels
		Innføre rutine som sikrar at alle nye byggefelt og næringsområde primært blir vurdert etablerte med fornybar energiforsyning	Utført (Lagt inn i føresegnene til kommuneplanen)	Legge inn i føresegner til reguleringsplanar	Kommunen, byggfirma	>2011	
		Ta initiativ som sikrar god tilgang på aktuelle tilbod på lågenergibygg og energieffektive løysingar for nybyggjarar i kommunen	Ikkje utført	Legge inn som tilbod i plan- og byggesakshandsaming	Kommunen, arkitektfirma, byggfirma	2011-2014	Ikkje prioritert
		Utvikle/profilere grøne nærings- og industriområde. (grøne = klimanøytrale eller klimaforbetrande løysingar)	Ikkje utført (Reguleringsplan Saunesmarka)	Innarbeide dette i pågåande planarbeid	Teknisk etat, planavdelinga	Frå 2011 og vidare	Ikkje prioritert

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
			utviding vedteken men punkt utelatt)				
5.	Auke bruk av fornybar energi	Kartlegge potensialet av fornybare energiressursar og spillvarme, samt utarbeide plan for auka bruk av desse.	Ikkje utført	Kartleggingsprosjekt	Samarbeidsgruppene, jfr. I-1.	Innan 2014	Ikkje prioritert
		Etablere eit fjernvarmeanlegg i Ulsteinvik basert på sjøvarme og varmepumpe innan 2011	Utført	Sjøgate-prosjektet. Inntak via sjønært bygg, rør til idrettshall og badeanlegg (viktig for lønsemd), barneskulen og ungdomsskulen	Kommunen i samarbeid med aktuelle partnerar	2011	
		Utgjeie og sette i verk tiltak for auka bruk av vassborne anlegg og lokale energisentralar som kan nytte fornybare energikjelder	Utført på Sjøside	Verftsområda vurdert som aktuelle	Fjernvarmeselskapet, jfr. pkt. I-5.	Etter 2014 2022	Middels
		Fornybar energiforsyning til minst eitt nytt byggefelt innan 2014	Utført i Hølsekervegen	Reitengrenda og Hølsekervegen aktuelle	Fjernvarmeselsk .	2014	
6.	Bidra til klimavenleg næringsutvikling	Kartlegge status og planar hos verksemdene i kommunen, ta initiativ til seminar eller møte med fokus på moglegheiter gjennom klimavenleg næringsutvikling	Ikkje utført		Kommunen i samarbeid med lokale verksemdar	Innan 2014	Ikkje prioritert
		Etablere tiltak som stimulerer til utvikling av energieffektivitet innan skipsnæringsna, både drift og utvikling/produksjon.	Er ein del av skipsindustrien sin strategi		Skipsindustrien	Vidareført 2011-2019	
II.	Stasjonær energi – internt i kommuneorganisasjonen						
1.	Energileiing og energioppfølging	Etablere og drive energileiing for heile kommuneorganisasjonen. Merk: Det kan vere eigar/ brukarutfordringar der eigar ikkje er brukar (td. kommunen vs. UEKF):	Utført	Må sikre kompetanse for grøn profil	Kommunen, UEKF	2012	
		Etablere og drive energioppfølging for alle kommunale bygg og anlegg	Utført		UEKF/ Drift	2011	
2.	Enøk-tiltak i kommunal byggmasse	Detaljutgreie alle lønsame (økonomisk/energi-økonomisk) enøk-tiltak i kommunale bygg og anlegg	Utført	Fokus på ENØK skal vere prioritert. Viktig med opplæring	UEKF/ Drift	2011	

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
		Gjennomføre alle strakstiltak innan 2012 (inntente innan 1 år)	Utført	"	UEKF/ Drift	2012	
		Gjennomføre alle enøk-tiltak som er inntente innan 5 år før 2014	Utført	"	UEKF/ Drift	2014	
3.	Energieffektive nybygg	Energikompetanse frå planstadiet og integrere energimoment i vedtaksgrunnlag ved alle saker	Blir teke omsyn til		UEKF/Planavd.	2011 Gjeldande	Middels
		Velge energieffektive løysingar som er lønte (økonomisk/energiøkonomisk) over bygget si levetid (livssyklus analyse LSA).	Blir teke omsyn til		UEKF/Planavd.	2011 Gjeldande	Høg
		Fornybar energi til oppvarming i alle nybygg	Utført		UEKF/Planavd.	Før 2010 Vidareførast i sentrum	
		Prioritere lågenergi- og passivstandard	Ikkje utført		UEKF/Planavd.	2011	Låg
4.	Auke bruken av fornybar energi	Konvertere minst 5 kommunale bygg frå el-varme til vassbore system i planperioden (4 år).	Ikkje utført		UEKF	Innan 2014	Låg
		Ta i bruk fornybar energi i ≥ 5 kommunale bygg	Ikkje utført		UEKF	Innan 2014	Låg
		Vurdere å montere solvarmeanlegg på minst 3 kommunale bygg i løpet av planperioden	Ikkje utført		UEKF	Innan 2014	Låg
III.	Avfall og forbruk						
1.	Opprette nye/endre fraksjonar i hente- og bringeordning	Syte for fysisk plassering av hageavfall og ferdig flis	Utført	Finne ny lokalisering i samarbeid med Hareid	SSR/Teknisk	2010	
		Syte for bruk av ferdig flis, til dømes etter mal frå Stryn kommune.	Utført	Etablere fjernvarmeanlegg for fyring	SSR og kommunen i samarbeid	Etter 2014	
		Årleg tidsavgrensa utplassering av containerar på bygdene for innsamling av forskjellige fraksjonar avfall.	Utført	Vektregistrering av avfall er avslutta.	SSR og kommunen i samarbeid	2011 Vidareførast	Låg
		Innføre tvungen renovasjon for fritidshus. SSR må vere med på tilrettelegging.	Utført	Anlegg under planlegg: 1. fritidshus	SSR og kommunen i samarbeid	2011	

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
				2. kombinert fritidshus og båtar.			
		Innføre tvungen renovasjon for båtar. Gjeld også båtar i gjestehamna (renovasjonsavgift må inn i hamneavgifta).	Er del av føreslått ny forskrift for SSR	Anlegg under planlegg: Eitt kombinert fritidshus/ båtar og to for båtar	SSR og kommunen i samarbeid	2011 Innan 2022	Høg
		Opprette gjenbruksordning knytt til avfallsstasjonen	Utført	Krev ein del innsats	SSR i samarbeid m andre aktørar	2014	
2.	Auke kunnskapen om attvinning og kjeldesortering/ informasjon	Gjennom SSR arbeide med <ul style="list-style-type: none"> • infofoldar saman med fakturaene • Fast avisspalte i lokalavisene 	Utført	Gjennomgang av eksisterande praksis. Hente erfaringar utanfrå	SSR	2011	
		Infofoldar i samarbeid med kommunane i Klimaplanarbeidet (Volda initiativtakar)	Ikkje utført	Etter vedtak	SSR/ kommune-administrasjon	2011	Låg
3.	Bruk av lovverk og forskrifter meir medvete i byggesaker og i tilsyn	Oppdatere rutine for tilsyn av avfallsplanar i byggesaker, slik at den stettar alle krava til verkeområde i Avfallsforskrifta.	Ikkje utført	Tilsyn i samsvar med avfallsforskrift og byggesaksforskrifta	Teknisk etat	2011	Låg
		Prioritere informasjon om bruk av resirkulering som integrert del av byggeprosjekt o.l. Haldningsskaping.	Ikkje utført	Ved førehandskonferanse og tomtosal	Teknisk etat byggesak	2012	Låg
		Rådmannsgruppa bør gje Byggesaksforum i oppdrag å utvikle felles rettleiar for klimavennlege val i byggeprosessar. Konkrete løysingar og kostnadsrammer	Ikkje utført	Prosjekt med start 2011 og ferdig 2012	Rådmann	2012	Låg

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
4.	Miljøkrav i anbuds- og innkjøpsprosessar	Stille miljøkrav i anbuds- og tilbudsprosessar (varer og tenester) med krav om miljømerking av produkta, under dette også dokumentasjon frå leverandørar om miljøleing og/eller sertifisering. Bruke innkjøpssamarbeidet til å finne gode miljøalternativ til alle typar produkt. Fokus på etisk handel/Fair Trade	Innkjøpssamarbeidet er no endra frå SSIS til Konserninnkjøp Ålesund, som stiller høge miljøkrav.	Innarbeide krav i kommunalt regelverk knytt til SSIS og innkjøpssamarbeid	SSIS	~~2011~~ Løpande	Låg
5.	Haldningsskapande arbeid	Bruke 7-stjernesamarbeidet aktivt for å motivere skular og barnehagar til å gå i gang med systematisk arbeid med forbruk i skule og barnehage gjennom opplegg frå retursam-arbeidet LOOP, God start, Regnskogfondet, Grønt Punkt, Grønn Hverdag e.a.	Delvis utført (Kun SSR)	Utarbeide handlingsplan	Sekretariatet for 7-stjerna. Oppvekstsjef	~~2011~~ 2019	Høg
		Arrangere ein ei årleg "kjellar-og-loft"-rydding, for resirkulering og gjenbruk av klede og gjenstandar.	SUFH og Ulsteinmessa har etablert	Utfordre til loppemarknad	Frivilligsenteret, SUFH og friv. Org,	~~2012~~	Låg
		Motivere skular, lag og organisasjonar til å ha byttedagar (t.d. for sportsutstyr). Kartlegge slike ordningar i kommunen i dag.	Ikkje utført	Prosjektrelaterte arr.: Læreplanar i høve til miljø- og samf.fag	Frivilligsentr., skulane	Framhald ~~2011~~ 2019	Høg
6.	Redusere avfall og forbruk	Utarbeide byggerettleiar med tema Klima til bruk overfor private utbyggerar og entreprenørar	Ikkje utført	Ta utgangspunkt i lover og forskrifter	Teknisk etat	~~2011~~	Ikkje prioritert
		Satse vidare på leverandøruavhengige tomter, slik at folk har høve til å velje klimavenlege løysingar.	Utført	Å ha kommunale tomter tilgjengeleg	Kommunen	~~2010~~ Vidareførast	Høg
		Halde eitt årleg frukostmøte for næringslivet med tema forbruk, ENØK, avfallsreduksjon, miljømerking o.a. i samarbeid med SSR.	Delvis utført (Hatt eitt møte)	Utfordre alle butikkar og kioskar til "frukostmøte"	SSR og ordførar	~~2011~~	Låg

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
7.	Kommunen har eit systematisk arbeid for forbruksreduksjon	Alle einingar i kommunen skal verte Miljøfyrtårn, inkludert UEKF. Legge kravsspesifikasjonar for miljøfyrtårnsertifisering til grunn for: <ul style="list-style-type: none"> • Emballasjebruk • IT-utstyr og møblar • Papirbruk kontra sakspapir og elektronisk rutine • Rasjonell skrivarbruk • Speilvending og "Nei-takk" mot reklamemottak • Kontinuerleg økonomikontroll av straumforbruk 	Ikkje utført	Oppfølging av vedtaket om MF-kommune Definere reduksjonsmål for dei ulike tema	Ordførar/ Rådmann	Innan 2014	Låg
		Sikre kompetanseheving på avfall og forbrukstema i eigen organisasjon, gjerne i samarbeid med kommunane i 7-stjernesamarbeidet.	Har hatt låg fokus og lite effekt av dei gjennomførte utspela	MF-tiltak gjennom vidareført klimaplanprosjekt	SSR/UEKF + kommuneadmini strasjon	2014	Låg
IV.	Transport						
1.	Gjere det tryggare og meir attraktivt å gå/sykle til og frå skule/arbeid.	Kartlegge kor mange elevar som går/syklar til skule	Sist utført 2008	Føre vidare registr.	Skulane	2011- 2019	Høg
		Sikre opparbeiding av gang- og sykkelvegnett i tråd med Vegdirektoratet sine tilrådingar for trygg skuleveg, jamfør Trafikktryggingenplanen <ul style="list-style-type: none"> • ~~Hasund skule-Kleven~~ • Ulsteinelva-Gåsneset • ~~Garnes og frå Garneskrysset til Haddal skule~~ • ~~Halseneset-Ulstein skule~~ • Kleven-Skjerva • ~~kartlegge farlege overgangar og krysningpunkt på gang- og sykkelvegnettet for rullering~~ 	Delvis utført (punkt med gjennomstreking) fleire aktuelle strekingar har kome til (t.d Bakkegata, Skulevegen-UBS)	Legge TT-planen 2011-2014 til grunn for prioritering og eigenfinansiering av tiltaka. Legge prioriteringane i TT-planen med årlege rulleringar til grunn for innspel til nasjonal transportplan 2010-2019	Teknisk etat	2011 for første prioritet, innan 2014 for det øvrige 2022	Middels

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
		<ul style="list-style-type: none"> Trafikkvakter ved skulane 		for tiltak langs regionalt vegnett			
		Opprette sykkelparkering ved rådhuset og andre offentlege bygg.	Utført	Vidareføre tilrettelegging ved andre bygg	UEKF/ Administrasjon	2011	
		Vidareføre "sykle-til-jobben-aksjon" for kommunalt tilsette	Har vore utført	Vidareføre aksjon for auka oppslutning	Velferds-komite/ BUK	2010 2019	Høg
		Implementere Trafikktryggingsplanen i klimaplanen og omvendt, ved rullering av begge planverk.	Delvis utført (i Trafikktryggingsplanen)		Kommunen	2010 Ved neste rullering	Høg
2.	Auke talet på kollektivreisande gjennom å etablere gode tilbod	<p>Arbeide for å auke talet kollektivreisande gjennom</p> <ul style="list-style-type: none"> materuter til Timesekspressen med avgang kvar time i tidsrommet 06.00-09.00 og 15.00-18.00, med overgang i retning Volda og Molde. ~~pendlerparkering på Hareid~~ kartlegge behovet for kollektivtilbod mot Ålesund (hurtigbåt) og Sulesund (ferje)/Moa (Sularuta) for tidspunkt, mengde, type passasjerar betre korrespondanse mellom ytre/søre Sunnmøre og Bergen å invitere private bedrifter til samordning mellom privat og offentlig kollektivtransport til/frå Hareid (arbeidsrutene) 	Delvis utført (punkt med gjennomstrøking)	Etablere breitt samarbeid mellom styresmakter, bedrifter og transportaktørar med nytt ruteopplegg Prosjektorientert kartlegging av situasjon og behov (høgskulane)	MR fylke, Samferdsels-avdelinga Ulstein og Hareid kommunar Private bedrifter i kommunane (Kleven, Ulstein, Rolls-Royce, Jets)	2011-2013	Låg
		Syte for buss-skur med rutetider ved alle knutepunkt.	Delvis utført	Følgje opp med utbygging	Statens vegvesen Kommunen	2012 Vidareførast	Låg
		Utvikle "park-and-ride" i Garneskrysset i samarbeid med Statens Vegvesen.	Utført	Følgje opp samtidig med utbygging knutepunkt	Statens vegvesen M&R fylke	2012	

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
		Endre rutene slik at passasjerar til/frå Herøy ikkje treng reise om Ulstein, og at passasjerar til/frå Ulstein ikkje treng reise om Myrvåg.	Utført	Bygge krysspunkt for omlasting på Garnes	Statens vegvesen	2012	
		Vidareutvikle Bakkebyruta gjennom å <ul style="list-style-type: none"> • ha laurdagsavgangar i butikkane sine opningstider • gå over til tilpassa materiell (t.d. barnevognvenl.) • utvide langs "ytre samleveg" når kommunal veg mellom Anholen og Storegjerdet er på plass 	Ruta er etablert, men manglar viktige element, jfr. kulepunkt	- Samarbeid med Fjord1 og forretningsdrivande for tidstabell og materiell - Planprosess, finansiering og fullføring av kommunal veg	Kommunen/ Fjord1 for ruteopplegg Kommunen for å bygge ut vegnettet	2012-2013	Låg
		Opprette kollektivtilbod til/frå Høddvoll ettermiddag og kveld tilpassa treningstider for barn og unge.	Ikkje utført	Samarbeidsprosjekt mellom aktørane	Hødd/Fjord1 Oppvekst	2012	Låg
		Aktivt nytte samarbeidsmøte i 7-stjernesamarbeidet om felles ungdomskort til alle i alderen 13-20.	Ikkje utført	Interkommunalt samarbeidsprosjekt	Regionrådet	Innan 2014 2022	Høg
3.	Bruke PBL medvete i areal- og transportspørsmål	Vidareføre konsentrert, sentrumsnær utbygging.	Utført	Innarbeidd KPA	Planavd.	2011 Vidareførast	Høg
		Sikre grønne korridorar frå framtidige bustadområde inn til sentrum.	Utført	Innarbeidd KPA	Planavd.	2011 Vidareførast	Høg
		Sjekkliste for klimavurderingar vedlagt alle saker.	Ikkje utført	Utarbeide regelverk	Plan og bygg	2012	Låg
4.	Samarbeidstiltak for å redusere transportbehov og for overgang til klimavenleg transport	Ha møte med frivillige lag og organisasjonar (særleg idrettslag og turlag) for samkjøring til fritidsaktivitetar.	Ikkje utført	Inn som tema i rullering av KIF-planen (2011)	Friv. Org./ Oppvekst	2012 2019	Høg
		Bygge inn klimaomsyn i innkjøpsavtalar ved skifte i bilpark, og legge prioritet på innkjøp av <ul style="list-style-type: none"> • el-bilar til kommunale verksemder • lavutsleppskjøretøy. 	Ikkje utført	Følgje opp etablerte innkjøpsordningar	SSIS/ Kommunen	2013 2022	Middels
		Systematisk bruk av telefonmøte og sjå til at kommunen har eigna utstyr for slike møte. Kartlegge kva samarbeidsaktørar har av utstyr til same bruk.	Delvis utført (tekst med gjennomstreking)	Utarbeide reglement for systematisk bruk	Rådmann/ leiargruppe	2011	Låg

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
		Følgje opp igangverande arbeid for organisering av samkjøring mellom kommunetilsette. Sjå på incentiv for å velje samkjøring.	Delvis utført	Vidareføre prosjektframlegg i kurs i medarbeiderskap	Rådmann/leiargruppa		
		Kjøpe inn og vedlikehalde to sykklar til bruk for tilsette i rådhuset.	Ikkje utført	Vedtak i enkeltsak!	Velferdskom.	2011 Vidareførast	Høg
		Legge til rette for ladepunkt for elbil ved alle offentlege bygg.	Utført	Inkludert i planløyising ved alle nybygg, plan for etablering ved eldre bygg	UEKF	2013	
V.	Næringsliv						
1.	Opprette regionalt Klimaforum som oppfølging av Klimaplanprosjektet	Kartlegge og heve miljøstatus og sertifisering (MF og ISO 14001) i næringslivet i kommunen.	Klimaforum vart oppretta, men kartlegging Ikkje utført	Studentoppgåve – prosjekt ved Høgskulen	Kommune/Høgskulen	2011-2012	Låg
		Invitere større utbyggjarar og bedrifter til årlege samarbeidsmøte for felles kompetanseheving og erfaringsutveksling (t.d. MAFOSS, Tussa, Ulsmo).	Ikkje utført	Klimaplanprosjektet – tema i vidareføring	Kommunen og Høgskulen	2013	Låg
VI.	Landbruk						
1.	Redusere klimagassutslepp frå landbruket	Setje i verk tiltak med siktemål å redusere klimagassutslepp frå landbruket på brei front – fossil energibruk for maskinell drift, gassgjenvinning frå avfallshandtering, oksydasjonsprosessar og forbrenning av organisk materiale i samband med dyrking og skogsdrift (avvirking)	Ikkje utført	I samarbeid kommune/ interesseorganisasjon ar opprette ei arbeidsgruppe ved interkommunalt landbrukskontor, Forsøksring Søre Sunnmøre og andre landbrukskontor i 7-stjernesamarbeidet med siktemål å redusere klimagassutslepp frå landbruket	Landbrukskontor/ kommune/ organisasjonar	Innan 2012	Låg

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
		Bygge inn strategiar mot nedbygging av dyrka mark ved rullering av arealplan.	Utført	Bruke hensynssoner og streng praksis	Teknisk etat plan/ landbrukskontor	~~2011~~	
2.	Landbruk som kjelde til energi	Sjå tiltak under Energi	Ikkje utført	Jamføre tiltak under Energi og Avfall	Landbrukskontor skog/SSR	~~Etter 2014~~ 2022	Middels
3.	Auke forbruket av økologiske matvarer	Siktemål minst 15% økologiske landbruksvarer i forbruket ved kommunale verksemder	Ikkje utført	Kartlegge status som måltal for oppnåing	SSIS	~~Innan 2012~~ 2022	Middels
4.	Bruk av SMIL-ordninga	Samordne kriterier for tildeling av midlar gjennom SMIL-ordninga for alle kommunane i 7-stjerne-samarbeidet.	Delvis utført (Er del av SMIL strategien, men utan særskild prioritet)	Kartlegge status med sikte på samordning i regionen	Rådmann/ landbrukskontor/	~~Innan 2012~~ 2021	Høg

Forslag til ny handlingsplan (prioriterte tiltak frå eksisterande plan)

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
I.	Stasjonær energi						
1.	Endre haldningar gjennom informasjon	Gjennomføre årleg informasjonskampanje for privathushald, barn og unge, for å bidra til auka fokus på energi og miljø og som i størst mogeleg grad kan gi målbare klimaresultat.	Delvis utført av SSR (miljødelen)	SSR gjennomfører årleg opplegg for 4.klasse og barnehagar	SSR	Fom 2019	Høg
2.	Påverke og legge til rette for energi- og miljøvenleg nybygging	Prioritere utvikling av nye utbyggingsområde for lågenergibygg	Ikkje utført	Prioritere i Halsekerdalen	Teknisk etat	2022	Middels
		Satse vidare på leverandøruavhengige tomter, slik at folk har høve til å velje klimavennlege løysingar.	Utført	Ha kommunale tomter tilgjengeleg	Kommunen	Vidarefør ast	Høg
3.	Auke bruk av fornybar energi	Utgjeie og sette i verk tiltak for auka bruk av vassborne anlegg og lokale energisentralar som kan nytte fornybare energikjelder	Utført på Sjøsidea	Verftsområda vurdert som aktuelle	Fjernvarmeselskapet	2022	Middels
II.	Stasjonær energi – internt i kommuneorganisasjonen						
1.	Energieffektive nybygg	Integrere energimoment frå planstadiet og fram til vedtaksgrunnlag i alle saker.	Bli teke omsyn til		UEKF/Planavd.	Gjeldande	Middels
		Velge energieffektive løysingar som er lønte (økonomisk/energiøkonomisk) over bygget si levetid (livssyklus analyse LSA).			UEKF/Planavd.	Gjeldande	Høg
		Fornybar energi til oppvarming i alle nybygg	Utført		UEKF/Planavd.	Vidarefør ast i sentrum	Høg
III.	Avfall og forbruk						
1.	Haldningsskapande arbeid	Motivere skular, lag og organisasjonar til å ha byttedagar (t.d. for sportsutstyr). Kartlegge slike ordningar i kommunen i dag.	UVS er Miljøfyrtårnbedrifter	Prosjektrelaterte arr.: Læreplanar i høve til miljø- og samf.fag	Frivilligsentr., skulane		Høg
		Bruke 7-stjernesamarbeidet aktivt for å motivere skular og barnehagar til å gå i gang med systematisk arbeid med avfall og forbruk i skule og barnehage gjennom opplegg frå retursamarbeidet LOOP, God start, Regnskogfondet, Grønt Punkt, Grøn Hverdag e.a.	Delvis utført (Kun SSR)	Utarbeide handlingsplan	Sekretariatet for 7-stjerna. Oppvekstsjef	2019	Høg

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
IV.	Transport						
1.	Gjere det tryggare og meir attraktivt å gå/sykle til og frå skule/arbeid.	Kartlegge kor mange elevar som går/syklar til skule	Sist utført 2008	Føre vidare registr.	Skulane	2019	Høg
Sikre opparbeiding av gang- og sykkelvegnett i tråd med Vegdirektoratet sine tilrådingar for trygg skuleveg, jamfør Trafikktryggingssplanen <ul style="list-style-type: none"> • Ulsteinelva-Gåsneset • Garneskrysset til Haddal skule • Kleven-Skjerva • Bakkegata • Skulevegen – Ulsteinvik barneskule • Trafikkvakter ved skulane 		Delvis utført	Bruke gjeldande TT-plan	Teknisk etat Frivilligsentralen	2022	Middels	
Vidareføre "sykle-til-jobben-aksjon" for kommunalt tilsette		Vidareførast	Vidareføre aksjon for auka oppslutning	Velferds-komite/ BUK	2019	Høg	
Implementere Trafikktryggingssplanen i klimaplanen og omvendt, ved rullering av begge planverk.		Delvis utført		Kommunen	Ved neste rullering	Høg	
2.	Auke talet på kollektivreisande gjennom å etablere gode tilbod	Syte for buss-skur med rutetider ved alle knutepunkt.	Delvis utført	Følgje opp med utbygging	Statens vegvesen Kommunen	Vidareførast	Middels
Aktivt nytte samarbeidsmøte i 7-stjernesamarbeidet om felles Fram flexx til alle i alderen 13-20.		Ikkje utført	Interkommunalt samarbeidsprosjekt	Sjustjerna, Regionrådet	2022	Høg	
3.	Bruke PBL medvete i areal- og transportspørsmål	Vidareføre konsentrert, sentrumsnær utbygging.	Utført	Innarbeidd KPA	Planavd.	Vidareførast	Høg
Sikre grøne korridorar frå framtidige bustadområde inn til sentrum.		Utført	Innarbeidd I KPA	Planavd.	Vidareførast	Høg	

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
4.	Samarbeidstiltak for å redusere transportbehov og for overgang til klimavenleg transport	Ha møte med frivillige lag og organisasjonar (særleg idrettslag og turlag) for samkjøring til fritidsaktivitetar.	Ikkje utført	Lag/org .bør oppmode sine medlemmar om samkøyring	Friv. Org./ Oppvekst	2019	Høg
		Kjøpe inn og vedlikehalde to sykklar til bruk for tilsette i rådhuset.	Ikkje utført	Vedtak i enkeltsak!	Velferdskom.	Vidareførast	Høg
		Bygge inn klimaomsyn i innkjøpsavtalar ved skifte i bilpark, og legge prioritet på innkjøp av <ul style="list-style-type: none"> el-bilar til kommunale verksemder lavutsleppskøyretøy 	Ikkje utført	Følgje opp etablere innkjøpsordningar	Konserninnkjøp Ålesund/Kommune	2022	Middels
V.	Landbruk						
1.	Auke forbruket av lokalproduserte matvarer	Siktemål minst 15% lokalproduserte matvarer i forbruket ved kommunale verksemder	Ikkje utført	Kartlegge status som måltal for oppnåing	Konserninnkjøp Ålesund/ Søre Sunnmøre Matmanifest	2022	Middels
2.	Auke bruken av opne kanalar	Det er eit nasjonalt fokus på å prioritere opne kanalar og vedlikehalde dreneringa på dyrka mark. Auka bruk av opne kanalar minskar flaumskader. Mål om auka prioritering i neste rullering av SMIL strategien.	Er del av SMIL strategien, men utan serskildd prioritet	Innarbeide ved rullering av SMIL strategien	Næringsorg. i landbruket/ landbrukskontor	2021	Høg

Føreslåtte nye tiltak:

	Mål og strategi	Aktivitet	Status 1.1.19	Metode for måloppnåing	Ansvar	Tidsfrist	Prioritet
1.	Redusere plast- og marin forureining	Etablere og vedta ei lokal forskrift for å følge opp dette arbeidet – inkl. handlingsplan	Bør settast hurtig i gang. Er ikkje oppstarta	Halde fram og styrke arbeidet med strandryddedagen. Etc.	SSR og Ulstein kommune.	2019	Høg
2.	Tvungen renovasjon for båtar (sjå forrige punkt)	Lokal forskrift som ein del av forrige punkt. Ein god del av den marine forureininga har sitt opphav i fritidsbåtar	Ikkje gjennomført	Lage handlings-plan (sjå forrige punkt). Denne vil m.a. inkl. avfallscontainer-ar frå SSR i alle hamner. Krav vil også gjelde for gjestebåtar.	SSR og Ulstein kommune.	2019	Høg
3.	Ryddeaksjonar og systematisk arbeid for å unngå landbasert forsøpling i nærmiljøet og i naturen	Det blir etablert og vedtatt ei lokal forskrift for heile SSR-regionen, der SSR får delegert hovudansvaret for dette	Kommunalt ansvar, men ressursar manglar	Overlate ansvaret til SSR.	SSR og Ulstein kommune.	2019	Høg
4.	Informasjon / kommunikasjon	Auke kunnskapen om gjenvinning og kjeldesortering ytterlegare, samt arbeide målretta med haldningsskapande tiltak – inkl. temaet avfallsreduksjon	SSR arbeider mykje med desse temaene. Dette er eit «evigvarande» arbeid og bør ytterlegare styrkast	Digitalisering er sentralt i dette arbeidet. Stor satsing på barnehagar og skular (med obligatorisk kjeldesortering). Skal også rettast mot nærings-livet og tilsette i kommunen.	SSR.	2019	Høg
5.	Kommunen sitt prioriterte arbeid innan avfallsområdet	Bruk av lovverk og forskrifter + etterlevelse av det som kjem fram av dei fire første punkta og eigne reglar for energibruk	Miljøkrav er definert i nye innkjøpsreglar. Andre miljøkrav er lagt inn i kommuneplanen, og noko i utbyggingavtaler	Fastsette reglane for oppfølging og føre tilsyn. Ein person i adm. får ansvaret for dette arbeidet.	Ulstein kommune.	2019	Høg

6.	Landbruk som kjelde til energi	Utgøire bruken av biogass frå landbruket	Ikkje gjennomført	Kartlegge moglegheit og interesse frå gardbrukarane	SSR/ landbrukskontor/ Landbruk Norvest	2022	Middels
7.	Handtering av plastavfall frå landbruket	Aksjon for innsamling av plast frå rundballar som ikkje har vorte brukt. SSR har ordning for gratis levering av landbruksplast.	SSR har ordning med gratis levering av plast	Innarbeide i informasjon og kartlegge status	Landbrukskontor/Næringsorg. I landbruket	2020	Høg

ULSTEIN KOMMUNE

Tiltaksplan mot plast- og marin forureining

Foto: iStock

Godkjend av Ulstein kommunestyre xx.xx.2019 i sak 19/xx

www.ulstein.kommune.no

Forord

«En av de største miljøutfordringene samfunnet står ovenfor er forsøpling av havet, og omfanget øker. Marin forsøpling og spredning av mikroplast i havet har negativ påverknad på marine økosystem, naturmangfold og bærekraftig utvikling. Plastavfall følger havstrømmene, på tvers av landegrenser og er et globalt problem som krev internasjonale løsninger.»

Regjeringen

«Plastavfall brytes svært langsomt ned, men vil ved hjelp av UV-ståler, vind og vær fragmenteres til mindre biter og til slutt ende opp som mikroplast. Langs kysten av Norge består 70-90 % av forsøplingen av plast. Mesteparten av plastavfallet stammer fra fiskeri- og havbruksnæringen, og fra forbrukere. En god del kommer også fra Europa med kyststrømmen.

Alle samfunnssektorer har i utgangspunktet et ansvar for å forhindre utslepp av plastavfall fra sine sektorområder. Miljøforvaltninga har et særlig myndighetsansvar for marin forsøpling på alle forvaltningsnivå.»

Miljødirektoratet

Ulstein kommune har eit slikt myndighetsansvar. Når også Ulstein er ei kystkommune er det viktig at vi innser vår rolle, er vårt ansvar bevisst og forvaltar våre lokale ressursar med lokale ordningar som hindrar plast- og marin forureining så langt som mogleg.

På nasjonalt plan vert det mellom anna arbeida med å innføre produsentansvarsordningar særleg innan fiskeri- og oppdrettsnæring, ordningar i hamnar for levering av marint avfall som fiskefartøy fangar opp, emballasjeoptimering, tilskotsordningar og styrking av samarbeid på tvers av myndigheitene. Det er også eit forslag frå Miljødirektoratet at kommunen skal få moglegheit til å gjere vedtak om overtredingsgebyr i forsøplingssaker der forureiningslova § 28 vert brote. Fleire nasjonale ordningar, innskjerpingar og lovverk er på gang, men er byråkratiske prosessar som tek tid.

Denne tiltaksplanen vil naturlegvis ha fokus på lokale tiltak basert på dagens ordningar og regelverk, og kan difor i stor grad iverksettast raskt. Intensjonen er at dette skal medverke til at Ulsteinsamfunnet bidrar i arbeidet med å minimere plastavfall på avvege og redusere den globale marine forsøplinga.

Arbeidsgruppa, Ulstein kommune

Tiltak for å redusere og fjerne plast- og marin forureining 2019 - 2022

	Tiltak / aktivitet	Status pr. 21/12-2018	Metode for måloppnåing	Ansvar	Oppstart
1	Etablere ei ansvarleg styringsgruppe med eit gitt mandat og påfølgande finansiering	Ikkje oppstarta. Bør settast hurtig i gang.	3 stk. i ei slik styringsgruppe – ein frå adm., ein frå politisk side og ein leiar i gruppa frå SSR. Etter kvart etablere ei referansegruppe i næringslivet.	SSR og Ulstein kommune v/planforum	2019
2	Etablere ei kommunal meldingsteneste for innrapportering av plast- og marin forureining	Ikkje gjennomført. Må vere ein bestemt person på rådhuset eller hos SSR. Sistnemnde passar kanskje best.	Loggføring og oppfølging frå styringsgruppa.	SSR og Ulstein kommune v/styringsgruppa	2019
3	Ryddeksjonar og systematisk arbeid for å unngå landbasert forsøpling i nærmiljøet og i naturen	Kommunalt ansvar, men ressursar manglar. SSR har kompetansen. Finansiering?	Overlate ansvaret til SSR. Halde fram og styrke arbeidet med strandryddedagen. Følgje opp utsalgsstader for hurtigmat. Bruke skjergardstenesta der ein kan.	SSR og Ulstein kommune v/teknisk etat	Fortløpande
4	Informasjon / kommunikasjon	SSR arbeider mykje med desse temaene. Dette er eit «evigvarande» arbeid og bør ytterlegare styrkast.	Digitalisering er sentralt i dette arbeidet. Stor satsing på barnehagar og skular (med obligatorisk kjeldesortering). Skal også rettast mot næringslivet og tilsette i kommunen.	SSR	Fortløpande
5	Hindre utslepp av gummigranulat frå kunstgrasbaner (kgb)	Delvis gjort hos enkelte idrettslag. Alle kgb skal ha utstyr for å fange opp granulatet. Forslag til nasjonal forskrift for utforming, drift og oppsamling av granulat er utarbeidd (ikkje vedteke)	Fastsette reglar for oppfølging og tilsyn med kgb i høve at der er oppsamlingsordningar for granulat. Mogleg knyte dette i høve mottak av spele/tippemidlar. Ein person i adm. bør ha ansvaret for dette arbeidet.	Ulstein kommune v/kulturkontoret og teknisk etat	Fortløpande, frå og med 2019
6	Innføre forbod mot privat fyrverkeri + strenge krav til offentleg fyrverkeri	Fyrverkeriforbod er ikkje gjennomført. 60 % av befolkning er for å innføre eit slikt forbod. Offentleg fyrverkeri må vere utan plast.	Utarbeide lokal forskrift? Tilsyn må førast.	Ulstein Kommune v/brannsjefen	2020
7	Forby offentleg innkjøp av eingangsbestikk i plast	Ikkje gjort.	Må inn i innkjøps-reglementet.	Ulstein kommune v/innkjøpsansvarleg	2019
8	Hindre utslepp av mikroplast frå verft og småbåthamner. Utsleppa kjem av malestøv og søl frå male- og vedlikehaldsarbeid i hamner o.l.	Ikkje gjort. Etter bildekk, er slike utslepp nest største kjelda til utslepp av mikroplast i Norge.	Det må kome krav om løysingar for samling og filtrering av vatn frå maling og vedlikehaldsarbeid i hamner, på verft, etc. Dette inkluderer også malerestar, etc. (avfall).	Ulstein kommune v/teknisk etat	2020
9	Legge til rette for betre avfallshåndtering ved badeplassar og utfartsområde.	Er sett opp søppelbøtter nokre stadar, men ikkje tilstrekkeleg.	Kommunen må innføre og følgje opp gode avfallsløysingar på badeplassar og utfartsplassar nær sjø og vassdrag.	Ulstein kommune v/driftsavdelinga i samarbeid med SSR	2019
10	Innføre tvungen utsortering av plast og plastemballasje frå all kommunal verksemd	Berre delvis gjennomført.	Kommunen må sette interne krav til dette. Lage til sorteringsstasjonar for avfall ved alle kontor og kjøkken/pauserom.	Ulstein kommune v/leiargruppa	Omgåande. SSR kan kontakast
11	Etablere og gjennomføre eit prosjekt som går på kartlegging av tiltak mot mikroplast frå kommunale vegar	Ikkje gjennomført. Vil også gjelde sandfangkummar, renseanlegg, etc. og avfallet der.	Kommunalt prosjekt. Vil innehalde mykje kartlegging og utgreiingar. Kan også inkludere vgs og lokale forskingsmiljø. Må resultere i forslag til tiltak og evt. finansiering.	Ulstein kommune v/driftsavd.	2019

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Kristine Dale

Arkivsak: 2018/1708

Løpenr.: 165/2019

Utvaksaksnr.	Utval	Møtedato
19/9	Ulstein formannskap	15.01.2019
19/25	Ulstein formannskap	12.02.2019

FORSLAG TIL NY HANDLINGSDEL TIL KLIMAPLANEN, OG NY TILTAKSPLAN MOT PLAST- OG MARIN FORUREINING

Saka gjeld:

Ei arbeidsgruppe, nedsett av planforum i november 2018, fekk i oppgåve å revidere handlingsdelen til klimaplanen for Ulstein kommune, samt å utarbeide eit forslag til ein tiltaksplan mot plast- og marin forureining. Arbeidsgruppa har oppdatert eksisterande handlingsplan med ny status pr. januar 2019, og utarbeidd eit forslag til ny handlingsplan for 2019 – 2022. I tillegg har gruppa utarbeidd forslag til tiltaksplan mot plast- og marin forureining jf. framdriftsplanen. Handlingsplanen og tiltaksplanen kan no leggst ut på høyring med sikte på kommunestyrevedtak i mars eller april.

Vedtak i Ulstein formannskap 12.02.2019:

Formannskapet ber administrasjonen legge forslag til handlingsplan for 2019 - 2022, samt forslag til ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining 2019 – 2022 ut på høyring med følgende endring:

I utkastet til tiltaksplan vert setninga «Forby utslepp av mikroplast frå verft, småbåthamner og badeplassar» endra til «Hindre utslepp av mikroplast frå verft, småbåthamner og badeplassar».

Handsaming:

Tilråding frå rådmannen:

Formannskapet ber administrasjonen legge forslag til handlingsplan for 2019 - 2022, samt forslag til ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining 2019 – 2022 ut på høyring.

Framlegg frå ordføraren og Kleiven:

Formannskapet ber administrasjonen legge forslag til handlingsplan for 2019 - 2022, samt forslag til ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining 2019 – 2022 ut på høyring med følgende endringar:

- 1 I utkastet til tiltaksplan vert setninga «Forby utslepp av mikroplast frå verft, småbåthamner og badeplassar» endra til «Hindre utslepp av mikroplast frå verft, småbåthamner og badeplassar».
- 2 Innføring av forbod mot privat fyrverkeri vert teke ut.

Røysting:

Første avsnittet i framlegget frå ordføraren og Kleiven vart vedteke med 7 mot 0 røyster.

Endringsforslag 1 i framlegget frå ordføraren og Kleiven vart vedteke med 5 mot 2 røyster.

Endringsforslag 2 i framlegget frå ordføraren og Kleiven fekk 2 røyster og fall.

Rådmannen si tilråding fekk 0 røyster og fall.

Vedtak i Ulstein formannskap 15.01.2019:

Saka vart trekt frå sakskartet på grunn av tidsmangel. Ho vert sett opp til det neste møtet i formannskapet.

Tilråding frå rådmannen:

Formannskapet ber administrasjonen legge forslag til handlingsplan for 2019 - 2022, samt forslag til ny tiltaksplan mot plast- og marin forureining 2019 – 2022 ut på høyring.

Saksfakta:

Ei arbeidsgruppe, nedsett av planforum i november 2018, fekk i oppgåve å revidere handlingsdelen til klimaplanen for Ulstein kommune, samt å utarbeide eit forslag til ein tiltaksplan mot plast- og marin forureining.

Regjeringa har uttalt at:

«En av de største miljøutfordringene samfunnet står ovenfor er forsøpling av havet, og omfanget øker. Marin forsøpling og spredning av mikroplast i havet har negativ påverknad på marine økosystem, naturmangfold og bærekraftig utvikling. Plastavfall følger havstrømmene, på tvers av landegrenser og er et globalt problem som krev internasjonale løsnings.»

Alle samfunnssektorer har i utgangspunktet et ansvar for å forhindre utslepp av plastavfall fra sine sektorområder. Miljøforvaltninga har et særlig myndighetsansvar for marin forsøpling på alle forvaltningsnivå.»

Miljødirektoratet

Ulstein kommune har eit slikt myndeansvar. Når også Ulstein er ei kystkommune, er det viktig at tek denne rolla, er vårt ansvar bevisst og forvaltar våre lokale ressursar med lokale ordningar som hindrar plast- og marin forureining så langt som mogleg.

Arbeidsgruppa er samansett av følgjande personar:

- Kristine Dale, folkehelsekoordinator – leiar for gruppa
- Arild Støylen, ingeniør byggesak/miljøvern
- Einar Heimdal frå SSR

Cecilie Roppen, planleggar, har også vore med på møta som ressurs og for å knyte arbeidet til kommunens øvrige plansystem.

Arbeidsgruppa har no gått igjennom handlingsdelen til klimaplanen, og prioritert tiltak basert på kost/nytte-vurderingar med ein realistisk tidsplan og ansvarlege for gjennomføring.

Arbeidsgruppa har i tillegg utarbeidd eit forslag til ein eigen tiltaksplan mot plast- og marin forureining. Vedtekne tilsvarande tiltaksplanar frå andre kommunar har blitt nytta som inspirasjon.

Arbeidsgruppa hadde først eit oppstartsmøte, og starta deretter arbeidet med å gå gjennom handlingsplanen til klimaplanen for å få oversikt over status for dei ulike tiltaka. Statusfeltet er difor oppdatert, medan resterande kolonnar/tekst står som før. Vi har lagt til ei ny kolonne der vi har vurdert kvart enkelt tiltak som *ikkje prioritert vidare, låg, middels* eller *høg* prioritering. Vidare utarbeidde vi ein ny handlingsplan, der vi la til alle tiltak frå eksisterande plan som vi har gjeve middels eller høg prioritet. I tillegg har vi lagt til nokre føreslåtte nye tiltak i ein eigen tabell til slutt. Arbeidsgruppa ynskjer meir konkrete tiltak enn det som ligg i den gjeldande planen.

Vurderingar og konklusjon:

Fleire nasjonale ordningar, innskjerpingar og lovverk er på gang, men dette er omfattande prosessar som tek tid.

Denne tiltaksplanen vil naturlegvis ha fokus på lokale tiltak basert på dagens ordningar og regelverk, og kan difor i stor grad iverksettast raskt. Intensjonen er at dette skal medverke til at Ulsteinsamfunnet bidrar i arbeidet med å minimere plastavfall på avvege og redusere den globale marine forsøplinga.

Arbeidsgruppa starta arbeidet i november 2018 og forslaga til ny handlingsplan for klimaplanen og tiltaksplan mot plast- og marin forureining bør difor kompletterast.

Ei utfordring med planar er å gjere dei kjende og lett tilgjengelege for sakshandsamarar og andre aktørar, med føremål å følgje opp dei føreslåtte tiltaka. Dette må difor sikrast ved å spesifisere kven dei ansvarlege for oppfølginga av tiltaka skal vere.

Handlingsplanen og tiltaksplanen kan no leggest ut på høyring med sikte på kommunestyrevedtak i mars eller april.

Folkehelse- og miljøkonsekvensar: Positivt.

Økonomiske konsekvensar: Usikkert.

Beredskapsmessige konsekvensar: Ingen.

Vedlegg:

- 1 Handlingsplan 2019 - 2022, klimaplan
- 2 Handlingsplan 2011 - 2014, klimaplan - med statusoppdatering
- 3 Tiltaksplan mot plast- og marin forsøpling 2019 - 2022

Einar Vik Arset
rådmann

Kristine Dale
Folkehelsekoordinator

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Svein Arne Orvik

Arkivsak: 2018/1467

Løpenr.: 3037/2019

Utvaksaksnr.	Utval	Møtedato
19/13	Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne Ungdomsrådet Levekårsutvalet Teknisk utval Ulstein formannskap Ulstein kommunestyre	12.03.2019

STRATEGI FOR NYSKAPING

Saka gjeld:

Ulstein kommune har lenge lagt stor vekt på nyskappingsarbeid. Formannskapet har handsama eit utkast til ein strategi som skal styrke nyskappingsarbeidet ytterlegare. Utkastet vert med dette sendt på høyring til utvala, ungdomsrådet og vidare til formannskapet før endeleg vedtak i kommunestyret.

Tilråding frå rådmannen:

Kommunestyret tek strategien for nyskaping til vitende, med desse endringane:

- ...
- ...
- ...

Saksfakta:

Ulstein-samfunnet har ein sterk innovasjonskultur. Næringslivet, med havbasert verdiskaping i spissen, utmerkar seg globalt med nyskapande utvikling og produksjon som ein stor del av innbyggerane i kommunen og regionen tek del i.

Ulstein kommune har nyskaping som ein av sine fire kjerneverdier. Nyskaping har lenge fått stor merksemd i organisasjonen. Teknologiskulen, som har fått mykje merksemd, og vår satsing på velferdsteknologi i det stille, er gode døme på nyskapingsarbeidet som går føre seg i kommunen, og i samspel mellom kommunen og andre samfunnsaktørar.

Vurderingar og konklusjon:

Nyskaping er nødvendig for at kommunen skal kunne løyse samansette utfordringar og yte gode tenester også i framtida – i samspel med brukarane og andre.

Med eit eige strategidokument kan kommunen styrke innsatsen på området ytterlegare. Strategien bør slå fast kva vi forstår med nyskaping og korleis vi vil rette inn nyskapingsarbeidet framover.

Folkehelse- og miljøkonsekvensar:

Viktig for å kunne levere framleis gode tenester og sunt arbeidsmiljø.

Økonomiske konsekvensar:

Nyskaping kan medføre effektiviseringsgevinst, både i form av arbeidsprosessar og kostnad.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Ingen kjende

Vedlegg:

1 Nyskapingsstrategi for Ulstein kommune_til høyring

Verner Larsen
rådmann

Svein Arne Orvik
leiar i avd. for demokrati og kommunikasjon

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

ULSTEIN KOMMUNE

Fire steg på ein ny veg

Nyskappingsstrategi for Ulstein kommune

utkast til høyring

www.ulstein.kommune.no

Innleiing

Utgangspunktet

Innovasjon – som vi like godt kan kalle nyskaping – har eit positivt utgangspunkt: Korleis kan vi sikre at Ulstein er eit godt og attraktivt lokalsamfunn også i framtida? Korleis oppdagar innbyggjarane, næringslivet, dei frivillige organisasjonane og den kommunale organisasjonen nye moglegheiter og prøver ut nye løysingar saman?

Store og raske endringar i teknologi og demografi set kommunane på prøve. Morgondagen kjenner vi ikkje, men at mange av dagens arbeidsmåtar vil kome til kort, veit vi.

Samstundes stig forventingane til kva kommunen kan få til, utan at dei økonomiske rammene vert auka. Derfor er det avgjerande at dei menneskelege ressursane er mobiliserte – med eit ope samspel internt og eksternt. Berre slik finn vi nye svar på dei samansette utfordringane kommunen skal vere med på å løyse.

Men nyskaping kjem ikkje av seg sjølv. Vi treng både ein kultur og ein struktur som legg til rette for at nyskaping kan skje.

Kva forstår vi med nyskaping?

Vi vel å nytte den kortfatta forståinga av nyskaping som noko nytt, nyttig og nyttiggjort¹. Ei nyskaping må vere noko genuint nytt i den aktuelle samanhengen. Vidare må det vere nyttig – altså svare på eit relevant behov der og då. Endeleg må det som er nytt og nyttig settast i verk, det må nyttiggjerast.

Nyskaping er dermed ikkje det same som kreativitet. Det er ikkje nok å få ein god ide – han må bli sett ut i livet for at vi kan snakke om ei nyskaping.

Nyskaping er heller ikkje det same som vanleg utviklingsarbeid. Når vi byrjar på eit nyskappingsarbeid, veit vi ikkje korleis løysinga vil kome til sjå ut. Vi ryddar pulten, fokuserer på problemet, og ser om vi kan finne nye løysingar.

Ein modell for nyskaping

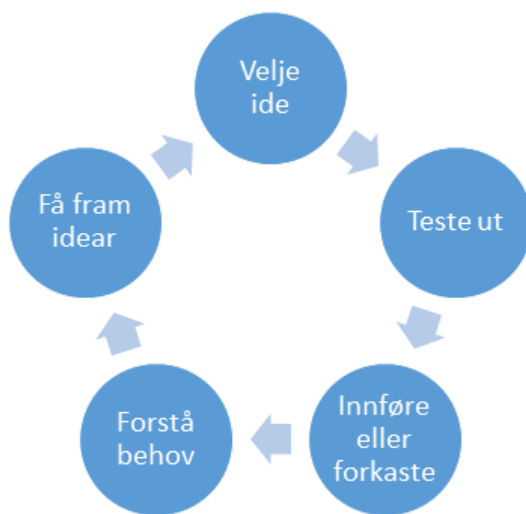
Nyskappingsarbeidet kan illustrerast som ein sirkulær prosess der vi set av tid til å evaluere og redesigne måten vi utfører tenestene våre på. Ein tenleg modell for innovasjonsarbeidet vårt kan vere slik (etter Christian Bason 2010):

---

¹ <https://www.difi.no/fagomrader-og-tjenester/innovasjon/hvordan-jobbe-med-innovasjon/verktoy-og-metoder/n3-nytt-nyttig-nyttiggjort>

1. Først gjeld det at vi forstår den aktuelle utfordringa og behovet.
2. Så leitar vi med ope sinn etter moglege nye løysingar. Har vi idear til heilt nye løysingar sjølv? Har nokon andre laga ei løysing vi kan bruke? Kven kan bidra og jobbe saman om å finne dei nye løysingane?
3. Deretter vel vi ut den løysinga vi har mest tru på.
4. Så testar vi ut løysinga – i liten skala.
5. Fungerer løysinga godt, går vi vidare med ho. Fungerer ho mindre godt – kanskje fordi utfordringa og konteksten har endra seg – legg vi ho vekk.
6. Så vender vi jamleg tilbake til punkt 1, set oss inn i behova på nytt og går ut på leit etter nye løysingar vi kan teste.

Slik systematikk kan hjelpe oss til å få fram dei gode nyskapingane.

Grunnlaget og vegen vidare

Lokalsamfunnet vårt har alt ein sterk innovasjonskultur: Næringslivet her driv høgteknologisk produksjon i verdsklasse. Kommunen har nyskaping som ein av sine kjerneverdier og har til dømes markert seg som ein pioner innanfor ny bruk av teknologi i skulen. Vidareutdanninga av lærarane våre i emnet teknologi i klasserommet, er ei nyskaping i seg sjølv. Vi tek store steg i det stille innanfor helse- og omsorgssektoren. Vi jobbar offensivt med å knyte til oss partnerar for nye utviklings- og nyskappingsprosjekt.

Såleis har vi eit godt grunnlag for å drive nyskaping. Med denne strategien peikar vi på korleis vi vil bygge vidare på dette grunnlaget.

1 Kjenne behova

For at vi kan snakke om nyskaping med verdi, er det ikkje nok at noko er nytt. Det nye må vere nyttig – det må svare på eit aktuelt behov. Vi må såleis byrje med å finne ut:

Kvar trykker skoen?

Kva utfordringar møter innbyggjarane våre? Når vi skal skape nye løysingar, må vi ta utgangspunkt i korleis kvardagen ser ut for dei som ha nytte av løysingane.

Kva for samfunnsflokke utfordrar oss?

Kva utviklingstrekk – lokale, nasjonale og globale – vil påverke lokalsamfunnet framover? Kva utfordringar er for store eller for samansette til at vi kan takle dei gjennom den daglege drifta i kommunen? Ved å avdekke slike samfunnsflokke («wicked problems»), kan vi rette inn nyskappingsarbeidet der det verkeleg trengst.²

Kva fell mellom stolane?

Har brukarane våre behov som ingen oppdagar eller gjer noko med? Kan vi finne nye løysingar gjennom å jobbe på tvers av fagfelt for å fange opp desse behova?

Korleis kan teknologien hjelpe oss?

Den teknologiske utviklinga stiller oss kontinuerleg overfor nye utfordringar og moglegheiter. Korleis kan vi bruke ny teknologi til å utvikle Ulstein-samfunnet vidare?

Sjølvkøyrande bussar. Foto: Arno Mikkor (EU2017EE) / Flickr

² <http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/veikart-for-tjenesteinnovasjon2/introduksjon/introduksjon-til-tjenesteinnovasjon/innovasjon/>

2 Legge til rette for samskaping

For å forstå behova og skape noko nytt som svarer på dei, må kommunen legge til rette for samskaping. Den kommunale organisasjonen har alltid avgrensa ressursar. Innbyggerane, organisasjonane og verksemdene i lokalsamfunnet må involverast i å skape framtidens Ulstein.³ Her forstår vi samskaping som det å skape løysingar saman med innbyggerane, heller enn for dei. Det trengst innsats på fleire frontar for å lukkast med det:

La brukarane kome til orde

Ved å bruke arbeidsmåtar som aktivt får fram brukarane sine perspektiv, kan vi sikre at nyskappingsarbeidet får det rette grunnlaget. Tenestedesign er ein metode som kan hjelpe oss å avdekke behova brukarane har, og utforme tenestene deretter.⁴

Brei involvering i nyskappingsprosessen

Når kommunen skal drive eit nyskappingsarbeid, må ulike aktørar i lokalsamfunnet trekkast inn i arbeidet så mykje som råd. Det gjeld i alle fasar av arbeidet, frå kartlegginga av behov til utviklinga av idear, val av idear som skal prøvast ut og eventuell overgang til drift.

Bygge på innbyggardialogen

Med innbyggardialog meiner vi all kommunikasjon innbyggerane og kommunen har om saker og prosessar innbyggerane kan påverke. Innbyggardialogen vil vere ei viktig kjelde til kunnskap om kva behov for nyskaping innbyggerane ser. Det dreier seg også om å mobilisere gode idear med nye verktøy.

Dialog på Ulstein bibliotek. Foto: Svein Arne Orvik

³ Jamfør *Strategi for innbyggardialog i Ulstein kommune*

⁴ <http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/veikart-for-tjenesteinnovasjon2/introduksjon/introduksjon-til-tjenesteinnovasjon/tjenestedesign/>

3 Bygge kultur og kapasitet

Systematisk arbeid med nyskaping krev prioritering – både frå politisk og administrativ leiing. Det dreier seg dels om å fremje ein kultur for nyskaping, dels om å sikre naudsynte ressursar og tid til nyskaping i organisasjonen. Elles kan nyskapinga raskt verte ein salderingspost mellom driftsoppgåvene.

Openheit og skaparevne

Prinsipp for leiing i Ulstein kommune slår fast at leiarane «må utvikle samarbeid med grunnlag i tillit, medverknad og ved å vere open. Leiaren skal bidra til å utvikle sine medarbeidarar, og stimulere til skaparevne og aktivitet». Når det gjeld nyskappingsarbeid, vil det m.a. handle om å sjå til at brukarane sine behov vert kartlagde og at ein samskaper med aktørar utanfor organisasjonen.

Innovasjonsklima med tid til nyskaping

Skal ein skape noko nytt i ein organisasjon, er det sosiale miljøet viktig. Omgrepet innovasjonsklima dreier seg om utfordring, fridom, idéstøtte, tillit, humor, dynamikk, diskusjon, konflikt, risiko og idétid. Innovasjonsklimaet på Ulstein rådhus er tidlegare kartlagt. Det viste seg at innovasjonsklimaet var generelt godt, men at mangel på tid kan motverke at ein får hauste fruktene av det gode klimaet. At leiarane prioriterer slik at medarbeidarane har tid til nyskappingsarbeid, vil vere avgjerande.

Teamarbeid, deling og steling

Å dele kunnskap og hente gode idear frå andre, er naudsynte arbeidsmåtar for nyskappingsarbeidet vårt – i alle delar av organisasjonen. For å drive nyskappingsarbeidet framover, og for å sikre arbeid på tvers av organisasjonen, er det tenleg å peike ut eigne team som skal leite etter nye, gode løysingar på viktige utfordringar. Systematisk nyskappingsarbeid føreset kompetanse i korleis ein driv prosessar. Vi vil gi fleire kompetanse i prosessleiing og offentleg innovasjon.

Heider og ære – og kroner i kassa

Vi vil stimulere organisasjonen til å drive nyskaping. Ved å etablere ein nyskappingspris vil vi sørge for at det gode nyskappingsarbeidet som skjer – av og til i det stille – får den heideren det fortener. Ved å setje av midlar til eit nyskappingsfond vil vi gi rammer for å drive nyskappingsarbeid som krev midlar ut over dei faste rammene. Både når fondet skal fordelast og prisen delast ut, vil det å avdekke brukarbehov og samskape i lokalsamfunnet vere avgjerande kriterium.

Nettverk og partnerskap

Ved å jobbe saman med andre aktørar som kan bidra med både kompetanse og økonomiske ressursar, kan nyskappingsarbeidet til kommunen få meir kraft.

Ulstein kommune har gjennom fleire pågåande og tidlegare prosjekt, knytt til seg eit omfattande nettverk av lokale, nasjonale og regionale samarbeidspartnarar. Dei finst både innanfor akademia, næringsliv, ideelle organisasjonar og offentlege sektor. Eit godt eksempel på dette er prosjektet LæringsArena Ulstein, som har desse partnarane:

Alle nyskappingsprosjekt er avhengige av eit velfungerande nettverk av samarbeidspartnarar. Det er derfor kritisk for nyskapinga i kommunen at eksisterande nettverk blir forvalta og haldne ved like på ein forsvarleg måte. Dette vil bidra til å skape ein robust nyskapingkultur i kommunen.

4 Nyskappingsløftet

For å løfte nyskappingsarbeidet i kommunen, vil vi både peike ut kva område som skal prioriterast, korleis vi skal organisere arbeidet og kva ressursar som skal nyttast.

Satsingsområde

Velferdsteknologi

- Alv-satsinga
- Folkehelseiltak – forsterka og utvikla gjennom bruk av sensorteknologi og datatolking

Digitalt livsløp

- Betre livskvalitet gjennom digital kompetanse
- Korleis kan eldre fullt ut ta del i den digitale kvardagen?

Teknologiskulen

- «Ulsteinmodellen»
- Teknologirike klasserom
- Framtidsklasserommet
- Skaparverkstad på bibliotek og skular
- Å vere skapar framfor konsument av teknologi
- Koding/programmering
- Vidareutdanning av lærarar

Samferdsel

- Prøve ut og starte opp autonom kollektivtransport
- Erstatte Bakkebyruta med autonome bussar
- «On demand»-kollektivtilbud

Teknisk/Drift

- Overvåke samfunnskritiske funksjonar ved hjelp av sensorteknologi
- Smartby-løysingar på offentlege bygg og installasjonar
- Digital saksbehandling / digitalt førsteval
- Bygge ut eige NB-IoT/LoRaWAN

Ressursar og organisering

Nyskapingsteam

For kvart av satsingsområda peikar rådmannen ut eit team som skal kartlegge behova, finne moglege løysingar og teste dei ut. Teama skal settast saman på tvers av organisasjonen. Deltakarane i teama skal få frigjort tid til teamarbeidet. Leiarane for teama skal få tilbod om kompetanseheving i emne som innovasjon, prosjekt- og prosessleiing.

Nyskaping på dagsordenen

Formannskapet som innovasjonsutval skal delta på arenaer der ein kan lære om nyskapingarbeid i andre kommunar og sektorar.

Formannskapet og leiarforumet (avdelingsleiarane i organisasjonen) skal ha årlege fellesmøte med nyskaping på dagsordenen.

Leiarforumet skal nytte felles møte til å løfte fram pågåande nyskapingarbeid for å lære av kvarandre og fremje samarbeid på tvers.

Dei einskilte avdelingane skal sette av tid til å finne ut korleis ein skal jobbe med nyskaping – også ved å lære av det andre gjer.

Gjennomføre fire årlege nyskapingssamlingar for kommunalt tilsette ut over teamsamlingane.

Invitere til open nyskapingsslunsj på Ulstein bibliotek annankvar månad for å stimulere samskaping og innbyggardialog.

Nyskapingfond

Kommunen set av pengar som nyskapingsteama kan søke på. Fondet skal i hovudsak brukast til tidlege forprosjekt og å teste ut idear. Formannskapet som innovasjonsutval tildeler midlar til nyskapingssprosjekt etter ein enkel søknad.

Nyskapingpris

Det skal delast ut ein årleg nyskapingpris til det prosjektet/tiltaket som totalt sett har gitt den beste nye løysinga, som gir eit betre tilbod til brukarane, reduserer kostnadene og frigjer kapasitet, skaper ei meir berekraftig løysing eller gir ein meirverdi som eksisterande løysingar ikkje gir. Formannskapet som innovasjonsutval tildeler prisen etter nominering frå rådmannen. Prisen med vandrepokal vert utdelt på personalfesten.

Både når fondet skal fordelast og prisen delast ut, vil det å avdekke brukarbehov og samskape i lokalsamfunnet vere avgjerande kriterium.

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Kari Marie Øvrebø

Arkivsak: 2017/818

Løpenr.: 3274/2019

Utvalsaksnr.

19/14

Utval

Fellesrådet for eldre og menneske med
nedsett funksjonsevne
Ulstein kommunestyre

Møtedato

12.03.2019

ÅRSMELDING 2018 - FELLESRÅDET FOR ELDERE OG MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

Saka gjeld:

Fellesrådet tek hand om interessene for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne i Ulstein kommune. Her legg dei ved årsmeldinga som viser aktiviteten i 2018.

Tilråding frå rådmannen:

Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne si årsmelding for 2018 vert godkjend slik den ligg føre.

Saksfakta:

Fellesrådet tek hand om interessene for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne i Ulstein kommune. Aktiviteten som rådet har gjennomført i 2018 er beskrevet i vedlagte årsmelding, datert 01.03.2019.

Vurderingar og konklusjon:

Ein viser til vedlagde årsmelding for 2018 datert 01.03.2019. Årsmeldinga skal vedtakast i fellesrådet og vidare som meldingssak til kommunestyret.

Folkehelse- og miljøkonsekvensar:

- Ingen kjende.

Økonomiske konsekvensar:

- Ingen kjende.

Beredskapsmessige konsekvensar:

- Ingen kjende.

Vedlegg:

- 1 Årsmelding 2018 - Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne

Verner Larsen
rådmann

Kari Marie Øvrebø
utvalssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

NOTAT

Til:

Saksnr.
2017/818Løpenr.
3251/2019Sakshandsamar
KMØDato
01.03.2019**ÅRSMELDING 2018 - FELLESRÅDET FOR ELDRE OG MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE**

I 2018 har rådet hatt desse medlemmane, som er valde for perioden 2015-2019:

NAMN	FUNKSJON	REPRESENTERER
Ottar Kaldhol	Representant, leiar	Kommunestyret
Eli Skaatun	Representant, nestleiar	Vestre Sunnmøre lokallag for NFU (Norsk forbund for menneske med psykisk utviklingshemning)
Janlaug Dimmen	Representant	Ulstein Revmatikarlag
Roar Bjørn Øvrebøe	Representant	HLF - Hørselshemmedes Landsforbund
Karin Ertesvåg	Representant	Ulstein Pensjonistlag
Anne Karin Dalehamn	Representant	Ulstein Pensjonistlag
Inger-Marie Kleiven	Representant	Ulstein/Hatlø Pensjonistlag
Synnøve Breivik	Vararepresentant	Ulstein Pensjonistlag
Asbjørn Selbervik	Vararepresentant	Ulstein Pensjonistlag
Otto Rinde	Vararepresentant	Ulstein/Hatlø Pensjonistlag
Ingebjørg Worren	Vararepresentant	Vestre Sunnmøre lokallag for NFU (Norsk forbund for menneske med psykisk utviklingshemning)
Sigurd Bjørn Ertesvåg	Vararepresentant	Organisasjonane
Anna Skeide	Vararepresentant	HLF - Hørselshemmedes Landsforbund
Mariette Gjerde	Vararepresentant	Kommunestyret
Morten Feiring	Vararepresentant	Kommunestyret

Rådet har hatt sju møter i 2018:

30.01.18	06.03.18	08.05.19	05.06.18	28.08.18	02.10.18	14.11.18
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Rådet har gjort fylgjande vedtak i 2018:

- **PS 18/7** Årsmelding 2017 – Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne

Rådet har fremja oppstart av følgjande nye saker:

- **RS 18/6 St.Meld 15 – Leve hele livet, en kvalitetsreform for eldre**
«Fellesrådet for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne set ned eit utval som skal gå gjennom stortingsmelding nr. 15. (2017-2018) - Kvalitetsreform for eldre. Fellesrådet vil at utvalet skal vurdere målsettingane med meldinga og tiltaka som meldinga inneheld og kome med framlegg til kva som kan brukast og tilpassast i Ulstein kommune og andre forslag som aukar livskvaliteten for eldre i Ulstein.
Fellesrådet ynskjer at utvalet legg fram sitt arbeid og framlegg til handsaming i Fellesrådet innan utgangen av september i 2018. Fellesrådet peikar ut Eli Skaatun som leiar i utvalet. Leiar og nestleiar i Fellesrådet får fullmakt til å sette saman utvalet etter råd frå organisasjonane i Fellesrådet, Saniteten og Frivilligsentralen. Fellesrådet peikar ut Kari Marie Øvrebø som sekretær for utvalet».

Rådet har gitt følgjande uttalar/tilrådingar:

- **PS 18/8** Høyring - stenging av bakkegata - permanent skilting.
- **PS 18/9** Barnehageplan 2018 – 2023
- **PS 18/10** Omstillingspakken 2018
- **PS 18/14** Disponering av midlar etter salet av Aktivitetshuset Vikholmen
- **PS 18/15** Uttale - 2. Gongs offentleg ettersyn -kommuneplanens arealdel 2017-2029
- **PS 18/16** Årsrapport for Ulstein kommune 2017
- **PS 18/20** Barnehageplan 2018-2024
- **PS 18/21** Strategi for innbyggardialog
- **PS 18/25** Snoezelen som spesialpedagogisk metode - endring i tilbodet
- **PS 18/29** Snoezelen som spesialpedagogisk metode - endring i tilbodet
- **PS 18/30** Detaljregulering Solstien og Berntmarka - melding om oppstart
- **PS 18/31** Investeringsprosjekt – retningslinjer
- **PS 18/35** Statleg sikring av friluftsområde i Ulstein
- **PS 18/36** Økonomiplan 2019 - 2022

Synfaringar:

- Fellesrådet var på synfaring på Ulstein Kompetansesenter på Reiten, og på USAS (Dagsenteret i Holvekerdalen) før handsaming av snoezelen, sak PS 18/25.

Rådet har fått orientering innanfor fylgjande områder:

- Rådmann, Einar Vik Arset, har orientert om «*Omstillingspakken 2018*», jf. kommunestyret sitt vedtak 14.12.2017 i sak PS 17/96 Økonomiplan 2018-2021.
- Håvard Ringstad har orientert om Aido – ei formidlingsløsning og ein applikasjon som frigjev ledige ressursar i samfunnet og koplar desse saman med behov for ressursar.
- Styreleiar i Ulstein Frivilligsentral, Hannelore Måseide, har orientert om drift, aktivitetar, enkeltprosjekt, status om økonomiske vilkår og statleg tilskot.
- Folkehelsekoordinator Kristine Dale har orientert om følgjande tema:
  - Nasjonal handlingsplan for betre kosthald 2017-2021 Meld. St. 19 - Folkehelsemelding. Helsedirektoratet sine kosthaldsråd.
  - Medlemsskap i Sunnmøre Friluftsråd, ein viktig samarbeidspartnar innan folkehelse.
  - Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i Ulstein
  - Aktivitetsvenn (demenskontakt)
- Assisterande rådmann Verner Larsen har orientert om finans og renter for Ulstein kommune og UEKF (Ulstein Eigedomsselskap KF), derav nøkkeltal/rapport (Nordea) for gjeldsportefølgje, januar 2018, og prognosar på rentekostnad.
- Arne Runar Vik, kommunalsjef teknisk, har orientert om følgjande tema:
  - Status på handikapparkering.
  - Kommuneplanens arealdel jf. 2. gongs høyring.
- Anders Hammer, leiar for NAV Hareid Ulstein, har orientert om økonomisk sosialhjelp (bidrag og lån) og presentert prognosar og tal, kostnader, lovverk, statistikk over arbeidsløyse, prioriteringar og tiltak.
- Gry Nordahl, kommunalsjef oppvekst og kultur, og Marit Botnen, kommunalsjef omsorg, har orientert om status på omstillingspakken med utgangspunkt i tertialrapporten for 1. tertial 2018. Dei har også orientert om Snoezelen-tilbodet.
- Ingrid Ewebø Haug, leiar for PPT, har orientert om kva som er viktig for å skape eit godt læringsmiljø og definert ulike omgrep som har vore overordna prinsipp opp gjennom tidene.
- Eli Skaatun har orientert om status i arbeidsgruppa «Leve heile livet - kvalitetsreform for eldre».
- Kommunalsjef omsorg, Marit Botnen, har orientert om følgjande tema:
  - TV- og internetttilbodet i kommunale omsorgsbustadar. Administrasjonen arbeider med å få på plass tenlege løysingar for bebuarane.
  - Mat og medisineriing i offentleg sektor.
- Økonomileiar Steinar Nummedal har orientert om økonomiplan 2019-2022.

Rådet har hatt opplæring innanfor områder som er sentrale for fellestrådetts medlemmer:

- **Brukarmedverknad**
Asbjørn Ringdal Gausdal hadde opplæring i temaet brukarmedverknad. Han representerte FFO (Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon) som er eit råd for likestilling av funksjonshemma i Møre og Romsdal fylkeskommune.
- **Blinde og svaksynte**
For å auke kunnskapen og kompetansen til fellestrådet var Norges Blindforbund Møre og Romsdal invitert til møtet. Dagleg leiar ved fylkeskontoret, Kari Wiik, og Barbro

Ness Edvardsen orienterte om blinde og svaksynte sine rettigheter, og korleis ein på ein god måte kan legge til rette for denne brukargruppa.

- **Velferdsteknologi**
Hildegunn Utgård, prosjektleiar, har hatt orientering og opplæring om velferdsteknologi.

Rådet har stilt følgjande spørsmål til administrasjonen:

- **Låsesystemet ved omsorgsleilegheitene på Sjøside / Sjøgata.**
  - Anne Karin Dalehamn, Ulstein Pensjonistlag.
- **Universell utforming ved Biblioteket**
  - Eli Skaatun, Vestre Sunnmøre lokallag for NFU (Norsk forbund for menneske med psykisk utviklingshemning), varslar at biblioteket har trappetrinn som er til hinder for menneske med nedsett funksjonsevne. Dette gjeld området som er meint for dei minste.
- **Merking av og størrelse på handikapparkeringsplassar**
  - Fellesrådet ønskte orientering frå teknisk etat om status og behov for handikapparkeringsplassar.
- **RS 18/7 Handheving og skilting av parkeringsplassar for rørslehemma**
  - Fellesrådet ber administrasjonen om å utforme eit svar til Fylkeskommunen i Møre og Romsdal.
- **Mat og medisiner i offentleg sektor**
  - Karin Ertesvåg tok opp problemstillinga om mat og medisiner i offentleg sektor. Kva er situasjonen i Ulstein kommune? Fellesrådet har bedt om ei orientering.
- **Saumlause tenester i oppvekstsektoren**
  - Fellesrådet har bedt om ein status og ei orientering.

Kari Marie Øvrebø
utvalssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.